nedeljski
Primorski dnevnik

Leto XIV - št. 296 (4141) | TRST, nedelja 14. decembra 1958 | Cena 30 lir

«Evangelij po Matteiu»

Članek francoskega novinarja Rogerja Massipa o Fanfanijevi politiki po petih mesecih vladanja

Ni potrebno bivati dolgo časa v Rimu, da bi lahko opazili vse slabosti, ki pritiskajo danes Italijo. «Preživljamo hude ure, skoraj take, kakršne je preživljala Francija, ko je četrta republika umirala.»

Tako sodbo slišite v Italiji pogostokrat. Ali je pravilna? Je morda napačna? Težko je odgovoriti. Italijanske razmere so znane po kompliciranosti in dobro je treba paziti, ko se poslužujemo enostavnih formul.

Predvsem in v prvi vrsti je res, da je kriza znotraj krščanske demokracije. Težave, ki jih je prebrodil Fanfani 6. decembra, potem ko je moral ugotoviti, da je okrog 20 njegovih prijateljev glasovalo proti njemu in se pri tem skrivalo za tajno glasovanje. To so resne težave in so neposredno povezane z osebnostjo človeka, ki komaj pet mesecev drži v rokah vajeti vlade.

Ko je letos v juniju Amintore Fanfani postal predsednik ministrskega sveta, je nenadoma prekinil z uporabljanjem razumnih metod, ki jih je uvedel pokojni Alcide De Gasperi. On je namreč dral skupaj vso to raznobarvno koalicijo, kakršna je krščanska demokracija tako, da se je postavil v središče mnogo širše večine od tiste, ki mu je bila resnično za vladanje potrebna, večine, ki je združevala katolike, liberalce in socialne demokrate. Predvsem pa je pazil, da ni nikoli izbiral med raznimi strujami.

Fanfani pa se je oddaljil od liberalcev in se povezal s Saragatovimi socialdemokrati. Tako je povzročil, da se je prebudil antiklerikalizem in je dvignil proti sebi na desnici liberalce, ki so sicer maloštevilna skupina, vendar razpolagajo z ogromno močjo, ki jo v Italiji predstavljajo veliki časopisi, kakršen je «Corriere della Sera», «La Stampa» iz Turina, «Messaggero» iz Rima in «Nazione» iz Florence. Njegova izbira bo še bolj odločna, če bo Fanfani — kot se govori, da namerava storiti — dosegel pritegnitev vsaj enega dela Nennijeve socialistične stranke.

Ta «aktivistična politika» sloni v parlamentu na zelo skrčeni spreminjajoči se in zato tudi slabotni večini. Lahko bi se sklepalo, da je njegova prihodnost zelo omejena, da bo štela komaj nekaj tednov in nikakor nekaj mesecev. Toda človek, ki so ga imenovali tudi «italijanski Mendès-France», še vedno drži v rokah resne adute. Njegov položaj v krščanski demokraciji je trden, kljub napadom nekaterih kolegov. Fanfani kontrolira aparat stranke, v kateri je še vedno generalni tajnik. Kontrolira pa jo zato, ker je organiziral na bazi — po vzoru metod komunistične partije — kapilarno organizacijo, ki sloni na sekcijah podobnih komunističnim celicam. Zelo hitro je postal popoln gospodar te organizacije.

Njegove ideje so našle — vsaj doslej — ugoden odmev na Kvirinalu. Glede tega je potrebna jasna beseda in potrebno je raztrgati vse koprene, ki jih je hotel marsikdo sramežljivo raztezati nad politiko poglavarja države. Gronchi ni nikoli skrival svojega mnenja. Zelo mnogo je njegovih izjav, ki jih je dal prej, ko je prišel na Kvirinal in ki vsebujejo protievropeistični in nevtralistični poudarek in ki jih lahko označimo za levičarske.

Slednjič moramo reči tudi besedo o človeku, katerega akcija gre v isti smeri, ki jo je izbral Fanfani in ki jo zaradi tega resno podpira. Mislimo na Enrica Matteia, italijanskega petrolejskega kralja. Ta novi človek, skromnega porekla, je bil najprej mali industrialec v okolici Milana, med vojno pa je bil poveljnik demokristjanskih partizanov v glavnem mestu Lombardije. Toda sreča se mu je nasmehnila šele po vojni. Dobil je nalogo, da likvidira «Splošno ustanovo za petrolej», ki jo je ustanovil fašizem. Njene naprave je obdržal, ji dal nov polet z raziskovanji, kar je v kratkem spremenilo padsko nižino v eno izmed najbolj bogatih evropskih področij s tekočimi gorivi.

Podjetja, ki jih nadzoruje danes Mattei, proizvajajo dnevno 15 milijonov kubičnih metrov metana in razpolagajo z ogromno mrežo plinovodov, ki je po ZDA največja na svetu. Mattei je predsednik ENI (Ente Nazionale degli Idrocarburi), ki je postopoma absorbirala okrog 40 raznih družb. Na to mesto ga je postavila vlada in sedaj dela praktično brez nadzorstva in se okorišča z neke vrste državnim kapitalizmom, ki bi bil v Franciji nemogoč. Število milijard, s katerimi razpolaga, ni veliko, če ga merimo s svetovnim merilom; v italijanskem okviru pa predstavljajo ta finančna sredstva učinkovito orodje. Pravijo, da podpira Mattei Nennijevo socialistično glasilo in da pomaga levemu krilu krščanske demokracije; vsekakor pa je dejstvo, da ima velik vpliv na italijansko politiko.

Enrico Mattei upira oči predvsem na Srednji vzhod, kjer hoče prodreti s ponujanjem zelo ugodnih sporazumov za izkoriščanje petroleja. Sporazum z arabskimi državami je najbolj priljubljena tema njegove propagande. On misli, da je Italija v boljšem položaju od vseh ostalih evropskih držav glede obnove vezi med državami Srednjega vzhoda in Zahodom prav zato, ker se ni vmešala v suoško afero.

Tem težnjam, ki se strinjajo z Gronchijevimi, odgovarjajo glede evropske politike ideje o nevtralizmu. Enrico Mattei zelo občuduje Aneurina Bevana in se zanima za ideje poljskega zunanjega ministra Rapackega, ki je znan po predlogu za dezatomizacijo nekaterih področij Srednje in Vzhodne Evrope. In to je že dovolj, da se lahko reče, da Mattei ni tisto, čemur pravimo «*atlantski človek*». On ni niti «*Evropejec*».

Ideje, ki jih propagira so se v nekaj mesecih precej uveljavile tako, da jih danes izražajo tudi tisti krogi, ki si doslej niso mogli predstavljati drugačne italijanske politike, ki bi ne bila zapadnjaška. Te ideje predstavljajo tisto, kar v rimskih salonih ironično imenujejo «*evangelij po Matteiu*».

Ta kratki oris političnih sil v Italiji ne bi bil popoln, če ne bi omenili tistega vedno važnega in včasih tudi odločilnega elementa, katerega predstavlja delovanje Vatikana. Pij XII. je odločno nasprotoval slehernemu sporazumu z marksizmom. V politiki je imel rajši enotnost katolikov v okviru ene same stranke. Z drugimi besedami: krščanska demokracija je dobila od njega «*imprimatur*» in to v obilni meri kažejo njeni volilni uspehi.

Janez XXIII., ki ni prav nič manj nasproten tistemu, čemur pravijo «odprtje na levo», pa je vendarle mnogo bolj občutljiv od Pija XII. za nevarnost, ki jo predstavlja delovanje katolikov v eni sami stranki. To je dokazal vsaj na ta način, da je italijanskim škofom prepustil pravico, da odslej naprej sami določajo voditelje Katoliške akcije, kot se to dogaja v vseh drugih krščanskih deželah. Ta ukrep jemlje italijanski Katoliški akciji možnost, da bi odslej dalje učinkovito nastopala pri škofih in pri sveti stolici. Njeni člani bodo morali odslej škofijam pomagati in jih ne bodo več vodili.

Papežev sklep ima namen usmeriti v novo smer odnose med Katoliško akcijo in strankami v Italiji. Nekateri opazovalci mislijo, da je hotel Janez XXIII. jasno povedati, da je mogoče biti dober katolik kljub temu, da nisi član krščanske demokracije.

Fanfanijev volilni stroj je prav gotovo manj kot prej navezan na Vatikan. Zaradi tega demokristjanske sekcije niso dolžne polagati računov cerkvenim oblastem, kar je vsekakor razumno. Toda sedanji razvoj vatikanskega stališča do krščanske demokracije bo prej ali slej spravil Fanfanija v delikaten položaj.

Ali bodo učinki take politike vplivali tudi na italijansko zunanjo politiko?

Tisto, kar se je pred kratkim zgodilo v palači Chigi bi kazalo na pritrdilni odgovor. Fanfani je izvršil nenadni premik diplomatov, ki je zaradi svoje brutalnosti povzročil razburjanje. Generalni tajnik v zunanjem ministrstvu je moral oditi v Ottawo na nepomembni položaj v italijanski diplomatski hierarhiji. Veleposlanika v Moskvi so poslali v Mogadiscio v Somaliji; ravnatelja za trgovske zveze je poslal v Pretorio; Rossija Longhija, vidnega diplomata in veleposlanika v Parizu, kjer je bil samo osem mesecev, je poklical zopet v Rim in mu dodelil mesto, na katero postavljajo tiste, ki so padli na pol v nemilost; na vodilna mesta v palači Chigi pa je postavil nove ljudi.

To ofenzivo, ki jo imenujejo v Rimu «Mau-Mau» (zaradi začetnih črk dveh Fanfanijevih ljudi — Messeri in Mazzini) je povzročila tako začudenje, da je imelo odmev daleč izven italijanskih meja in ki se še ni poleglo.

Kaj vse to pomeni? V okolici Fanfanija jamčijo, da ne gre za politiko, temveč da je bila v palači Chigi že dolgo časa nujna pomlajevalna operacija.

Brez pretiravati pa moramo reči, da pomeni vse to voljo sedanjih vodilnih ljudi, da dosežejo večjo neodvisnost v svojem zunanjepolitičnem delovanju. Ta volja je bila tudi jasna v odnosih do Francije, ki je v očeh Italijanov preveč neposredno vmešana v politiko, nasprotno arabskim državam. Gre tudi za nezaupanje do De Gaullovih načrtov, ki se tičejo preureditve organizmov atlantskega pakta.

Vsekakor ni potrebno iti preko te zelo enostavne razlage, ki postavlja najnovejšo čistko v palači Chigi v pravilne meje. Osnovna nujnost svetovnega dogajanja je, da ostane Italija v svojem tradicionalnem položaju. Nekateri mislijo, da se Fanfani igra z ognjem, čeprav je brez dvoma hud protikomunist.

ROGER MASSIP

General De Gaulle je včeraj sprejel kandidaturo za predsednika republike, ki mu jo je sporočil predsednik začasne ustavne komisije René Cassin. Ta je izjavil, da mu je tudi komunistični kandidat Georges Marrane sporočil, da sprejema kandidaturo. Drugih kandidatov do sedaj ni in jih verjetno tudi ne bo. Ne glede na to je že gotovo, da bo novi predsednik republike De Gaulle. Prve volitve bodo 21. decembra; če pri teh ne dobi noben kandidat potrebne večine, se bodo volitve ponovile 28. decembra. Prevladuje pa mnenje, da ponovitev ne bo potrebna in da bo De Gaulle izvoljen že pri prvih volitvah. Na sliki vidimo De Gaulla in nekatere člane njegove vlade na otvoritveni seji nove narodne skupščine, na kateri je bil za predsednika skupščine izvoljen degolovec Chaban-Delmas.

Izjava sovjetske vlade ob sestanku sveta NATO izročena vladam držav članic te organizacije

Moskovska vlada ponavlja dosedanje predloge o Berlinu, o nenapadalni pogodbi, o neatomskem področju in o zmanjšanju oboroženih sil na tujih ozemljih - Pri tem ponavlja predlog za konferenco predsednikov vlad Vzhoda in Zahoda - Danes v Parizu sestanek štirih zahodnih zunanjih ministrov

MOSKVA, 13. — Sovjetsko zunanje ministrstvo je poslalo danes poslanikom držav članic atlantskega zavezništva v Moskvi noto z naslovom «Izjava sovjetske vlade ob sestanku sveta NATO».

Sovjetska vlada prote-
nje NATO namen «razši-
stira proti raketnim opo-
riščem na ozemlju držav
članic NATO in izjavlja,
da ima prihodnje zaseda-
riti področje napetosti na države baltiškega področja» s koordinacijo oboroženih sil nemške zvezne republike in Danske. Sovjetska vlada pripominja, da je najboljše sredstvo za rešitev mednarodnih spornih vprašanj sklicanje konference predsednikov vlad Zahoda in Vzhoda.

V svoji izjavi postavlja sovjetska vlada naslednje predloge: 1. Sklenitev nenapadalne pogodbe med državami članicami NATO in varšavskega pakta. 2. Sklenitev sporazuma o neatomskem področju v Srednji Evropi, kjer ne bi bilo raketnih oporišč. 3. Sklenitev sporazuma o zmanjšanju števila tujih oboroženih sil na ozemlju držav članic NATO in varšavskega pakta. 4. Umik angleških, ameriških in francoskih čet iz zahodnega Berlina in ustanovitev svobodnega mesta v tem delu.

Note, ki so bile izročene članicam NATO, niso povsem enake. Vendar pa v krogih NATO označujejo njih vsebino za «enostaven seznam prejšnjih sovjetskih predlogov Zahodu». Pripominjajo, da v notah ni bistveno nič novega, čeprav je njih ton bolj vljuden kakor v prejšnjih dokumentih.

Ko predlaga sklenitev nenapadalnega pakta med državami NATO in varšavskega pakta, pravi sovjetska vlada, da bi ob reviziji ali spremembi severnoatlantskega pakta, ki je predvidena vsakih šest let, lahko podpisali sporazum za vključitev določbe v to pogodbo in v varšavsko pogodbo. Na podlagi te določbe ne bi nobena država članica obeh organizmov nudila vojaške, gospodarske ali druge pomoči napadalcu.

Kar se tiče predloga za zmanjšanje števila tujih vojakov na ozemlju držav članih obeh zavezništev, predlaga sovjetska vlada postopno zmanjšanje, ki bi se začelo s prvim sporazumom, kateremu bi sledili drugi važnejši sporazumi. Ti sporazumi bi se sklenili tudi o ustavitvi jedrskih poizkusov, o preprečitvi iznenadnih napadov in o rešitvi berlinskega vprašanja.

Moskovska vlada ugotavlja med drugim, da «astronomski znesek 500 milijard dolarjev, ki so jih porabile države članice NATO v zadnjih devetih letih, dokazuje napadalni značaj te organizacije, in tudi da voditelji teh držav pripravljajo novo svetovno vojno». Sovjetska vlada tudi odločno protestira proti raketnim oporiščem na ozemlju teh držav.

V noti je dalje rečeno, da ameriški, angleški in drugi voditelji ne samo postavljajo raketna oporišča v Zahodni Evropi, pač pa delajo tudi načrte za opremo zahodnonemške in danske vojske z jedrskim orožjem. Zatem pravi, da ima Sovjetska zveza vso potrebno vojaško moč, da se zoperstavi slehernemu morebitnemu napadu nanjo in na njene sosede, ter protestira zaradi izjav, s katerimi zahodne politične in vojaške osebnosti prikazujejo Sovjetsko zvezo kot napadalno državo in «mahajo s strašilom komunistične nevarnosti», zato da bi prepričale narode držav NATO, «da je nova vojna neizbežna in da je potrebno napraviti vse za pripravo te vojne». «Moskovska vlada, nadaljuje nota, izjavlja, da je to v celoti laž. Sovjetska zveza je pripravila ogromen sedemletni gospodarski načrt in dela skupno z LR Kitajsko in z drugimi državami socialističnega tabora za svetoven, trden in trajen mir».

V zadnjem delu note pravi sovjetska vlada, da je kakor vedno prepričana, da je najboljše sredstvo za rešitev mednarodnih spornih vprašanj sklicanje konference predsednikov vlad zahodnih in vzhodnih držav. Pri tem zagotavlja, da bo še dalje iskala vse priložnosti, da doseže sklicanje take konference. Sovjetska vlada pravi na koncu, da je objavila to izjavo na navečer začetka zasedanja sveta NATO, zato da prispeva k mednarodni pomiritvi in k izboljšanju odnosov med dvema skupinama držav. Upa, da bodo države atlantskega pakta odgovorile na ta poziv».

V Parizu pa so se danes sestali strokovnjaki, ki imajo nalogo pripraviti jutrišnji sestanek štirih zunanjih ministrov. Ponovno se bodo sestali še jutri zjutraj pred sestankom zunanjih ministrov.

Ameriški državni tajnik Dulles je prispel v Pariz danes zjutraj. Takoj po prihodu je začel številne razgovore. Najprej je v ameriškem poslaništvu sprejel glavnega tajnika NATO H. Spaaka, s katerim je govoril o zadnjih sovjetskih predlogih in o jutrišnjih razgovorih.

V Pariz je odpotoval iz Bonna tudi zahodnoberlinski župan Brandt. Danes zjutraj je obrazložil svoje stališče do sovjetskih predlogov vodstvu socialdemokratske stranke, kateri pripada.

V Washingtonu je predstavnik državnega departmaja izjavil, da niso še dobili celotnega besedila note in da se po prvih informacijah zdi, «da je Sovjetska zveza ponovno uporabila diplomatsko pot v namene sovjetske propagande». Pripomnil je, da je sovjetska nota naperjena proti sestanku sveta NATO in da bodo vsak uraden komentar k tej noti pripravili v Parizu, kjer je sedaj Dulles.

Glasilo sovjetske vlade «Izvestija» piše v zvezi z bližnjim zasedanjem NATO, da je podrejeni položaj majhnih držav v NATO postal sedaj tako očiten in tako v nasprotju z interesi teh držav, da začenjajo mnogi voditelji v teh državah vedno resneje razmišljati o rezultatih politike medsebojne odvisnosti.

List obtožuje zahodne voditelje, da trdovratno ovirajo rešitev berlinskega vprašanja in da ga sistematično komplicirajo.

Aktualni portreti

GALEAZZI-LISI
osebni zdravnik pokojnega papeža Pija XII., ki se je žalostno proslavil z znanim «ilustriranim dnevnikom» papeževe agonije, je bil včeraj končno vendarle izključen iz pokrajinske zdravniške zbornice. Na ta sklep mu preostaja še priziv

FRANZ WIESER
je bil kot nemški vojak leta 1941 ranjen v glavo. Kljub temu so ga poslali najprej na francosko, nato še na norveško bojišče. Ko je bil v patruilji nekje ob švedski meji, ga je spomin zapustil. Prišel je na švedsko ozemlje. Tu so ga ujeli in dolgo zdravili. Pred mesecem se mu je spomin vrnil in mogel je povedati, kdo je. Vrnil se je domov

GRACE KELLY
ki je znana kot filmska igralka in žena princa Ranierija, je na obisku v domovini, v ZDA. Na svojem obisku hoče čimveč potovati in si ogledati čimveč Amerike, kot bi hotela obujati stare spomine.

CLAUDE DAVENTURE
je star 28 let. Po poklicu je delavec. Pri delu je po nesreči na eno oko skoraj oslepel. Prof. Payrau mu je rešil vid s tem, da mu je na bolno oko presadil košček roženice z očesa psa «Falkas», ki je sedaj prav gotovo Claudov najboljši prijatelj

ANGELIKA VON SCHIRACH
je hči znanega vojnega zločinca von Schiracha, ki je od leta 1946 v zaporu Spandau pri Berlinu. Dekletu je baje težko po očetu in zato namerava v kratkem odpotovati v Moskvo, da bi pri Hruščevu izposlovala pomilostitev. Verjetno že ima zagotovilo zahodnjakov, da bo oče izpuščen, če na to pristane Moskva

Sedem dni v svetu

Berlin

Po dveh tednih, odkar je sovjetska vlada predlagala, naj se zahodni Berlin razglasi za demilitarizirano svobodno mesto, je v četrtek sovjetska agencija Tass objavila uradno izjavo, v kateri je na prvem mestu obtožba, da skušajo zahodne sile braniti nekakšne pravice do zahodnega Berlina, in nočejo govoriti o predlogih sovjetske vlade. Sporočilo še posebej obsoja stališče zahodnonemške vlade ter pravi, da je sovjetska vlada trdno sklenila odstraniti nenormalni položaj v Berlinu. Kolikor zahodne velesile pri tem ne bodo hotele sodelovati, se bo sovjetska vlada sama osvobodila funkcij v Berlinu in se o tem sporazumela z Vzhodno Nemčijo. Sporočilo poudarja, da bi vsako nasilno prodiranje v Berlin pomenilo napad na Vzhodno Nemčijo in opozarja na to, da bi države varšavskega pakta ustrezno odgovorile napadalcu. Poročilo še posebej opozarja, da bi bilo težko ohraniti oboroženi spopad v ožjem okviru.

Poročilo nadalje poudarja, da vsebujejo predlogi Sovjetske zveze možnost, da se reši vprašanje Berlina v interesu miru v Evropi, ne da bi pri tem trpeli interesi velesil, pač pa, da bi bilo to v korist Nemcev. Sporočilo poudarja, da sovjetska vlada ni nikdar zanikala, da so štiri velesile odgovorne za sklenitev mirovne pogodbe z Nemčijo, da pa zahteva, naj se Nemčija združi na osnovi splošnih volitev, za sedaj ni realna. Sporočilo nadalje pravi, da ne more priti do nobenih sestankov med predstavniki velesil o Nemčiji in da je za reševanje nemškega vprašanja samo ena pot, to je priznanje dveh nemških držav. Sporočilo pravi, da je Sovjetska zveza za sestanek voditeljev držav, da pa bi na tem sestanku morali razpravljati le o dozorelih mednarodnih vprašanjih.

Zahodne velesile so na to izjavo odgovorile, da se ne bodo ustrašile groženj. Vendar pa, zlasti uradni predstavniki v Londonu, izjavljajo, da bodo izjavo proučili, čeprav pravijo, da ne vsebuje v bistvu nič novega, pač pa samo «vojne grožnje». Podobno izjavo kakor agencija Tass je podal tudi Hruščev muenchenskemu listu «Sueddeutsche Zeitung». Poudaril je, da se bo Vzhodna Nemčija skupno s SZ uprla vsakemu poskusu, da bi si zahodne države s tanki ali z vojno grožnjo utrle pot do zahodnega Berlina. Hruščev je tudi poudaril, da ima SZ še več najmodernejšega orožja, kakor ga potrebuje, in da bi vsak spopad okoli Berlina pomenil novo svetovno vojno.

Zahodne države in zlasti Bonn so predvsem ostro reagirale prav na te izjave in pravijo, da začenja Hruščev groziti z vojno, čeprav je on le odgovoril na njihove grožnje, da si bodo tudi s tanki odprli pot v Berlin.

Zahodnonemški socialni demokrati pa poudarjajo, da sta zadnji dve sovjetski izjavi dokaz za Zahod, kako resno pojmuje Moskva svoje dosedanje predloge. Zahod mora iz tega potegniti nauk, da je treba najti nove zamisli za razgovore. Socialni demokrati poudarjajo tudi, da je v sovjetski izjavi najti nekatera oporišča, ki dajejo možnost za razgovore. V zvezi s tem se socialni demokrati ponovno vračajo na predlog demokristjanskega predsednika Bundestaga Gerstenmeyerja, naj se mirovna pogodba z dvema Nemčijama sprejme kot osnova za razpravo o združitvi. V socialdemokratskem listu «Vorwaerts» objavlja na primer poslanec Kalbitzer članek, v katerem se «zaradi pomanjkanja boljše možnosti» zavzema za razgovore s Pankowom o ustanovitvi konfederacije. Krščanski demokrati so ta članek izredno ostro napadli, češ da pomeni «začetek kapitulacije» in «izdajstvo».

Diplomatski opazovalci pa ugotavljajo, da zadnja izjava Tassa prvič poudarja pripravljenost proučevati berlinsko vprašanje ne izolirano, temveč vezano z drugimi vprašanji nemške združitve. Prav tako omenjajo kot nov element tudi napoved možnosti osnovanja vmesnega področja med zahodnimi in vzhodnimi oboroženimi silami v Srednji Evropi, kar pomeni, da Hruščev znova načenja razpravo o načrtu Rapackega.

Prav ta načrt se v Veliki Britaniji vedno bolj omenja. Tu se tudi uradni krogi nagibajo k temu, da bi morali spremenjeni načrt Rapackega vzeti za podlago za začetek razgovorov s Sovjetsko zvezo o nemškem vprašanju. Zaradi tega so nastala med Londonom in Bonnom velika nesoglasja, ker Adenauer poudarja, da je treba berlinsko vprašanje obravnavati povsem ločeno. Preden pa se začnejo kakršnikoli razgovori o Nemčiji, bi morala sovjetska vlada umaknuti svoj predlog o Berlinu. Tik pred napovedanim obiskom v Londonu je Adenauer zbolel, tako da je njegov razgovor z Mac Millanom odpadel. Najsi bo njegova bolezen diplomatska ali ne, dejstvo je, da se nasprotja niso ugladila in da bodo ponovno prišla do izraza na nedeljski konferenci zunanjih ministrov ZDA, Velike Britanije, Francije in Zahodne Nemčije v Parizu. Tu se bodo razgovarjali o skupnem odgovoru na sovjetsko noto. Če se na eni strani vsi strinjajo, da je treba Moskvi odgovoriti, da nameravajo zahodne sile ostati v Berlinu in da zavračajo načrt o svobodnem mestu, so velika nesoglasja glede novih predlogov, ki naj pustijo odprta vrata za nadaljnje razgovore. Po novi sovjetski izjavi bodo imeli ministri v Parizu težavnejši položaj. Te izjave bodo namreč lahko služile kot močan argument pristašem britanske koncepcije. Adenauer sedaj lahko računa morda edino le na brezpogojno podporo De Gaulla. Po nedeljskih razgovorih se bodo prihodnji teden sestali zunanji ministri sveta NATO, ki bodo še dalje obravnavali vsebino odgovora Moskvi.

Ameriški demokratski senator Humphrey, ki se je vrnil iz Moskve, kjer je imel daljše razgovore tudi s Hruščevom, je poročal Eisenhowerju tudi o dveh sovjetskih tajnih atomskih orožjih, o katerih naj bi mu bil govoril Hruščev. Na sliki ga vidimo med novinarji v Beli hiši

Humphrey

Ameriški demokratski senator Humphrey, ki se je v Moskvi osem ur razgovarjal s Hruščevom, je prinesel Eisenhowerju osebno pismo Hruščeva, ki govori o odnosih med obema državama in o raznih mednarodnih vprašanjih. Humphrey je predsedniku izčrpno poročal o svojih razgovorih. Izjavil je, da sta s Hruščevom govorila

(Nadaljevanje na 8. strani)

Bivši predsednik De Nicola je bil pred dnevi v Neaplju hudo užaljen. Prišel je bil v gledališče San Carlo na predvajanje novega filma «Nevihta», na katero so povabili ves «cvet» filmskega in nefilmskega sveta. Njemu so «privoščili» le priklopni sedež na skrajnem koncu dvorane, vtem ko so se drugi šopirili v prvih mestih in ložah

Lepo priznanje...

Če je «Katoliški glas» na kakšnem glasu, je to predvsem zaradi tega, ker se pri polemiziranju oprijemlje, kot pijanec plota, čisto svojevrstnega načina. Ta njegov način hkrati ponazarja zelo zgovorno tudi moralno raven njegovih urednikov, oziroma tistega, ki mu je poverjena naloga, da odgovarja na stvarne pripombe, ki jih naš list od časa do časa objavlja na njihovo pisanje. Ni se namreč še zgodilo, da bi «KG» odgovoril neposredno na kakršen koli naš argument; vedno in dosledno se takega odgovora ogiblje, kakor se panično boji stopiti na teren, kamor ga s svojo argumentacijo vabimo: na teren stvarnosti, stvarnih zgodovinskih dejstev, kjer je vsakršno slepomišenje in izvijanje nemogoče.

To pa je tudi povsem naravno, ko gre za list, ki se mora poklicno gibati med «trnjem in osatom» skrajno nevšečnih resnic.

Tak je tudi primer knjige «Škof Santin in Slovenci in Hrvati v reški ter tržaško-koprski škofiji», ki je izšla v italijanščini in ki ni nič drugega kot zbirka dokumentov, nanašajočih se na Santinovo dejavnost med Slovenci in Hrvati ter na one slovenske in hrvaške duhovnike, ki jih je ta škofova dejavnost neposredno prizadela. Nekatere odlomke iz teh dokumentov smo objavili tudi v našem listu, nanje pa «KG» ni niti črhnil.

Spričo okoliščine, da smo preteklo nedeljo v naši rubriki «Ali veš...» omenili, da bi ne bilo napak, če bi na proslavi, ki so jo «slovenski katoličani» priredili preteklo nedeljo v čast škofu Santinu, razdeljevali tudi zgoraj omenjeno knjigo (kar bi marsikateremu slovenskemu katoličanu bilo v nedvomno korist), se je «KG» tudi nad tem spotaknil in napisal naslednji umotvor:

«No, v odgovor mu moramo povedati, da take knjige sploh ni, pač pa ponesrečena brošura s podobnim italijanskim naslovom. Tako je sedaj «PD» posredno priznal, da je njihova okolica ali pa vsaj ljudje njegove miselnosti pripravila ono famozno knjigo, o kateri moramo povedati le to, da je klavrno sestavljena.»

Res zanimivo! «KG» dobro ve, da je dokumente o Santinovem škofovanju na Reki in v Trstu zbral in opremil le z nujno potrebnimi pojasnili prof. doktor Lavo Čermelj (kakor je to razvidno iz naslovne strani omenjene knjige), kljub temu pa opleta s podtikanjem, da smo to «famozno knjigo» pripravili mi, «ali pa vsaj ljudje naše miselnosti», hkrati pa dodaja, da «mora povedati le to, da je klavrno sestavljena».

Kaj «KG» mora povedati, to je njegova stvar in nas prav nič ne zanima; če pa je ta «famozna knjiga» «klavrno sestavljena», ni to niti naša krivda niti krivda profesorja Lava Čermelja, ker je nismo pisali niti mi, niti profesor Čermelj, ampak... škof Santin sam! In ker profesor Čermelj pač ni mogel izvirnih škofovih dokumentov potvoriti, da bi ne bili «klavrni» (predvsem za škofa Santina samega, pa tudi za vas in za vse one, ki bi Santinovo delovanje med Slovenci in Hrvati skušali zagovarjati in braniti pred slovensko javnostjo), so dokumenti pač taki, kakršni so. Dokumenti so pač dokumenti in ni ga jezuita, ki bi mogel iz «klavrnih» dokumentov sestaviti apologijo (dasi morda podcenjujemo zmožnosti teh Kristusovih vojščakov).

Vsekakor pa se «KG» iskreno zahvaljujemo za nenamerno priznanje o klavrnosti Santinovega delovanja med Slovenci in Hrvati.

V «ZADEVO FENAROLI» SE JE VKLJUČILA NOVA OSEBA

Ferraresijeva pričanja «tečejo» ne kaže pa, da bi veliko pomenila

Na Ghianijevi obleki je štel gumbe, ne ve pa povedati, kdo so bili ostali potniki kupeja, s katerimi je potoval osem ur

Ghianijev dom v Milanu je stalno poln gostov: novinarji in radovedneži se kar vrste. Na sliki policijski funkcionar podi iz hiše vsiljive fotoreporterje

Že tretjo nedeljo zapored obravnavamo na tem mestu «zadevo Fenaroli-Ghiani». Gre za misteriozni umor Fenarolijeve žene Marie Martirano, ki je bil izvršen 10. septembra pozno zvečer na njenem domu v Rimu v Ulici Monaci št. 21, in ki se pripisuje milanskemu elektrotehniku Raoulu Ghianiju, ki naj bi Mario Martirano umoril po naročilu njenega moža geometra in podjetnika Fenarolija. Oba osumljena morilca sta v Regina Coeli v Rimu, kjer jima dela družbo še Fenarolijev uradnik in prijatelj Sacchi. To kratko vsebino smo navedli zato, ker nam prostor med tednom ne dopušča, da bi se s to zadevo sproti ukvarjali.

Od pretekle nedelje, ko smo opisali soočenje med Ghianijem in nekim dekletom, ki naj bi ga bilo usodnega večera videlo v veži hiše v Ulici dei Monaci 21, do danes, sta v zvezi s tem dogodkom važna v glavnem dva nova elementa

Na kratko bomo omenili to, da se je preiskava zadeve ponovno prenesla iz Rima v Milan. Načelnik rimskega policijskega oddelka za raziskovanje vlomov in ropov dr. D'Alessandro je že v Milanu, dr. Modiglianí, ki v glavnem vodi vsa raziskovanja, pa mu bo v kratkem sledil. Kaj imata točno v načrtu, ni znano. Domneva se, da je dr. D'Alessandro prišel v Milan «na lov» za dragulji, ki so ob umoru Marie Martirano izginili. To sicer ni kdo ve kolikšne važnosti, vendar ne gre toliko za materialno vrednost ukradenih draguljev, katerih vrednost se ceni na milijon lir, pač pa za morebitno nadaljnjo sled ali stranski dokaz. Za namen odhoda dr. Modiglianija v Milan pa se domneva, da bo ponovno do minute nadrobno prekontroliral čas in pot, ki jo je Ghiani napravil usodnega 10. septembra od domnevne vrnitve iz Rima v Milan do 12. ure 30 minut.

Preiskovalni in policijski organi, ki se z zadevo ukvarjajo, so si vso zadevo skonstruirali tako, da je osumljeni Ghiani 10. septembra po končanem delu odletel iz Milana v Rim z letalom, tu izvršil umor in se nato z brzcem, ki odpotuje iz Rima ob 0.20, vrnil v Milan, kamor naj bi bil prispel ob 9. uri. Toda v tem tednu se je javil nekdo, ki je to domnevno sprevrgel in ki ga nekateri ocenjujejo kot trenutno najtežjo Ghianijevo obremenilno pričo.

V Suni di Verbania, severozahodno od Milana, živi 37-letni Bernardo Ferraresi. Zaposlen je pri podjetju «Rhodiatoce» v Pallanzi. 10. septembra je potoval iz Neaplja proti severu z vlakom, ki mu pravijo «južna puščica». Zaradi okvar na nekem vagonu pa je ta ekspresni vlak imel onega dne veliko zamudo in prispel v Rim 11. septembra šele ob 3.20 namesto uro prej. Ker v svojem oddelku Ferraresi ni imel prostora, je prestopil na drug v Rimu priključen vagon in našel tu v nekem kupeju prostor. In tu, v tem kupeju nasproti njemu je — po njegovih izpovedih — sedel Raoul Ghiani. Ker sta se vozila skupaj polnih osem ur, si ga je Ferraresi dobro ogledal. Mož pa se s kriminalistiko ne ukvarja. Bere le športne časopise in živi «tesno družinsko življenje». Poleg službe se ne ukvarja prav z ničimer. Zato ga «zadeva Fenaroli» ni zanimala. Ko pa je nekega večera njegova žena listala po neki reviji, mu je oko padlo na sliko osumljenega morilca Ghianija in je ženi rekel, da tega mladeniča pozna, ker se je z njim vozil iz Rima. Vse to je po ženi prišlo na ušesa tamkajšnjega javnega tožilca in nato po normalni uradni poti dalje. Moža so poklicali na zaslišavanje in nato tudi na soočenje z Ghianijem. Tudi to soočenje je bilo po «ameriškem vzorcu». Pred njim so se pojavili trije enako stari, enako oblečeni in celo nekoliko podobni si moški. Njemu je bilo lahko pokazati mladeniča, s katerim se je vozil osem ur v «južni puščici». Bil je Raoul Ghiani.

Vse to bi kazalo, da je Ghianijeva usoda zapečatena. Posebno še, ko je Bernardo Ferraresi vedel povedati tudi to, kako je bil Ghiani oblečen, kako se je obnašal in tudi to, da je v bližini Florence naročil črno kavo. Ferraresi ve, da je Ghiani imel na sebi plavo obleko s tremi gumbi, da je bil zelo miren, da je z njim tudi nekaj spregovoril, da so v kupeju bili vsi prostori zasedeni in še veliko drugih podrobnosti. Celo tudi to, da so bili na Ghianijevi modri obleki žepi prišiti in ne vrezani. Za Ghianija ve skratka vse.

To bi sicer po osmih urah skupne vožnje niti ne bilo čudno. Toda čudno postaja tedaj, ko Ferraresi ne zna povedati, kakšne barve je bila Ghianijeva kravata, niti tega ne ve, če je Ghiani med potjo kadil (in v vlaku tudi slabi kadilci več kadijo, kot po navadi). Se najbolj čudno pa je to, da si je Ferraresi zapomnil v kupeju v osmih urah le Ghianija in nikogar drugega od sopotnikov.

Vse to so elementi, ki Ferraresijevemu pričevanju jemljejo precej vrednosti. Mož se sicer izgovarja, da so te pomanjkljivosti v njegovem opažanju morda naključne, celo «usodne» in da mu ni bilo lahko te izjave dati, ker da bi bil veliko bolj srečen, če bi Ghiani mogel svojo nedolžnost dokazati, toda praznina se opaža in je takšna, da spravlja vse njegovo pričevanje v negotovost, kajti kako more biti njegovo opažanje do nekaterih tako natančno, do drugih pa ne? Ferraresi je tudi rekel, da je čutil za svojo «državljansko dolžnost» s tem priti na dan, toda njegova hvale vredna vnema bi znala imeti le relativen uspeh.

Posebno še, ko Raoulova družina z veliko gotovostjo vztraja na tem, da njihov Raoul z «zadevo Fenaroli» nima nobene zveze, Ghianijeva obramba pa najavlja «veliko presenečenje». Raoulov brat Luciano izpodbija predvsem tezo policije, da je bil Raoul že 7. septembra v Rimu, da bi poskusil umor. Luciano Ghiani sicer ne navaja imen, trdi pa, da ima priče, ki so pripravljene kadarkoli dokazati, da je bil Raoul 7. septembra zvečer in ponoči v Milanu in ne v Rimu.

Toda tu gremo že v prevelike podrobnosti in se vrnimo še malo v Milan. Če je «južna puščica» prispela v Milan z 52-minutno zamudo, kot je točno ugotovljeno, je prišla točno ob 11. uri 8 minut. V tem primeru je nemogoče, da bi bil Ghiani do 12. ure 15 minut mogel opraviti v dveh bankah dve opravili — kar je s potrdili in podpisi dokazano — posebno še zato, ker je bilo delo zamudno in ker sta bančna zavoda med seboj precej oddaljena. Na prilogah o opravljenem delu pa je čas Raoulovega dela točno zabeležen; pri Banci Popolare je Ghiani bil od 9. do 10.15, pri Banco Ambrosiano pa od 11. do 12.15. Skratka je prvi opravek že opravil in drugega začel, preden je «južna puščica» sploh prispela v Milan.

Kot vidimo, se zadeva vedno bolj zapleta, dogodki in elementi se med seboj križajo in čeprav se je v petek v Rimu že razširila vest, da je Raoul Ghiani zločin priznal, drugi trdijo, da je nadvse miren in samozavesten. In tudi Ferraresi, ki je bil z osumljenim morilcem soočen, je izjavil, da se je Raoul obnašal «zelo mirno in neprizadeto».

V prestolnici Gane Akri so se zbrali na konferenco predstavniki političnih in sindikalnih gibanj 25 svobodnih afriških držav in kolonij. Na sliki vidimo predsedstvo konference in zgoraj napis: «Roke stran od Afrike! Afrika mora biti svobodna!»

ALI VEŠ...

— da je bil prvi jugoslovanski kratkometražni film izdelan leta 1912. Ta film, ki je prikazoval značilne zagrebške trgovine in lokale v začetku našega stoletja, je izdelalo «Udruženje zidarjev Cirila in Metoda», ki je bilo lastnik prve velike dvorane za predvajanje filmov sedanjega kinematografa «Balkan» v Beogradu.

* * *

— da bodo v kratkem odprli za promet avtomobilsko cesto, ki teče od Reke do Zadra. V bližnji turistični sezoni bo Zader vzdrževal na tej cesti, kakor tudi na relaciji Zader-Zagreb in Zader-Split 14 avtobusnih prog.

* * *

— da je Franco ponovno ukazal, da mora tisk načeti vprašanje Gibraltarja, ki ga imajo še vedno v rokah Angleži. «Gibraltar je poslednja trdnjava kolonializma v Evropi» — tako se glasijo veliki naslovi v madridskem časopisju. (Madridski časopisi pa seveda ne govore o Afriki, kjer so «trdnjave kolonializma» tudi v španskih rokah).

* * *

— da je profesor Gustavo Barella dve leti in tri mesece prenočeval s svojo družino v veži enega od glavnih rimskih muzejev. Gustavo Barella, ki je bil profesor filozofije, ima 55 let, a se zdi mnogo starejši. Njegova odiseja se je začela že leta 1936, ko so ga zaradi antifašizma odpustili iz službe. Bil je v vojni v Severni Afriki in na drugih frontah. Po vojni je skušal spet dobiti službo, a mu to ni uspelo. Živi z družino z 20.000 lirami pokojnine, ima ženo, 6-letnega sina in 80-letno mater. Do leta 1956 je imel stanovanje, iz katerega so ga vrgli, ko je stanarina dosegla višino njegove pokojnine. Zato se je zatekel na Kapitol, v muzej, kjer ga je vratar iz usmiljenja pustil, da je z družino spal na tleh v veži. To se je ponavljalo dve leti in tri mesece. Vratarji so se sicer menjavali, toda vsi so zatisnili oko. Ko je Barella zbolel in se vrnil iz bolnišnice, se je njegova žena obrnila na župana Tupinija in ga prosila za pomoč. Tupini pa ne le, da ni pomagal, ampak je celo zagrozil, da bo odpustil vratarje muzeja, ker so dopustili «škandal». Poslal je karabinjerje, tako da profesor Barella in njegova družina niso več mogli v muzej. Kje sedaj prenočujejo profesor Barella in njegova družina?

* * *

— da se je dr. Charlesu A. Olsonu iz St. Paula v ameriški državi Minnesoti ob praznovanju 25-letnice zakona zataknil v sapniku kos šunke in da se ga nikakor ni mogel rešiti. Ker je zadeva kazala najslabše, se je njegov starejši sin spomnil tega, kar mu je oče pripovedoval iz svoje kirurške prakse; vzel je kuhinjski nož, ga steriliziral in mu prerezal sapnik, nato pa razdrl nalivno pero, ga steriliziral in ga kot cevko vtaknil v očetov sapnik, kar je očetu rešilo življenje. Nato so ga odpeljali v bolnišnico, kjer so operacijo dokončali. Njegovo zdravje se vidno popravlja.

* * *

— da obstaja mnogo citatov, ki jih uporabljajo, kadar nekdo skuša karakterizirati De Gaulla. Evo vam najnovejšega: De Gaulle smatra sebe za edinstvenega in ne dovoli, da bi ga drugi smatrali za enega od serijskih predsednikov vlade. Tega pa očitno ni vedela delegacija sindikalnega gibanja, ki je pri njem zahtevala neke pravice. Tisti, ki je govoril v imenu delegacije, se je skliceval na «predhodnike gospoda predsednika vlade», pa ga je De Gaulle jezno zavrnil: «Jaz nimam predhodnikov.»

* * *

— da je katedrala v angleškem mestu Cowentryju, ki so jo med vojno nemški bombniki zravnali z zemljo, in ki se sedaj obnavlja, dobila dragoceno darilo, namreč zlato ikono, okrašeno z dragulji, ki jo je poslala pravoslavna cerkev iz Stalingrada.

* * *

— da KP Danske dobiva v teh poslednjih dneh številna pisma, v katerih je izraženo nezaupanje do dogmatikov, hkrati pa simpatija do nove socialistične linije dosedanjega predsednika stranke Axela Larsena, ki so ga izključili. Na turneji po deželi je Larsen dosegel mnogo simpatij, ko je pojasnjeval razloge, zaradi katerih se ne strinja s sedanjim vodstvom stranke.

* * *

— da je bivši egiptovski kralj Faruk tožil neko italijansko tovarno bonbonov in čokolade, ker je leta 1956 vrgla na trg novo vrsto čokolade z imenom «Faruk». Sodišče prve stopnje je tej tožbi ugodilo in prepovedalo tovarni prodajati to vrsto čokolade, ker naj bi se s tem žalilo «njegovo veličanstvo kralj Faruk». Tovarna pa se s tem ni sprijaznila, vložila je priziv, ki ga je prizivno sodišče sprejelo, Faruka pa obsodilo na plačilo sodnih stroškov.

Moj kovček

PLUDEK ALEKSEJ

Nimam navade pošiljati kovčkov z vlakom v prtljažnem vozu, toda takrat sem si rekel: «Vozil se boš kot gospod, kovčke ti pripeljejo prav do vlaka, pri presedanju pa skočiš z vlaka kot metulj.»

Pri meni od besed do dejanja ni daleč. Tako sem kovčke srečno oddal in se stisnil v vagon tretjega razreda med veliko vrečo krompirja, debelo gospo in otroka, ki si je venomer brisal nos ob moje hlače.

Sprva sem bil tiho, ker želim živeti z vsemi v dobrih odnošajih. Ko pa se je to zgodilo petić in so dobile moje hlače poseben medel blesk, me je minila potrpežljivost in sem rekel: «Hm...!»

Zgodilo pa se ni nič drugega, ko da me je debela gospa zaničljivo pogledala, otrok pa je pokazal name s prstom: «Mama, to je grd gospod, kajne?»

Nisem nečimrn, a tudi nisem vajen, da bi mi taka cmerava gospodična rekla, da sem grd. Nabral sem obraz v rahle gube. Ko pa je otrok uporabil moje hlače šestič za robec, sem ga neopazno uščipnil v brado.

Da ne bi tega storil! Mučno mi je opisovati prizore, ki so sledili. To ni bilo navadno kričanje ali jok, temveč obupno rjovenje mladega tigra, ki mu je lovec stopil na rep. Otrok me je udaril s pestjo po kolenu in se prijel debele gospe za krilo. Zdaj se je šele začelo!

Ne vem več natanko, kaj vse sem o sebi slišal, toda jasno se spominjam besed «razbojnik» in «tiran malih otrok». Strašno me je postalo sram in v obraz sem zardel. Pogledal sem okoli, kdo se bo zame, nedolžnega, zavzel. Toda pomoči sem zaman pričakoval. Namesto tega se je vmešala neka starejša, mršava gospodična s pripombo o izprijenih individuih in sivolasi gospod, ki je pripomnil da je tako nravno opustošenje med mladino zakrivila vojna.

Zdaj me je postalo še bolj sram in sklenil sem, da ne bom s svojo prisotnostjo kvaril družbe in da bom neopazno izginil v sosednji oddelek.

V razburjenju postanem pozabljiv, in to se mi nabadno ne izplača. Iskal sem svoj kovček in ga opazil poleg tiste debele gospe. Medtem ko so me vsi psovali in tolažili otroka, sem zgrabil kovček in se hitro izgubil v tesnem hodniku.

«Zdaj bom imel mir!» sem si mislil olajšan in se spretno stisnil v vogal kupeja med dremajoče potnike. Toda nesreča ne pride nikoli sama. Najbližja pa je takrat, ko misliš, da si čisto varen.

To sem spoznal v trenutku, ko je odjeknil po vagonu krik: «Na pomoč! Tatovi!» V pričakovanju senzacije sem radovedno gledal okoli, toda videl nisem ničesar. Zato pa je nekdo videl mene. In nesreča je bila tu.

Prihrumela je debela žena z otrokom. Vsa se je tresla, kazala name in z močnim glasom prevpila ropotanje vlaka: «To je! Ukradel mi je kovček! Zato tiste zvijače z Milko! Mu bom že dala, tatu tatinskemu! Ščipati otroke in krasti kovčke!»

Šele zdaj sem se zavedel, da imam svoje kovčke v prtljažnem vozu in šele zdaj sem opazil, da je kovček debele gospe podoben mojemu kot jajce jajcu.

«Pokličite sprevodnika!» je klicala debeluška po vsem vagonu. Mladi mož, ki je prej komaj našel malo prostora zame, se je zdaj z gnusom odmaknil najmanj za pol metra.

Zaman sem jim pojasnjeval, da gre za pomoto. Mršava starejša gospodična je izjavila s hladnim nasmehom: «To je pravi tip ženitnega sleparja.» Tisti gospod, ki je prej govoril o nravnem opustošenju, pa je pripomnil: «Pravi zločinski tip!»

Slišal sem še mnogo slastnejše pripombe, med katerimi me je posebno pretresla tista, ki mi je naprtila tudi krivdo za železniško nesrečo pred nekaj dnevi. Toda nisem več utegnil poslušati. Pojavil se je namreč sprevodnik v vsej svoji mračni strogosti in mi dejal s hladnim glasom: «Na prihodnji postaji izstopite!»

V lepo kašo sem padel. Vsi so se umaknili in govorili o zločinskem izrazu mojega obraza, o zlohotnem lesku oči in o podobnih tipičnih znakih.

Ko pa je sprevodnik še ugotovil, da sedim v drugem razredu z vozovnico tretjega razreda, je bilo moje uničenje popolno. Nisem imel več moči, da bi mogel pojasniti, kako sem po vseh pravilih sedel v tretjem razredu in sem se v drugi razred zatekel le v hipni zmedenosti.

Na prihodnji postaji se je moja zadeva skrivnostno raznesla vse naokoli. Ko sem v spremstvu sprevodnika izstopal iz vlaka, je bila na peronu zbrana truma mrkih mož in besno klepetajočih žena.

Vlak je odpeljal in jaz, brezupno obsojen na čakanje prihodnjega, sem za ta čas padel v pest železniški milici.

Ko sem jim vse povedal in so me končno spustili, sem se neopazno prikradel skozi stranska vrata na peron. Ves zardel sem vstopil v prvi vlak, ki je peljal v mojo smer.

Tu bi se povest končala, ko si drugega dne ne bi kupil časopisa in zasledal v njem velikega naslova:

Mednarodna tolpa tatov v vlakih izsiedena!

s podnaslovom: Policija je nekaj zlikovcev že prijela.

Tako torej sedim doma in čakam na razvoj prihodnjih dogodkov, trdno odločen, da ne bom nikdar več pošiljal kovčkov v prtljažnem vozu. Če bi me pa vseeno premotilo, ne bom nikdar več ščipal debelih v bradi. In časopisi bodo imeli senzacijo manj.

TE DNI - 11. DECEMBRA - JE MINILO 40 LET OD CANKARJEVE SMRTI

Ivan Cankar

in slovensko delavsko gibanje

«Ne v areni literature, v areni življenja sem stal!» — pravi Cankar v «Jubileju».

Priznavajoč aktivno vlogo umetnosti v procesu progresivnih in družbenih preobrazb, je do konca ostal zvest samemu sebi. Kot človek in kot umetnik se je vključil v boj za te preobrazbe.

Cankar se je v letih 1896—1900 približal delavskemu gibanju, potem pa je stopil v socialno demokratično stranko, delal v delavskih organizacijah, predaval in zboroval, leta 1907 kandidiral na strankini listi v avstrijski državni zbor itd. Če se danes ozremo na politične boje, ki so se bili na Slovenskem pred letom 1918, tedaj moramo reči, da Ivan Cankar ni bil samo doslej največji slovenski pisatelj, marveč da je bil v tistem razdobju tudi najodločnejši in najdoslednejši publicist delavskega gibanja na Slovenskem.

Cankar je ob nedvomno predvsem književnik, ne pa teoretik in filozof. In tak se je vključil v slovensko delavsko gibanje ter postal njegov najpomembnejši literarni predstavnik. V članku «Kako sem postal socialist» sam piše o svojem odnosu do znanstvene teorije tega gibanja, govoreč o vtisu, ki ga je nanj napravil socialno demokratični tisk: «Prav kmalu pa sem tudi občutil, kar sem še krepkeje občutil pozneje, ko sem bral znanstvene knjige o socializmu: da ne berem novega, tujega evangelija, temveč da sem bil vse to spoznanje že ob mukah in dvomih sam v sebi doživel; ter da sta mi znanost in zgodovina le dodobrega dokazali, kar mi je bilo povedalo življenje samo.»

S tem je vse rečeno. Očitno je, da se je Cankar seznanjal z marksistično literaturo in da je glavne postavke marksizma o razrednem boju in o zgodovinski vlogi proletariata sprejemal ter jih tudi kot umetnik doživel. Teoretik pa, kakor rečeno, ni bil in tudi ni mislil postati. Vendar je nekaj nesporno: izmed vseh aktivnih pripadnikov slovenske socialne demokracije pred letom 1918 je Cankar najgloblje in najpravilneje doumel naloge delavskega gibanja v majhni, nacionalno zatirani deželi, katere ljudstvu je v imperializmu nenehno pretila nevarnost denacionalizacije in celo fizičnega iztrebljenja.

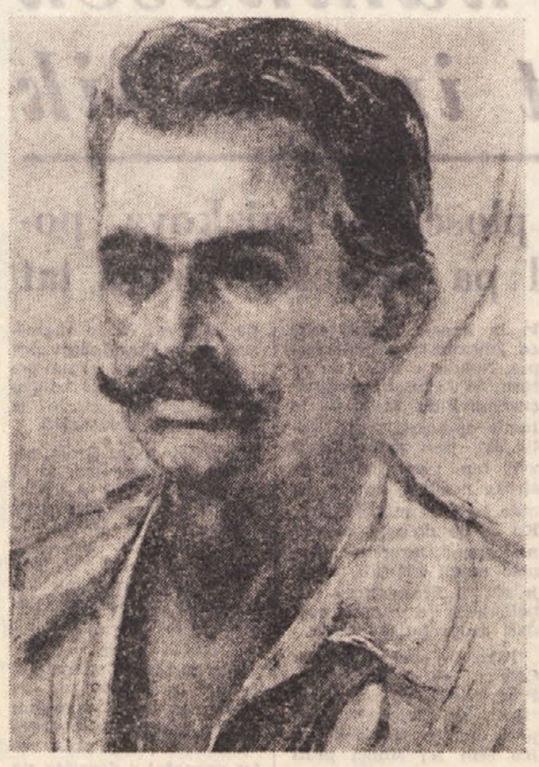

Kot publicist je Cankar izprva sodeloval v centralnem organu slovenske socialne demokracije «Rdeči prapor», ki je leta 1898 pričel izhajati v Ljubljani, pozneje — ko v Ljubljani noben tiskarnar ni hotel več tiskati tega prevratniškega lista — pa se je moral preseliti v Trst, kjer je izhajal do leta 1911.

Razen v «Rdečem praporu» je Cankar sodeloval tudi v reviji «Naši zapiski», ki so jo leta 1902 ustanovili marksistično in masarykovsko usmerjeni intelektualci, in ki se je pred prvo svetovno vojno spremenila v «socialistično revijo».

V teh dveh listih so natisnjene najmočnejše Cankarjeve politične satire in kritike ter objavljeni njegovi politični in kulturnopolitični govori in predavanja.

Toda, prav tako kakor je Cankar neizprosno razkrinkaval lažnivo domoljubje in plitvo narodnjaštvo slovenskih liberalcev, takisto je ost svoje kritike in satire obračal tudi proti slovenskim klerikalcem, proti njihovemu brezobzirnemu zlorabljanju kmetovih religioznih čustev.

Kot socialno demokratični kandidat na volitvah v avstrijski parlament je Cankar leta 1907 v enem izmed svojih volilnih govorov opozoril na dejanske privilegije, ki jih imajo klerikalci v volilnem boju; v vsaki cerkvi imajo svojo agitacijsko pisarno, v vsaki vasi tri stalne zaupnike, dva kaplana in župnika. In postavlja vprašanje: kako je mogoče govoriti o politični enakopravnosti delavskega razreda, če ta niti zdaleč ne razpolaga s takimi materialnimi sredstvi propagande in agitacije?

Nasproti slovenski socialni demokraciji, ki je bila skoraj povsem pod vplivom avstro-marksizma, je imel Cankar takisto kritičen odnos.

Ker je socialno demokratični internacionalizem pojmoval kot internacionalizem, utemeljen na svobodi in enakopravnosti ljudstev, je Cankar v letih prve svetovne vojne 1914—1918 dokaj jasno zapazil velike pomanjkljivosti v politiki avstrijskih socialnih demokratov, zlasti pa v njihovem obravnavanju nacionalnega vprašanja. S kritičnimi pripombami na račun te politike je javno nastopil ob koncu vojne, v letu 1918, ko se je razvnela polemika med frakcijama «starih» in «mladih», na kateri se je v Sloveniji razcepila socialno demokratična stranka.

«Stari» — avstromarksistično krilo z Antonom Kristanom na čelu — so zanikavali potrebo, da bi delavski razred sodeloval v občenarodnem gibanju proti Avstriji, poudarjajoč «razredno» in «anacionalno» obeležje socialne demokracije. Dejansko je to pomenilo prepustiti buržoaziji vodilne položaje v tem gibanju, capljati na repu slovenske buržoazije, ki je vse do zadnjih dni vojne prisegala zvestobo avstro-ogrski državi in habsburški dinastiji.

V zadnjem predavanju, s katerim je aprila 1918 nastopil pred tržaškimi delavci in ki je bilo pod naslovom «Očiščenje in pomlajenje» objavljeno v socialno demokratičnem listu «Naprej», je Cankar ostro napadel uradno avstro-marksistično politično linijo slovenske socialne demokracije. Očital ji je dogmatizem, ekonomizem, zanemarjanje kmečkega vprašanja ter slehernega dela za upostavitev in utrjevanje politične zveze med delavskim razredom in delovnimi kmeti, zabubljenost v preživele organizacijske in miselne oblike.

V istem predavanju je Cankar nastopil proti šablonam v strategiji in taktiki avstrijske socialne demokracije ter zahteval konkretnost v uporabljanju socialističnih načel: «Temeljna načela socializma in zadnji cilji njegovi so last vseh narodov; toda pota, ki vodijo do teh ciljev, si more začrtati le vsak narod zase, po svoji osebnosti, po svojih domačih gospodarskih, političnih in kulturnih razmerah.»

V predavanju «Slovenska kultura, vojna in delavstvo», ki ga je imel 1. junija 1918 v Ljubljani, je Cankar ponovil svojo misel, da bodočnost slovenskega naroda sloni na plečih delavca-proletarca»

V pogledu notranje državne ureditve, ki naj bi jo imela prihajajoča skupnost jugoslovanskih narodov, je bil Ivan Cankar pristaš demokratične federativne republike.

V predavanju «Očiščenje in pomlajenje» je zavrgel avstro-marksistično koncepcijo nacionalno-kulturne avtonomije, ki je že prej, pred vojno, prišla do izraza v znani ljubljanski «tivolski resoluciji» jugoslovanske socialne demokracije iz leta 1909. V tej resoluciji je govora o reorganizaciji Avstro-Ogrske v državo z enotnim gospodarskim področjem ter s samostojnostjo in samoupravo njenih narodov «v vseh nacionalno-kulturnih vprašanjih».

To resolucijo je Cankar imenoval «megleno». Njenim avstro-marksističnim postavkam je že l. 1913, v svojem predavanju «Slovenci in Jugoslovani», ki ga je imel v Ljubljani, postavil nasproti geslo «federativne jugoslovanske republike», poudarjajoč, da je ta cilj treba uresničiti na demokratičen način: «Ako pride kdaj do političnega združenja jugoslovanskih narodov — in ne samo moja vroča želja je, temveč tudi moje trdno prepričanje, da do tega združenja res pride — tedaj se to ne more izvršiti drugače, kakor da se združijo enakopravni in enakovredni narodi.»

S tem predavanjem si je nakopal preganjanje in internacijo, ki ju je moral prestati med prvo svetovno vojno 1914—1918.

Ivan Cankar je bil proti tako imenovanemu kulturnemu jugoslovanstvu, se pravi, proti slehernemu umetnemu stapljanju južnoslovanskih jezikov v en jezik. Toda bil je za politično jugoslovanstvo, se pravi za zedinjenje jugoslovanskih narodov v skupno demokratično, napredno državo, ki bo vsakemu izmed njih zagotovila svobodni nacionalni razvoj. Kakor njegova predhodnika na Slovenskem, Prešeren in Levstik, je tudi Cankar v popolni osvoboditvi vseh ustvarjalnih sil pri posameznih jugoslovanskih narodih, videl jamstvo svobode in neodvisnosti za vse Jugoslovane in za njihovo demokratično državno tvorbo.

(Po B. ZIHERLU)

O Spacalu v Rimu in Beogradu

Kot smo poročali, je razstavljal Lojze Spacal v galeriji «Il Torcoliere» v Rimu od 2. do 12. decembra. V katalogu, ki ga je izdala galerija k njegovi razstavi, je napisal znani publicist in kritik Luciano Budigna uvod, v katerem pravi med drugim:

«Lojze Spacal ni veliko znan naši javnosti, vsaj ne toliko, kolikor bi zaslužil po svoji pesniški osebnosti in po moralni prizadevnosti svojega dela; in to pri svojih petdesetih letih, po 35 letih nepretrgane tvornosti, po 40 osebnih razstavah v vsem svetu in udeležbi pri vseh mednarodnih umetniških manifestacijah.

Če bi na področju umetnosti odgovarjala stopnja znamenitosti meri čiste dejanske vrednosti in ne, kot se dogaja, dejanski vrednosti plus visokemu koeficientu autoreklamistične spretnosti, bučni udeležbi pri dogodkih kronike, interesantnim «battages» trgovcev, bi bil Spacal prav gotovo med petnajstimi ali dvajsetimi važnimi imeni v naši kulturi. Nasprotno pa je on le eden petnajstih ali dvajsetih slikarjev, ki resnično štejejo v italijanski umetnosti. To ni besedna igra. Razlika obstaja in ta ima svojo določeno težo. Spacal se pa ne pritožuje veliko nad to razliko. On pozna vzroke te okoliščine, on pozna ceno popularnosti. To je cena, ki jo drugi morda z lahkoto plačujejo, ki bi ga zanj po njegovem značaju, po njegovem poklicu in po njegovi grajenosti bila resnično previsoka. Lahko bi celo izpostavljal tvegati svojo ustvarjalno sposobnost. Dejstvo je, da se je Spacal rodil v Istru. Zaradi tega se Spacal ne more odreči zvestobi, skoraj bi rekli fizični zvestobi z njenimi sentimentalnimi, psihološkimi in «biologičnimi» načini gledanja do svoje domovine. To je zvestoba, ki tvori bistveni faktor vseh najboljših predstavnikov književnosti in umetnosti tistega mesta.

Severni Jadran, Istra, Kras, ribiške hiše, hiše kamnosekov, blage doline med kamnitimi zidi, mali zalivi obale, revni kmečki vrtovi, v katere mora kmet prinašati od daleč prigišče zemlje, na kateri naj bi zrastli 4 krompirji, plitve soline, kjer se v poletnih nočeh ozki odsev svetilnika igra z lunino svetlobo, mesto, mestna periferija, mesto v neonski luči, promet, bučni lunaparki: vse to je trda domovina ljudi, ki so vajeni boriti se za svoj obstoj tiho, dan za dnem, s trudom in bolestjo, ki so vajeni iskati v vsakem doživetju, tudi v najbolj vsakdanjem, etično upravičenost.

To svojo domovino, tiste like in tisto moralno iskanje, tista življenjska in čustvena dogajanja, izraža Spacal jasno in točno. Tako popolno, s tako uspešnim in vsem čitljivim «realizmom», da je njegovo govorico in njegov stil ki ga je izbrusil ob najbolj tveganih in dragocenih izkustvih evropske estetike in z izredno tehnično veščino, težko vnesti v kako sočobno umetniško tendenco.»

Beograjska «Politika» pa je v nedeljo 7. decembra objavila v svoji stalni nedeljski rubriki *Portret* daljši prikaz Lojza Spacala izpod peresa Nenada Stavjela. Po obširnih biografskih podatkih piše Stavjel med drugim: «Zdi se, da Spacal ne more dojeti umetnosti, ako vanjo ne položi tudi fizičnega napora. Nesrečen je, če ne čuti napora dela.»

«Slikarski motivi Lojza Spacala niso več kraške vasi in kraški pejsaži, nadaljuje Stavjel. On skuša svoj vidni krog kondenzirati, skrčiti ga na majhno površino, v en sam navadni kamniti zid Krasa, ki nosi na sebi patino časa, sledove sonca, dežja, burje, človeškega trpljenja in veselja. Spacal pravi, da mu ena sama kamnova površina predstavlja celo življenje. Barva njegovih zadnjih grafik je pretežno siva, ponekod nekoliko sivomodra, sivordeča in sivovijoličasta. Poanta pa je v črnem.»

«V urah oddiha in počitka v ateljeju, piše nadalje Stavjel, navija Spacal gramofon in posluša Bergove kompozicije. O njem pravi, da ga imajo za ekspresionista v glasbi, toda Spacal ne deli njihovega mnenja. «Berg je dramatik!» Ko na ta način slikar karakterizira komponista Berga po temperamentu in umetniškem izrazu kot sorodnega sebi, pravi da tudi njega, Lojza Spacala, pogrešno smatrajo za ekspresionista. On je abstrakten samo zaradi čim globljega prodiranja v človeško realnost in dramo.»

«Spomladi se Spacal preseli v Piran. To staro mesto na zapadni obali Slovenskega Primorja mu je dalo izključno pravico, da on odbira barve, s katerimi bodo pobarvane hiše v mestu. Tako bo Piran po nekaj letih, ko bodo vse hiše dobile nove barve, edinstvena Spacalova slika.»

«Lojze Spacal nobenega dela ne podcenjuje, pa čeprav gre le za dekoracijo kakega hotela. Vse mu je prehodno razen kamnitih površin, v katere se je poglobil z umetniško strastjo in poskuša, da z njihove patine pronikne v življenjsko modrost in dramo.»

RETROSPEKTIVNA RAZSTAVA IVANA GROHARJA

Poet slovenskega impresionizma

Grohar je bil v bistvu vendarle samouk; in prav v tej ugotovitvi tiči jedro tiste psihološke in umetniške zagonetke, ki jo predstavlja ta veliki umetnik

Kot kronist naj zabeležim: Istočasno kar tri razstave v Moderni galeriji: Srbski slikarji, Grohar in uporabna umetnost; in ena v Jakopičevem paviljonu: Nikolaj Omersa. Zaključek: Ljubljana se od leta do leta umetnostno močneje uveljavlja in je s prireditvijo prvih dveh razstav mednarodne sodobne grafike stopila v vrste svetovnih umetnostnih središč.

Retrospektivna razstava del Ivana Groharja je prva od vrste razstav slovenskih impresionistov. Tudi ob tej priložnosti je Moderna galerija izdala krasen katalog z barvno reprodukcijo Groharjevega «Sejalca» na naslovni strani. Uvodni članek o Groharju je prispeval vodilni slovenski umetnostni zgodovinar dr. Fran Stelè. Članek je kratek, zgoščen in prinaša v bistvu vse, kar je doslej o Groharju in njegovi umetnosti okrilila izredno razvita slovenska umetnostna zgodovina. Dobra je bila tudi domislica, da objavlja katalog pesem Ivanu Groharju, ki jo je ob smrti prijatelja — umetnika spesnil Vojeslav Molè in ki je izšla v Ljubljanskem zvonu l. 1911. Dalje vsebuje katalog Groharjev «Življenjepis», se pravi pomembne podatke in letnice v zgoščeni obliki; posnetek v francoščini; bibliografijo; seznam Groharjevih del in lepo število reprodukcij.

Spričo tako temeljite in popolne kronologije in oznake umetnika Ivana Groharja, kakršni najdemo v Katalogu, ne preostane kronistu in recenzentu drugega, kot da poda poleg nekaterih citatov iz uvodnega članka nekaj osebnih vtisov.

«Slovenski impresionizem», tako piše dr. Stelè «ki je na začetku našega stoletja do skrajnosti razburil duhove, je danes že čista zgodovina in mu nihče več ne odreka pomembne vloge v zgodovini sodobne jugoslovanske umetnosti. Razstave slovenskega impresionizma v prvih letih po osvoboditvi in razstava, Petdeset let jugoslovanskega slikarstva so prispevale važna spoznanja za opredelitev njegovega bistva in zgodovinske vloge. Jasno so se prikazale štiri izrazite umetniške osebnosti: Rihard Jakopič, Matija Jama, Ivan Grohar in Matej Sternen. Po njihovem umetniškem značaju smo jih takole opredelili: Grohar je poet slovenskega impresionizma, Jakopič njegov barvno muzikalični uresničitelj, Jama njegov tehnični mojster, Sternen pa objektivno na predmet najože navezani slikar, prva dva čista poeta v slikarstvu, druga dva tehnika svoje smeri.»

Po ogledu tolikih razstav slovenskega impresionizma je komaj nekaj slik zlasti zgodnjega Groharja, ki so za obiskovalca nove ali vsaj manj znane. Vendar posreduje razstava, kakršna je pričujoča, popolnoma nove, sveže in lepote polne vtise. Grohar je bil, kot ugotavlja prof. Stelè, v bistvu vendarle samouk, — in prav v tej ugotovitvi tiči jedro tiste psihološke in umetniške zagonetke, ki jo predstavlja veliki umetnik Ivan Grohar. Cezura, ki loči nadarjenega samouka Groharja, «ki še ni spoznal», in umetnika in pesnika slovenskega impresionizma Ivana Groharja «po spoznanju novih možnosti v umetnosti», ki jo umetnostni zgodovinarji postavljajo v leto 1900, je zlasti na tej razstavi zelo očitna. V Groharjevem življenjepisu siljo opazovalcu v oči njegovi vztrajni, naravnost trmasti poskusi, da bi nekje našel nekakšen umetnostni čarobni ključ, ki bi odprl v njem zaprte kamre, polne nečesa neznanega, da bi tistemu, kar se je v njem oglašalo, dal prosto pot navzven, da se uresniči v umetniški podobi. Kot drvar in pastir se gre najprej učit k Bradaški v Kranj cerkvenega slikarstva, nato v Zagreb k Milaneseju, pozneje na Dunaj, v Muenchen v Ažbetovo šolo in zopet na Dunaj. Od vojakov pobegne v Beneško Slovenijo, v Italijo, in mora po povratku odslužiti dvojni rok. Pozneje ga silì spet v Italijo, da pobegne s svojevoljno izposojenim društvenim denarjem in ga obsodba po povratku moralno stre. Tik pred smrtjo prejme končno štipendijo za Italijo, še zamenja denar za lire, toda namesto na pot mora v bolnico, kjer umre za jetiko, star komaj štirinštirideset let (1911).

Zgodnje Groharjeve slike, tiste, «preden je spoznal», kažejo oblikovno in barvno nadarjenega slikarskega entuziasta, ki se po dotakratni vsaj domači tradiciji ves potaplja v objektu. Zlasti močan je v portretu, v teh njemu blizkih, po večini preprostih ljudeh, ki jim zna pogledati v dušo, pa tudi to izraziti s slikarskimi potezami. Ljub mu je tudi domači folklor, imenitna je njegova «Brna» (1899), v kateri je mladi umetnik tudi kompozicijsko rešil dokaj težak problem. Če bi bil Grohar ostal na tej poti, bi si bil verjetno prihranil poznejše gorje. Toda že v Muenchenu se je bil po vsej priliki seznanil z novim umetnostnim izrazilom, z novo tehniko, z impresionizmom. Navduševal se je, tako pravi dr. Stelè, najprej za Boecklina, kar je čudno, če primerjaš dela obeh umetnikov, toda tisti, ki mu je posredoval ključ do v njem zaprtih kamer, je bil Segantini. Kakor da si je bil hudournik prebil pot skozi skalovje, tako bruha zdaj iz umetnika, ki je našel končno svojo smer, še več, svojo pot. Oprt ob svojega prijatelja, takrat dozorevajočega mojstra Jakopiča, ki mu je posredoval svoje znanje in svoje umetnostne izkušnje, je stopal poslej v tej novi, pravkar odkriti smeri.

To odkritje pa je bilo mnogoglasno. Impresionizem, Segantini, Jakopič so mu odkrili čar svetlobe v svetu. Svetloba mu je razsvetlila, morda naravnost odkrila lepoto domače krajine. Končno, z impresionizmom, je imel v rokah ključ, sredstvo, da to pojočo lepoto domače zemlje na platnu izrazi. In še nekaj mu je omogočilo novo odkritje: da ni utelešal na platnu samo čudovite lepote objekta, marveč tudi svojo notranjo zavzetost, svoj lastni pretres, svojo opojenost nad pravkar odkritimi lepotami. Zdaj slika v Sorici, kmalu nato v Škofji Loki v družbi s prijateljem Jakopičem in Sternenom. Tu doseže slovenski impresionizem svoj prvi umetniški vršek. Tu nastanejo njegove znamenite slike, kot so «Macesen», «Škofja Loka v snegu», «Pogled z mojega okna», «Kamnitnik», «Ajda», «Žetev», «Zima ob Sori», «Sejalec», «Krompir», «Mož z vozom», «Snopi» itd. in končno njegova najbolj čudežna «Credn!k», o kateri je zapisal dr. Stelè, da je na srečo ostala nedovršena.

V tem času je Grohar naslikal poleg krajin tudi kopico portretov, nemir ga je ponovno gnal na jug: naslikal je mogočno «Postojnsko jamo», «Stivan pri Devinu», «Pri morju», «Stari devinski grad» itd.

Umetnost Ivana Groharja je danes del slovenske klasike, del slovenske umetnostne zakladnice. Pietetni občudovalec naj ne pozabi, po kako trnjevi poti je moral umetnik, da nam je dano uživati sadove, ki so tlakovani z njegovim trpljenjem, z njegovo krvjo in prezgodnjo smrtjo.

VLADIMIR BARTOL

Ivan Grohar — *Štemarski vrt (1907)*

SILNO NAPETA KNJIGA

„Pekel na Pacifiku"

Vojna na Tihem oceanu med Japonsko in ZDA

Ime Borisa Prikrila, hrvatskega novinarja, je širši javnosti bilo več ali manj neznano. Pred nekaj leti pa je ta avtor, ki je napisal sicer že več del s področja zgodovine in geografije, zaslovel po vsej Jugoslaviji zaradi knjige, ki je vzbudila splošno pozornost. Napisal je knjigo s podrobnim prikazom bitk, ki so se v letih zadnje vojne odigrale na Pacifiku. Pod naslovom «Pekel na Pacifiku» je zdaj ta knjiga izšla v slovenskem prevodu pri Državni založbi Slovenije. In razumljivo je, da je pri najširšem krogu bralcev vzbudila veliko zanimanje.

Knjige z opisi vojnih dogodkov zanimajo navadno zelo širok krog bralcev knjig. Tako tisti, ki so se sami udeležili vojnih dogodkov kot tisti, ki so bili še premladi za to, vsi radi prebirajo spomine na vojna leta ali pa opise vojnih grozot. Človeška narava je pač taka, da najde kasneje, ko so že vse strahote mimo, nekaj zadovoljstva ob prebiranju opisov teh vojnih dogodkov. Posebno zanimanje pa seveda vzbujajo knjige, ki so spretno in dobro napisane in ki predstavljajo res zanimiv prikaz vojnih dogodkov. Taka knjiga je Prikrilov «Pekel na Pacifiku», zato nas njen uspeh in že veliko število izdaj v srbohrvaščini ne sme začuditi. In tudi med slovenskimi bralci je knjiga izredno iskana. Skoraj štiri sto strani knjige velikega formata nudi namreč toliko zanimivega branja, da vsak povprečen bralec kar ne more knjige odložiti, preden se ne pretolče skozi množico opisanih vojnih dogodkov do konca.

Knjiga «Pekel na Pacifiku» je izčrpen in v podrobnosti dognan prikaz velikega boja, ki sta ga nekaj let bili na Tihem oceanu Japonska in Združene države Amerike. Avtor postopoma uvede bralca v dogajanja, ki jim po obsegu, dramatičnosti in pomenu skoraj ni para v svetovni zgodovini. Knjiga ima tudi svojo dramatično gradnjo, saj prikazuje avtor najprej vzpon japonske moči na Pacifiku, nato pa njeno propadanje in končni popolni zlom. Vsi številni dogodki, napadi, spopadi, tragedije in junaštva tisočev in desettisočev ljudi obeh taborov so prikazani tako živo, da se čitatelju zdi, da sam neposredno sodeluje pri dogajanju. Pri vsem tem in kljub množini opisanih dogodkov, pa je avtor ostal zgodovinsko zanesljiv in na visoki strokovni ravni, kar daje knjigi še posebno vrednost. Pozabiti tudi ne smemo velikega števila izvrstnih in doslej neznanih ilustracij, fotografij, ki predstavljajo posebno dragocenost te res zanimive publikacije.

Odveč je kakorkoli propagirati to knjigo, ki zaradi svojih kvalitet niti ne potrebuje priporočila. Zadosti je bralce nanjo opozoriti. O njeni vrednosti se bodo lahko prepričali sami, ko bodo z užitkom prebirali stran za stranjo napetega in zanimivega branja. Škoda le, da je slovenski prevod slab in poln hrvatizmov, na kar bi morala taka založba kot je Državna založba, že malo bolj paziti.

Sl. Ru.

Lujzek Oficir, cestni kamnosek barkovljanski humorist in pesnik

Sumljivi beg in mokrota - Čudna gramofonska plošča - Lujzkova pogrebna pesem - «Palača» in postelja - Kako je rekel pa ni rekel Dreju tat

Lujzka Oficirja sem spoznal že v svojih zgodnjih otroških letih. S prijateljem Tončkom sva se igrala pred sosedno hišo, kjer je prala Neta. V bližini so se zaslišali koraki in vsakotoliko je udarilo na ušesa «sama mast, puhna pjest», ki je bilo Lujzkovo naznanilo, da bo kmalu pri Neti in da bo tam toliko smeha, da se bo tresla Netina hiša. Kakor blisk se je spustila Neta v hišo in jo za seboj zaklenila. Samo za hip je pokukala skozi vrata, da je nama zažugala z nategnjenjem ušes, če jo bova Lujzku izdala. Kmalu za tem je prišel Lujzek, ki je stikal vse naokrog, da bi iztaknil Neto. Ko se je pa prepričal, da za enkrat Nete ni doma, se je na peti dvakrat zasukal okrog svoje osi in nadaljeval pot do bližnjega

dolgega bovedskega dvorišča, kjer so prale razne Jucke, Vanke in Maričke.

Tisto zaklepanje vrat in Lujzkovo stikanje okoli hiše se nama je zdelo sumljivo in zato sva šla za Lujzkom, da bi izvedela, kaj je na stvari. Slišala sva, kako se je Neta pred nekaj dnevi stiskala trebuh, ko je Lujzek take kvasil, da se je Neti nekaj zgodilo, kar je Lujzek povedal ženskam na uho. Tudi Jucka, Vanka in Marička so prosile Lujzka, naj se oddalji, da se ne bi tudi njim zgodilo tisto, kar se je zgodilo Neti. Saj nisva bila s Tončkom tako nazaj s kartami, da ne bi razumela, da je šlo za mokroto in od takrat sva bila Lujzku vedno za petami, ko je prihajal na bovedsko dvorišče.

Ko je leta 1896 za velikonočne praznike potres občutno porušil velik del Ljubljane, je šlo več barkovljanskih zidarjev in kamnosekov v Ljubljano delat in med njimi je bil tudi Lujzek Oficir. Videl je, kako so Ljubljančani za prvo silo uporabljali celo sode, da so se zatekali vanje in v njih celo spali, je Lujzek tako zapel:

«Štelo se je taužent uosen stu devjetdesetšest let,
Tu se je triesla Leblana, jen žnjo se je trieso ves svet.»

O ljudeh, ki so spali v sodih pravi Lujzek:

«Homo homo čje na polje
Morebet nam bo t'n bolje.»

Posebno zanimanje je v Lujzku vzbujala Stara gora. Tam je živela Marika s svojim Tomažem, katerima je Lujzek posvetil gramofonsko ploščo. Lujzek je imel namreč dar, da je lahko govoril kakor ženska, istočasno pa je bil v stanu oponašati nizki bas strica Tomaža. Kakor vse takratne plošče, tako je začel tudi Lujzek s hrščanjem. Na to se je oglasila Marika, ki je hvalila Tomaža, kako je priden, kako prinese ves svoj tedenski zaslužek domov in kako se nikdar ne opije. Tedaj zapazi Marika, kako se «kaleha» Tomaž po vseh štirih po strmem klancu. Mili Marikin glas se na mah spremeni v kačjega, ki se tako lepo prilega izrazom, ki jih je Marika izvlekla iz posebnega besednjaka. Najmilejši so bili pijanec, zapravljivec ničvrednež, baraba in drugi, ki jih je Marika naštela, kakor da bi šlo iz lajne.

Ko se Tomaž po dolgem plezanju vendar enkrat povzpne do Marike in potegne iz žepa steklenico vina, zasije iz Marikinega obraza vse starogorsko sonce, njen glas se spet spremeni v najmilejšega in spet je Tomaž najboljši mož na svetu. Marika pelje pod pazduho svojega Tomaža v hišo, sezuje mu čevlje, ker si jih sam ne more in ga spravi v posteljo. Zatem gre v kuhinjo, kjer si naliva in odtiska steklenico do zadnje kapljice, nakar si z rokavom obriše usta. Plošča se konča še z daljšim hrščanjem.

Stara gora leži v velikem žlebu pod Trstenikom in ima posebno v jesenskem času malo ali nič sonca. Lujzek ve povedati, da so Starogorci napovedali Trsteničanom vojno, ker so jim ti ukradli sonce in pravi:

«Ti prekljete Trstenik
Se Stare guare sunce vzev, zakaj?
Te bomo uojsko napovele.
Ga d't b'š mogo n'm nazaj.»

Pred dobrimi petdesetimi leti so imeli Barkovljani navado, da so varovali mrliča pozno v noč, ko se je zbralo v mrtvaški sobi od dvajset do trideset oseb, ki so imele vse druge namene kakor molitev za mrtveca. Ženske so stale ob zidu s prekrižanimi rokami in čakale, kdaj se bo pokazal na vratih Lujzek Oficir s svojim prijateljem Špeletom, kar se je prej ali slej vedno zgodilo.

Lujzek Oficir je znal za «De mortuis nil nisi bene» in zato je bil do mrtveca vedno obziren. Naštel je v smešnem tonu vse njegove vrline in anekdote in ko bi ženske gledale mrtveca namesto Lujzka, bi opazile, da je na njegovem obrazu toliko nasmeha, kolikor ga je bilo na Lujzkovem. Zatem se je začelo petje, ki ga je vodil Lujzek:

«Dvajset je jogrov Jezosa,
Anajst je taužent teh devic,
desjet zapuvede buažjeh.
Devjet je korov angelov
Uos'n Marijinih veselā
Sjed'n Marijeneh žaloste.
Sjest je vrčov tje vode,
k'je delov Jezos vince žnje
V Kani Galileji, na uohcete.»

Lujzek ni pošiljal nobenega mrtveca v pekel, pač pa marsikaterega v vice. Če je bil Lujzek prepričan, da bo šel pokojnik naravnost v nebesa, je pred odhodom vzel v roke rožmarinovo vejico, žnjo poškropil mrtveca, nato je držal vejico na prsih, kakor drži devica ovelo lilijo in nato zapel:

«Tuaja dešica bo šla u nebjesa
Kuk'r an goluobček beu.
Tuaje trüplo se bo razsülo
Use u an prah jeno pepeu.»

Ko sta Lujzek in Špele odhajala iz hiše žalosti, sta že določila, kdo bo prvi stegnil pete, kajti Lujzek je znal, da Miče nekam preveč kašlja in da ima že «glaževe oči».

Lujzek Oficir je živel posebno življenje in je bil predhodnik današnjega Vanka Cika. Japa Pendla mu je namreč odstopil brezplačno velik del svojega gozda, ki naj bi ga Lujzek spremenil v rodovitno zemljo, kar je Lujzek tudi delal. V nočnih urah je Lujzek ob luninem svitu ril kamenje in si najprej sezidal svojo «palačo». Kamen je polagal vrhu kamna in vse vezal z blatom, dokler so zrasli štirje, dober meter visoki zidi, na katere je položil leseno streho, ki jo je pokril z asfaltirano lepenko, vse pa je obložil s težkimi kamni, da bi streha kljubovala burji. Za svetlobo tega nizkega prostora so skrbela še nižja vrata in majhno okence, ki je služilo tudi kot podaljšek postelje.

Hudobni jeziki so znali povedati, da spi Lujzek Oficir večkrat s Tono Krnjavko, ki je bila izredno visoka ženska in povrhu še štiriindvajset ur na dan pijana. Ko so Lujzka vprašali, kako spravi dolgo Krnjavko v njegovo kratko posteljo, je radovednežem tako razložil: «Že pri zidanju sem mislil na Krnjavko, ki leže v posteljo, na kateri najdejo prostora njene dolge noge točno do kolen, za kar mora priti na pomoč tudi okence. Kar ostane Krnjavki pod kolenami, visi izven okenca in stopala dosežeta ravno tla, tako da se noge Toni ne utrudijo. Sedaj pa si predstavljajte, kako je spala pri Lujzku Oficirju Tona Krnjavka

Lujzek Oficir je bil priden delavec in ker je bil zaposlen s tlakovanjem trških ulic in delal na kontrakt tudi šestnajst ur na dan, je dobro zaslužil, kar mu je prišlo prav ob deževnih vremenih, ko je bilo delo na tlaku ovirano. V takih prostih dneh sta s Špeletom obredla vse barkovljanske gostilne, kjer je bilo od jutra do večera toliko smeha, da bi krčmar lahko postavil vstopnino. Centrala Lujzkovega delovanja pa je bila gostilna «Pri rumeni hiši», kjer so se shajali posebno v večernih urah vsi poklicni barkovljanski norci, ki so brili vsakogar, ki jim je prišel pod roke. V tem delu —je bil Lujzek pravi mojster in gorje je bilo tistemu, ki ga je Lujzek malo bolj na dolgo opazoval, kajti obstajala je nevarnost, da se bo vsa gostilna na njegov račun zabavala. Najboljše se je odrezal tisti, ki se je Lujzku odkupil s poličem vina.

V družbi takih barkovljanskih hudomušnežev je bil tudi Dreja, ki se je večkrat pohvalil, da je imel za večerjo piščanca, medtem ko so se morali drugi zadovoljiti s fižolom in radičem. Ko je nekomu iz tega omizja zmanjkalo nekaj kokoši, na koga naj b. padel sum ako ne na Drejeta? Tedaj je obljubil Lujzek, da bo rekel Drejetu tat. Pa ne mislite, da je nameraval Lujzek zabrusiti Drejetu v obraz besedo tat. Ne, ne, kajti Lujzek je poznal tudi diplomatski jezik. Poklical je na stran svoje sodelavce in tam je bilo sklenjeno, da se bo začelo prerekanje o Frandoličevem psu. Frandolič je bil namreč policijski inšpektor, ki je hodil po Barkovljah s svojim majhnim psičkom, ki je imel na sebi mogoče na stotine dobrih lastnosti, samo ne takih, ki bi kazale komaj senco zmožnosti policijskega psa. Nekdo je rekel, da ni tatu, ki bi ušel Frandoličevemu Fidu, drugi pa je temu oporekal, kajti policijski pes mora imeti zvit rep, viseče uhlje in široke nosnice, da mu ne uide tudi najmanjša sled. Ko se po dolgem, seveda naučenem prerekavanju, niso mogli zediniti, da li je ali ni Frandoličev pes policijski, je moral povedati svoje Lujzek Oficir.

Tako je govoril Lujzek Oficir: «Vi pravite, da Frandoličev pes ni policijski, jaz pa pravim, da je in bom to tudi dokazal. Ko sem šel sinoči proti domu, sem srečal na Tabru Frandoliča s svojim Fidom, od Boveda proti pokopališču pa je korakal Dreja. Ko ga je zapazil Frandoličev Fido, se je zakadil naravnost vanj in ga začel vohati od desne in leve. To je znamenje, da je Frandoličev pes policijski, kajti samo policijski pes tako dolgo voha človeka, ki jo je moral kako nakuhati.»

Tedaj je vstal Dreja, zagrabil za steklenico, da bi jo vrgel Lujzku v glavo, ker pa so drugi preprečili. Lujzek pa je Drejetu v lepih besedah obrazložil, da mu ni rekel tat, pač pa je samo povedal, kako ga je Frandoličev pes na dolgo vohal.

Preteklo je že več let, odkar se Lujzek smeje pod zemljo, a Barkovljani ne bodo še dolgo pozabili simpaticnega bajdovskega kamnoseka, ki je skozi več let prenašal z dvorišča na dvorišče, iz hiše v hišo in povsod, kjer se je pokazal, svoj zdravi barkovljanski humor, ki ga danes pri Barkovljanih zaman iščeš.

R. P.

«Tüde Lujzek Oficir
ne bo huado na špancir.
Sablo muore manevrirat
jen vse špije aretirat.
Ker mi ćjemo samo to,
da kontovevske port naš bo
da kontovevske port naš bo.»

tako je pel Lujzek Oficir o kontovelskem portu, ki ga je nameraval napasti njegov najboljši prijatelj Špele, kajti:

«Špele je besedo dau
će bo kontovevske port napau.»

Bo voda premrzla za Agnes Laurent, obetajočo igralko?

PO PETIH LETIH ŠE VEDNO TEMNE SENCE

Je bila v resnici morilka Barbara Graham katero so morda krivično obsodili na smrt?

Zanimiva zgodba je pritegnila pozornost filmskih producentov, ki so že posneli film

9. marca 1953 — nekaj dni kasneje so odkrili v Ostii truplo Vilme Montesi, — je bila v Hollywoodu umorjena bogata vdova Mabel Monohan. Oba dogodka, ki nimata med seboj sicer nobene zveze, kažeta vendarle nekaj skupnih potez, ki jih moramo omeniti; oba sta vzbudila v javnosti veliko zanimanje in oba sta ostala, kljub dolgim policijskim preiskavam, tako rekoč nerešena. Za Vilmo še danes ne vemo, kdo je pravzaprav povzročil njeno smrt, smrt bogate vdove pa je plačala s svojim življenjem Barbara Graham, za katero pa tudi obstajajo dvomi, če je bila res ona morilka, ali pa je bil morilec kdo drug.

Barbara Graham je končala svoje življenje v plinski celici. Bilo je to 3. junija 1955. Toda še do zadnjega trenutka je odločno zatrjevala svojo nedolžnost ter ni klonila niti tedaj, ko so jo vodili v smrt.

Malo je bilo žensk, ki so bile osojene na smrt in med temi je primer Barbare Graham brez dvoma najbolj zanimiv. Nič čudnega torej, če so se tega dogodka poslužile tudi filmske družbe in bomo lahko že v kratkem gledali tudi pri nas film o Barbari Graham, o njenih zadnjih trenutkih in sploh o njenem življenju, ki jo je pripeljalo nazadnje v plinsko celico. Glavno vlogo v tem filmu igra ameriška igralka Susan Hayward, ki je za to priložnost proučila vse zapiske o sodni obravnavi ter obiskala vse, ki so Barbaro pobliže spoznali. Pravijo, da bo imel film velik uspeh.

Kdo je zopet sprožil zadevo Barbare Graham, ki jo pa mnogi sploh še niso pozabili? To je bil novinar Edward Montgomery, ki je poznal Barbaro že dolgo let, ki je sledil njenemu procesu in ki je bil tudi v zadnjih trenutkih ob strani. Zbral je vse podatke o njenem življenju, še prav posebno pa podatke o tem, kaj je delala in kje je bila Barbara tisto noč, ko je bila v svoji luksuzni vili umorjena Mabel Monohan. S pomočjo teh podatkov je napisal roman, ki je v bistvu njen življenjepis in za katerega je bil nagrajen z nagrado Pulitzer.

Znana igralka Susan Hayward je igrala v filmu tragično zgodbo

Njegova knjiga je tudi osnova za film, ki vzbuja že sedaj med javnostjo veliko zanimanje. Susan Hayward se je o Barbari Graham izjavila takole: «Barbara je bila izredna ženska, ki jo je bilo težko razumeti. Pisma, ki jih je pisala v zaporu so globoka, resna in izražajo velika čustva. Po teh pismih sodeč, ne bi mogli trditi, da je bila Barbara kakorkoli podobna ženski, ki so jo v času procesa opisovali vsi časopisi in revije. V teh pismih je Barbara zatrjevala svojo nedolžnost in pa svojo ljubezen do komaj sedemletnega sina, kateremu so veljale tudi njene zadnje besede. Ljubila je lepe knjige ter je rada čitala predvsem Hemingwaya in Housemana, ljubila je tudi resno in klasično glasbo. Zame je bila to izredna žena.»

Bilo ji je šestnajst let, ko je Barbara prišla iz poboljševalnice, kamor so jo zaprli zaradi nekaterih manjših prekrškov. Življenje v poboljševalnici ji je seveda bolj škodilo kot koristilo. Vzrastla je v prepričanju, da jo ves svet sovraži ter da ji ni dovoljeno, da bi živela tako, kot živijo pač druga dekleta njenih let. Našla si je prvo zaposlitev, ki pa jo je kmalu pustila in se preselila v San Diego. Tu je našla delo v nekem baru, kjer je spoznala tudi nekega pomorskega častnika, v katerega se je močno zaljubila. To je bila verjetno njena največja ljubezen. Z žalostjo in grozo je nekaj časa kasneje izvedela, da je njen izvoljenec že poročen in oče dveh otrok. Razočarana in užaljena se je vrgla v naročje prvemu občudovalcu, s katerim se je tudi poročila, ne da bi ga ljubila, ali bolje poznala. Po dveh letih zakonskega življenja se je Barbara ločila in sklenila, da začne novo življenje. Vpisala se je v industrijsko šolo, istočasno pa si je služila kruh v neki restavraciji. Toda tukaj so kmalu ugotovili, da prihaja iz poboljševalnice ter so jo odpustili z dela. Zaman je Barbara iskala delo še v drugih krajih — povsod je dobila enak odgovor. Ko že ni vedela kam in kako, je dobila službo v nočnem lokalu, katerega lastnik tudi ni bil predobro zapisan pri policiji in ki je že marsikakšno leto presedel v ječi. V tem lokalu je Barbara stopila prvič na pot prostitucije. Toda še enkrat se je hotela dvigniti iz blata ter se je poročila z baristom Henryjem Grahamom, s katerim se je preselila v Los Angeles. Mislila je, da je našla v njem res dobrega moža, pa se je tudi tokrat zmotila. Graham je bil velik pijanec in kokainist ter je ženo zanemarjal. Z rojstvom sina se je njuno zakonsko življenje za nekaj časa uredilo. Toda Graham ni vzdržal brez mamila. Začel je naskrivaj prodajati vse vredne predmete, da si je lahko nabavil kokain. Barbara je delala noč in dan, vendar ni zaslužila toliko, da bi lahko vzdrževala družino in krila še stroške za nabavo mamila. Začeli so se prepiri in pretepi. In prav 9. marca zvečer sta se zakonca zopet močno sprla. Po dolgem prerekanju je mož iztrgal Barbari denarnico iz rok in kot blazen zbežal, da si nabavi mamilo. Tisto noč je bila v bližini njunega stanovanja umorjena Mabel Monohan.

Dva meseca kasneje je policija aretirala tri osebe: Emmetta Perkinsa, Jacka Santo in pa Barbaro Graham, ki jo je našla v njuni družbi. Začelo se je dolgo in mučno zaslišavanje. Najprej so vsi trije zatrjevali svojo nedolžnost, kasneje pa sta oba moška začela zvračati krivdo na Barbaro češ, da je ona umorila staro vdovo. Barbara ni niti za trenutek klonila: odločno je zanikala vsako krivdo ter je odgovarjala na obtožbe preiskovalnega sodnika in policistov z arogance in surovostjo. Ko je kasneje odbila, da bi njene izjave preverili z aparatom za ugotavljanje laži ,je bila njena usoda tako rekoč zapečatena. Sodnik jo je spoznal za krivo.

Od tega trenutka dalje je postala Barbara še bolj ostra in surova. Z nikomer več ni hotela govoriti, če pa je že morala kaj reči, potem je to rekla s tonom, ki ji prav gotovo ni mogel pridobiti naklonjenosti ljudi, ki so imeli z njo opravka. Na nekem zaslišavanju jo je sodnik vprašal: «Vi zatrjujete, da ste nedolžni. To pa menda le veste, da

Barbara Graham, katero so obsodili na smrt 3. junija 1955. leta

je bila gospa Monohan umorjena?» «Seveda vem» je odgovorila Barbara «toda tudi Julij Cezar je bil umorjen in vendar ga nisem poznala.» Ko so jo nekaj dni pred izvršitvijo smrtne obsodbe vprašali, koga naj obvestijo o njeni smrti, je z ironijo in sarkazmom odgovorila: «Marlona Branda».

Barbara je ostala takšna prav do smrti. Niti za trenutek ji ni upadel pogum in niti za trenutek ni pokazala, da se boji smrti. Na navečer pred usmrtitvijo je dejala svojemu ječarju «Zbudite me prosim ob desetih, da ne bom zaspala.» In ko so jo silili, da bi še kaj povečerjala, je odgovorila «Za pot ki jo moram še opraviti, mi ni potrebna moč, ki prihaja iz hrane.»

Branilec Barbare se je do zadnjega trenutka boril, da bi jo rešil smrtne obsodbe. Bil je prepričan, da bi jo lahko rešil samo njen mož, ki je bil tistega usodnega večera z njo doma. Toda moža dolgo časa niso mogli najti. Ko so ga končno le izsledili, je bil pod tako močnim vplivom kokaina, da se sploh ni spominjal več tega, kar se je tistega dne zgodilo. Samo enkrat je Barbara izgubila svoj mir in živce. Neka jetnica ji je povedala, da bi si lahko za vsoto 500 dolarjev preskrbela pričo, ki bi pred sodiščem povedala, da je bila Barbara tisto noč v njegovi družbi. Toda tista «prica» je zahtevala, da Barbara najprej prizna, da je zločin res izvršila. Barbara dolgo ni hotela tega priznati. Toda želja po življenju in svobodi je bila močnejša. Dala je to izjavo, ki so jo pa skrivaj posneli na magnetofonski trak. «Prica» ni bil nihče drug kot eden izmed policistov. Ta izjava je Barbaro končno pogubila.

Toda njen odvetnik se je še dalje boril. Poslal je priziv na vse instance ter se obrnil s prošnjo za pomilostitev tudi na vrhovno sodišče. Obsodba je bila določena za 3. junij ob 10. uri. Nekaj minut pred določeno uro so Barbaro odpeljali v celico smrti. Ko se je že usedla na stol, je prišel nalog, da se izvršitev obsodbe preloži, ker pričakujejo odgovor na prošnjo o pomilostitvi. Čez nekaj minut je prišel odgovor, da je bila prošnja ovržena. Trikrat so tisti jutro odpeljali Barbaro se v plinsko celico in jo zopet pripeljali iz nje. Na koncu svojih moči je tedaj Barbara dejala: «Nehajte me mučiti. Končajte že vendar to komedijo.» Smrtna obsodba je bila nato izvršena.

Je bila Barbara res morilka? To vprašanje si danes postavljajo še mnogi, ki so ji tedaj sodili in jo tudi obsodili.

HOROSKOP

VELJAVEN OD 15. DO 21. DECEMBRA

Oven (od 21. 3. do 20. 4.) Zanimiva srečanja in prijetne posledice. Harmonija ob družinskem ognjišču. Sprejmite vabilo brez obotavljanj in se ne bojte, da bi bili nezaželeni.

Bik (od 21. 4. do 20. 5.) Glede srčnih zadev nevarnost prepirov in drobnih zbadanj. Boriti se boste morali, da dosežete cilj

Dvojčka (od 21. 5. do 20. 6.) Ne bojte se ljubezni in bodite bolj sproščeni. Uspelo vam bo premagati določene zapreke in narediti pomemben korak naprej.

Rak (od 21. 6. do 22. 7.) Dnevi niso najbolj ugodni in boste naleteli na težave družinskega značaja. Ne bodite preveč nestrpni, če se stvari prepočasi rešujejo.

Lev (od 23. 7. do 22. 8.) Slučajna prijetna srečanja, toda ne verjemite preveč obljubam. Na delu kakšen grd dan, toda končni rezultat bo odličen.

Devica (od 23. 8. do 22. 9.) Povsod zamude. Ko boste čakali neko osebo, se ne jezite preveč, prišla bo. Imejte odprte oči, da ne padete v past.

Tehtnica (od 23. 9. do 22. 10.) V družini prepir, zaradi neresničnih govoric. Predvideva se neka bistvena izpremenba, ki vam bo v korist.

Škorpijon (od 23. 10. do 21. 11.) Na obzorju nova simpatija. Zmagali boste pri rešitvi nekega važnega vprašanja. Kadar veje ugoden veter razpnite vsa jadra.

Strelec (od 22. 11. do 21. 12.) Dnevi bodo polni zanimivih in prijetnih dogodkov. Morda bo prišlo do nesporazumov, vendar jih boste z lahkoto odstranili.

Kozorog (od 22. 12. do 20. 1.) Vse zelo dobro kaže: ne obotavljajte se in zagrabite z obema rokama. Ne zanašajte se na tujo pomoč. Telefonski razgovor.

Vodnar (od 21. 1. do 19. 2.) Potočila se bo solza, toda zaradi velikega veselja ob izredno srečnem dogodku. Tudi na poslovnem področju vse najboljše

Ribe (od 20. 2. do 20. 3.) Trenutek ni ugoden za diskusije. Spoznali boste zanimive ljudi. Bodite potrpežljivi in pazljivi in naredili boste več, kot pričakujete.

GRAFOLOG ODGOVARJA

DOBER NASVET: Imate vse lastnosti za uspešen napredek. Znate prepričevalno govoriti in izkoristite to dobro lastnost. Bodite še nadalje v živahnem stiku z okoljem, saj ste bolj priljubljeni, kot si to predstavljate. Vendar pa morate paziti, da ne postanete preveč obzirni, saj nimajo vsi tako visokih misli, kot jim jih pripisujete. Prevelika dobrosrčnost ni vedno umestna.

POMLAD PRIHAJA: Sistem dela je skoraj dovršen. Od časa do časa imate občutek večvrednosti, kar pa seveda ni prav. Ravno tako je škodljiv egoizem, ki včasih prihaja na površje. Široka razgledanost in pridobljeno znanje vam omogočata, da delo uspešno opravljate.

CVETOČA POMLAD: Vaša bojazljivost in odmaknjenost sta brez podlage. Vse težave lahko odstranite z načrtnim delom. Prav prevelika občutljivost vas zavira, da bi dobili boljši stik z okolico in imeli več znancev in prijateljev. Žalostni preteklosti polagate preveč pažnje in ste v bistvu značajni tako, da lahko na preteklost pozabite.

Iz naših krajev

NA POBUDO SVETOVALCA GRBCA V POKRAJINSKI KMETIJSKI KOMISIJI

Po 22 letih končno rešena zadeva razlaščenih zemljišč ob Glinščici

Leta 1936 so 62 kmetom iz Doline, Ricmanj, Lonjerja in Boršta razlastili zemljišča, vendar jim niso nikoli dostavili ustreznega odloka niti niso zemljišč plačali

Leta 1936 je tržaški tehnični urad (Genio civile) prevzel dela v dolinski občini za ureditev spodnjega toka potoka Glinščice, ki je vsako leto preplavila obrežna zemljišča. Za ureditev toka, izgradnjo cest in mostu, je bilo 62 kmetom iz Doline, Ricmanj, Lonjerja in Boršta, ki so imeli tam svoja zemljišča, razlaščenih. Prizadeti kmetje niso nikoli prejeli razlastitveni odlok, tako da kmetje še danes plačujejo davke za ta zemljišča, ki jih že 22 let ne uporabljajo.

Nato je prišla vojna in zadeva je spala v kakem predalu tehničnega urada.

Po vojni so se prizadeti kmetje zopet obrnili na tehnični urad, da bi jim izplačal odvzeta zemljišča. Obrnili so se tudi na kmetijski odsek Enotnih sindikatov. Tajnik kmetijskega odseka E. S. se je večkrat interesiral na tehničnem uradu, bil je tudi pri predstavniku tedanje ZVU in zahteval, da se zadeva končno reši. Tudi dolinska občina je večkrat nastopila, da se kmetom izplača zavzeto zemljišče. Pristojni organi tehničnega urada so se izgovarjali da nimajo še nobenega navodila za rešitev te zadeve. In tako so kmetje čakali in čakali. Enkrat so celo rekli nekaterim kmetom, da četudi bodo izplačali odvzeta zemljišča, bodo ta plačevali po cenah, ki so bile v veljavi leta 1936, to je po 6 do 8 lir za kv. meter.

Ko je bila ustanovljena pokrajinska kmetijska komisija, je pokrajinski svetovalec Grbec, ki je tudi član te komisije, predložil komisiji tudi ta problem. In res je odbornik za kmetijstvo interveniral pri višjih oblasteh in zahteval rešitev tega problega, ki se vleče že 22 let. Naslovljeno je bilo tudi pismo vladnemu komisarju dr. Palamari, v katerem je bila obrazložena vsa zadeva. Ti poslednji koraki so končno dosegli, da je tehnični urad dobil navodila, da treba zadevo končno rešiti.

V petek, 5. t. m. je bil pokrajinski svetovalec Grbec zopet na tehničnem uradu, kjer je govoril z odgovornim inženirjem, ki mu je pokazal, da so delo že začeli in rekel, da bo že v torek, 9. t. m. šla komisija na mesto samo, da ugotovi in premeri razlaščene parcele in jih oceni po današnji ceni.

Upa se torej, da bo končno tudi ta zadeva ugodno rešena in da bodo kmetje izplačani po ugodni ceni za razlaščena zemljišča.

Motiv iz Boršta (Foto Magajna)

Naše korenine

Anton Petaros

Ivana Čač vd. Bazec

Ta teden smo obiskali Boršt in Zabrežec, da poiščemo najstarejšega vaščana oziroma vaščanko. Ni bilo treba dolgo spraševati in iskati, kajti že prvi vaščan, na katerega smo naleteli, nas je napotil v hišo, ki je označena s štev. 36. Da se razumemo, to je bilo v Borštu pri Antonu Petarosu, ki ima že več kot 83 let. Anton Petaros, ki izhaja iz stare borštanske družine, se je rodil 8. junija 1875. Mlada leta je preživel na svojem domu, kjer je pomagal očetu pri delu na kmetiji. Ko so ga pozvali na nabor, je bil dodeljen takratni avstroogrski mornarici, v kateri je služil polnih 8 let. Najbolj mu je ostala v spominu ta doba in še danes najraje pripoveduje, kako je s šolsko ladjo na jadra «Zrinj» plul čez Atlantski ocean v Ameriko. Potovanje je bilo zelo dolgo, saj so bili na morju nič manj kot 30 dni.

Ko se je vrnil domov, se je poročil in v zakonu sta imela z ženo tri otroke. Spet se je lotil dela na kmetiji in še danes ga je videti, kako pomaga domačim pri delu. Ko smo ga obiskali, se je grel na zgodnjem popoldanskem soncu, «da si prežene prehlad», kot nam je dejal. Je nekoliko naglušen, toda drugače čvrstega zdravja in še poln življenjske sile. Omenimo naj tudi, da je vsa družina zelo zavedna in stalno berejo «Primorski dnevnik» ter druge slovenske liste.

Poslovili smo se od Antona Petarosa in njegove prijazne družine ter se napotili v Zabrežec, kjer na štev. 26 živi 86 let stara Ivana Čač vd. Bazec. Našli smo jo v kuhinji pri — za njena leta kaj nenavadnem delu; v rokah je imela igle in urno pletla nogavico. To je bil pač najboljši dokaz o njenem dobrem zdravju, predvsem pa vidu, saj ni imela niti naočnikov. Povedala nam je, da je v mladih letih spletla nič koliko volnenih reči in komaj pred dnevi se je spet odločila ter prijela igle, «da vidi, če ji gre pletenje še kaj od roke».

Rojena je bila 26. maja 1872 na Jezeru, kjer je preživela svoja mladostna leta, potem pa je odšla na delo najprej v Sežano, nato pa v Trst. Ko si je prislužila nekaj denarja, se je poročila in z zaslužkom si je kupila kravo, ki je postala njen pomemben vir dohodkov. Z mlekom, ki ga je prodala, je pomagala preživljati družino, saj je v zakonu imela kar 9 otrok, od katerih pa so samo še trije živi. Življenje ji ni bilo lahko, saj so jo mučile vsakodnevne skrbi in nemale težave.

Obema najstarejšima vaščanoma Boršta oziroma Zabrežca želimo, da bi preživela še mnogo let v zdravju in zadovoljstvu!

NABREŽINA

Nedavno je kamnoseško podjetje «Montecatini» iz neznanih vzrokov prekinilo z delom in odslovilo okrog 15 delavcev. Sicer pravi, da je prekinitev le začasna, in se bo z delom nadaljevalo v zgodnji pomladi, a se delavci na to ne morejo zanašati. Tudi je zelo malo verjetno, da bodo dobili zaposlitev pri kakem drugem podjetju. «Montecatini» je, kot znano, med največjimi industrijskimi podjetji v Italiji, ki se ukvarja z razno industrijsko dejavnostjo. Kamnolom je v sklopu te dejavnosti malenkost. Ni pa malenkost za prizadeto delavstvo, ki bo pomnožilo število nezaposlenih v naši občini. Odpust z dela v zimskih mesecih občutijo prizadeti toliko bolj, saj pravimo, da je zima silno požrešna. Najbolj seveda prizadene one, ki imajo le pot pred seboj, se pravi, ki nimajo niti zemlje niti strehe in so v vsem odvisni od zaslužka.

PRAPROT

Tik sedanjega kamnoloma pod našo vasjo so na sosednjem zemljišču odprli novo «žilo» in že na površini naleteli na zdrav kamen, sličen po trdotni stopnji in barvi «repencu». Tudi ob državni meji proti Brjam so prišli na sled podobnemu kamnu in sodijo, da so tudi tamkaj lepe zaloge takega kamna.

CEROVLJE

29. novembra smo zaključili 14-dnevni kmetijski tečaj, ki ga je vodil, g. dr. Baša. Povedal nam je mnogo poučnega in koristnega o tem in onem, kar pride pri nas v poštev in nam priporočal takšne napredne posege, ki so lahko izvedljivi. V domači in vsakomur razumljivi besedi je poljudno pojasnil najvažnejše iz poljedelstva, živinoreje, vinarstva itd., ker kratka doba tečaja ne dovoljuje globljega obravnavanja posameznih kmetijskih panog.

A niso zadosti samo dobri nasveti in topla priporočila, treba je več razumevanja in dobre volje od naše strani. Ne moremo v boljše uspehe s starimi delovnimi navadami, ki so bile mogoče dobre za nekdanje čase, niso pa za sedanjost.

BAZOVICA

V nedeljo smo spremili na zadnji poti pok. Marijo Petaros vd. Čač, ki je po kratki bolezni nenadoma preminila. Pokojnica, ki je dosegla visoko starost 86 let, je bila v vasi čislana in priljubljena, saj sta jo skozi vse življenje odlikovala dobrosrčnost in skrb za družino. Pred hišo žalosti je zapel domač pevski zbor, ki je pel tudi ob odprtem grobu, kjer smo se od pokojnice poslovili. Naj ji bo lahka domača zemlja, svojcem pa naše iskreno sožalje!

* * *

Pred kratkim sem čital v «Primorskem dnevniku» o raznih potrebah v naši vasi. Nekaj je bilo medtem že narejenega, in sicer napeljava vodovoda na naše pokopališče. Delo ni še povsem končano, a važno je bilo, da je za vse svete že tekla «Nabrežinka» iz pipe pri vhodu, ki so se je vsi z zadovoljstvom posluževali. Naše pokopališče je lepo urejeno, na grobovih je vse polno cvetja in bila je voda res nujno potrebna. Obnovili so tudi kapelico sredi pokopališča in zidovje, ki je bilo v zelo slabem stanju, je sedaj lepo urejeno. Za vsa napravljena dela se v imenu vseh občanov lepo zahvaljujemo tr. žaški občini in vsem, ki so se za to zanimali.

Sedaj pa bi bilo treba čimprej pričeti z deli, ki so tudi nujna, in sicer razširitev ceste pri Cesnikovih — Joževih — Melitnikovih in Mihčevih. Gornjo stran glavne openske ceste v vasi bi bilo treba popraviti in tudi asfaltirati vse klance.

BORŠT

V nedeljo smo pokopali 86 let starega Ivana Zobca, po domače Žnidarjevega. Pokojnik je bil zaveden Slovenec, ki se je udejstvoval v domačem prosvetnem društvu in je bil v mladih letih dober pevec. Pogreba se je udeležilo mnogo vaščanov in ljudi iz sosednih vasi, pevski zbor pa mu je v slovo zapel žalostinke. Naj mu bo lahka domača zemlja, svojcem pa naše iskreno sožalje!

Ali ste se kdaj vprašali kdaj in kako je nastal plug?

Zgodovinarji se strinjajo v mnenju, da je nastanek pluga eden najpomembnejših izumov v zgodovini človetšva; z njim je mogoče primerjati samo odkritje ali «udomačitev» ognja, pozneje pa spadajo v isto vrsto odkritij: elektrika, železnica ali letalo... Že to, da se plug v tisočletjih ni mnogo spremenil v svoji zasnovi, marveč se je izpopolnjeval, da se je razvijal kot močnejše in učinkovitejše orodje, potrjuje, da gre za izreden izum trajnega pomena. Zdi se, da plug povezuje vso zgodovino kmetijstva — in še več: od prvih do dandanašnjih brazd je plug pisal v zemljo zgodovino človeštva in napredka. Tam, kjer so začeli najprej orati in kjer so orali največ, se je tudi najprej in najbolj razvila kultura.

Od kod izvira plug?

Kmetijstvo je staro največ kakšnih deset tisoč let. Navadno se vse zgodovinske razprave začenjajo z Egiptom, Asirijo ali Babilonom, ko je treba povedati kaj o začetku kulture. Marsikdo bi utegnil misliti, da so najprej začeli orati v Mezopotamiji, v prastari kmetijski deželi med rekama Evfratom in Tigrisom. Vendar ni mogoče zatrdno odgovoriti, da je prvi plug nastal tam. Prav tako ni mogoče reči, ali so prvi orali nekdanji prebivalci Indije ob Gangesu, veliki reki, ki je omogočala obdelovanje zemlje v prostrani dolini. Zgodovinar misli, da plug ni nastal na Kitajskem. Orali so že v davnini prav povsod, kjer je človek obdeloval zemljo, to se pravi, kjer je postal tudi poljedelec in se ni ukvarjal le z živinorejo, kakor so se mnoga pastirska plemena celo do najnovejše dobe. Ali pa je morda plug nastal v raznih deželah, ne pa da se je širil le iz ene dežele? Tudi to je še vprašanje.

Iz motike?

Na splošno menijo, da je prednik pluga motika — prav, zaprav nekakšna lesena grebača, ki ni zaslužila niti imena motika. V srbohrvaščini še dandanes pomeni lahko tudi gorjača ali palica. To vsiljuje misel, da je bila prva motika le palica ali da je prava, poznejša motika ohranila staro ime...

Zgodovinarji menijo, da so zemljo začele najprej obdelovati ženske, medtem ko so bili moški še lovci in pozneje živinorejci. Med prvimi kmetijskim rastlinami je proso. Če je ženska hotela uspešno posejati proso, ni bilo dovolj seme raztresti kjerkoli. Prvim sejalkam je bila setev obred. Poseben obred — treba je bilo zemljo oploditi. Toda deviške zemlje ni mogoče oploditi, če je ne — raniš. Sejalka je najprej «ranila» zemljo, ki je s tem izgubila devištvo. Ranila jo je s palico, ki jo je bilo treba potisniti v boj ali manj trda tla. Sejalka je potem v luknjo spustila seme.

Med setvijo v Egiptu in tem prvim setvenim obredom, ko je veljala zemlja za mater, ki mora roditi, je nekaj podobnega. Ko je Nil naplavil rodovitno blato, so Egipčani sejali kar povrh. Toda seme je treba spraviti v zemljo, v primerno globino. Kdaj bi posejali, če bi zemlji prizadevali «rane», kakor so delale prve sejalke?! Zato pa so po setvi spustili na blatne «njive» črede prašičev. Prašiči so teptali po zemlji in semenu, niso pa mogli preveč zredčiti prihodnjega posevka, ker se jim je na mastnih tleh udiralo. Tako so nehote «sejali» ali dopolnjevali setev...

Kaj je legenda in kaj resnica?

Težko je reči, kaj je legenda in kaj resnica, kako se je motika spremenila v plug. Nekateri raziskovalci menijo, da se je najprej palica spremenila v motiko. To se pravi, da ženske niso bile zadovoljne z navadno palico. Zabadanje palice v zemljo je bilo utrudljivo in težavno. Zato je palica dobila prečko, nekakšen kavelj, morda celo kamnitemu motiko, podobno kamnitemu kladivu ali sekiri. Motiko je bilo treba dobro privezati k palici — k držaju. V ta namen so rabili žilavo travo ali ličje.

Legenda pripoveduje, da je moški objestno zasekal z motiko tako močno v trdo zemljo, da motike ni bilo mogoče izpuliti. Menda se je pri tem še bahal, da ni tako močnega človeka, ki bi izvlekel motiko, češ tega bi ne mogel niti bik. Pa so vpregli bika. Žival je potegnila in pri tem presunljivo zamukala — najbrž so jo spodbodli z gorjačo. Tedaj je zaoral prvi plug: zakaj motika je zaorala brazdo, ker jo je žival potegnila v vodoravni smeri. Zemlja je bila strašno «ranjena». Možje so se ustrašili. Nevidne sile bi se zaradi tega utegnile maščevati nad njimi, zakaj tega še ni storil nihče, da bi tako surovo razparal «deviško» zemljo. Zdi se, da so bile tedaj ženske bolj napredne. Legenda namreč pripoveduje, da niso pustile zravnati brazde — posejale so prvič seme v brazdo, v bolje zrahljano zemljo. Posevek je bil tako lep, da se poslej niso več obotavljali «raniti» zemlje tako, da so jo «parali». V ta namen pa je bilo treba motiko zboljšati — spremeniti v plug.

Ugibanj, kako je nastal plug, pa je več. Pri nas bi mislili, da je plug nastal iz drevesa. V slovenščini smo plug celo do novejšega časa — predvsem leseni — imenovali drevo. To bi pa pomenilo, da ni nastal iz motike, vsaj ne neposredno. Leseni plugi so bili podobni rogovilj, kakor so tudi lesene vile — ki jih imenujejo ponekod razsohe — zelo podobne rogovilam, to se pravi «razvejenim» vejam. Zato naj tudi omenimo domnevo, da je plug rodilo drugačno naključje. V davnini so ljudje, ko so bili že živinorejci, vlačili les za kurjavo do svojih še nestalnih bivališč. Kurili so tam, kjer so dalj časa pasli. Zato pa so morali kurivo vlačiti iz gozdov, ki niso bili vselej v neposredni bližini pašnikov. Če so vlačili po pašniku težko, neokleščeno deblo, so veje bolj ali manj razrile zemljo. Verjetno so v debla kmalu začeli vpregati živino. Sprva v tako razrito zemljo še niso sejali, pozneje pa so se tu in tam pašniki začeli spreminjati v njivice, predvsem tam, kjer se je pastirsko pleme za dalj časa ustavilo. Dovolj so imeli priložnosti, da so videli, kako je mogoče zemljo precej dobro zrahljati — z drevesom. Zato potem do izuma pluga ali «drevesa» za rahljanje zemlje, ne pa več za kurivo, pot ni bila več tako dolga. Tudi živinske vprege ni bilo treba več izumiti, ko so z govedom vlačili drva.

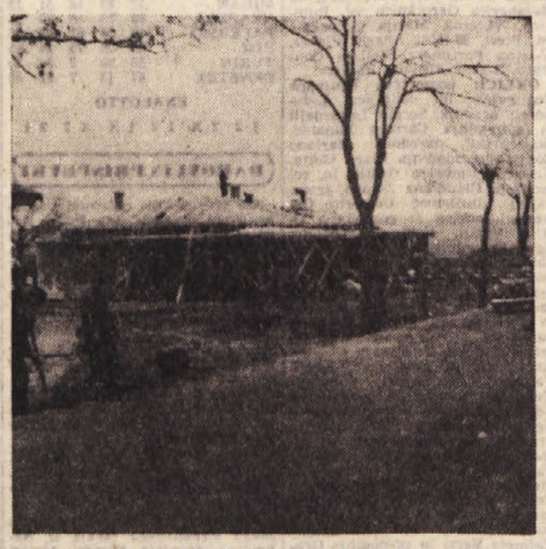

Na jugoslovanski strani obmejnega bloka Fernetiči že dalj časa gradijo novo cesto in novo poslopje za obmejne organe. Delo bo končano do maja prihodnjega leta, tako da se bo promet skozi ta blok lahko odvijal v dveh smereh, s čimer bodo odpadle marsikakšne nevšečnosti, ki so prišle do sedaj do izraza posebno ob nedeljah in praznikih ko je promet največji

KRIŽANKA

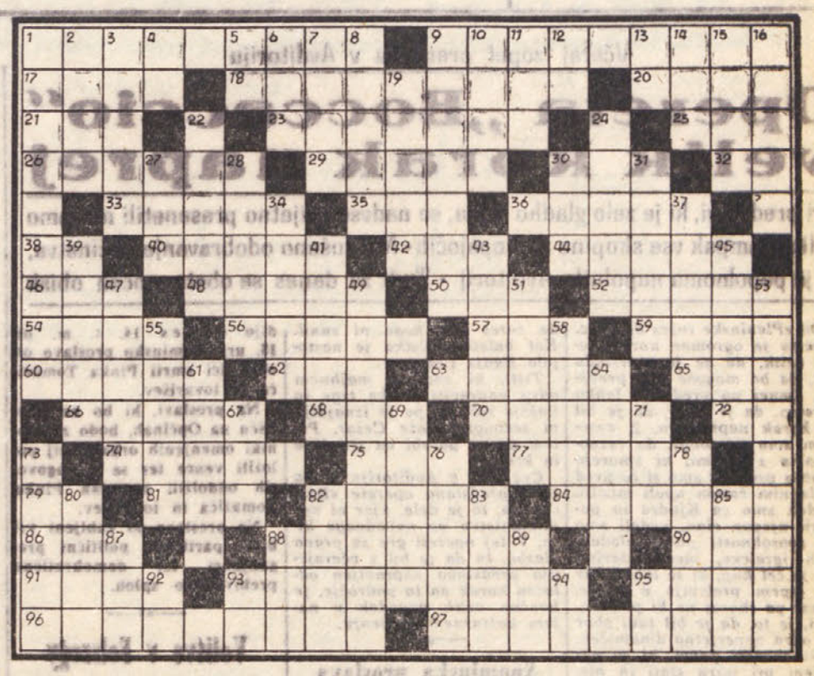

Besede pomenijo:

VODORAVNO: 1. zdravnik za notranje bolezni, 9. nož za rezanje kopit, 17. dvojinski svojilni zaimek, 18. drag kamen, 20. mesto v Sremu, 21. igra po angl. (fon.), 23. otok v Sredozemskem morju, kakor ga pišejo njegovi prebivalci, 25. motna svetloba, 26. složen, skladen, soglasen, 29. športna igra, 30. ljubitelj tujih stvari, 32. medmet (stara oblika), 33. drag kamen, 35. nedol. zaimek, 36. ptica, 38. pripovedna pesem, 40. moško ime (pomanj.), 42. vodna zapornica, 44. garant, 46. stopnjevalna predpona, 48. igra na kvarte, 50. gora v Julijskih Alpah, 52. obrambna zemeljska naprava, 54. otok v Jadranskem morju, 56. vrsta morskega raka, 57. neoblečen, 59. redovnica, 60. tvorna oblika v slovnici, 62. okrajšava za valutno enoto evropske države, 63. ataka, naval, 65. vrsta tanke tkanine, 66. živeči slovenski skladatelj (Blaž), 68. del voza, 70. porok, ki jamči s svojim telesom, 72. stavčna nikalnica, 71. iz neke vrste žita, 75. boginja jeze, 77. gorovje ob jug.-alban. meji, 79. kadar, 81. francoska narodna junakinja (fon.), 82. lunine mene, 84. potrošnja, 86. dva skupaj, 88. doživeti, 90. del obraza, 91. veliko mesto ob Baltiku, 93. trpeti, tovoriti, 95. obrisan osušen, 96. tog postajati, 97. borci proti verskim slikam v pravoslavju.

NAVPIČNO: 1. vmešavanje, vpliv, 2. edninski svojilni zaimek, 3. pula, tvor, 4. števnik, 5. znak za natrij, 6. neznanka v višjem računstvu, 7. zora, 8. vas pod Smarno goro, 9. majhna cima, poganjek, 10. očrt, 11. žensko ime, 12. veznik, 13. kratica za narodna republika, 14. pravo, 15. bog iz egipčanske mitologije, 16. pesniško ime Karla Destovnika, 19. kemično barvilo, 22. prvi nastop, 24. odrezek na vrednostnih papirjih, tudi založene kverte, 27. torba za puščice, 28. poudarjena nikalnica, prošnja, 30. neizbrušen, 31. španski šahovski mojster, 34. brez volje, brez veselja, 37. pritok Save, ki se izliva vanjo pod Drino, 39. boginja rojstva, 41. mesto v torinski pokrajini, 43. iz drobnih koščkov, 45. zdravilo proti malariji, 47. notranji organ človeškega telesa, 49. prebivalci slovenskega mesta pod južnim Pohorjem, 51. zgrešeno, nepravilno, 53. v obliki šibe, dolgega tenkega kola, 55. višnjeva, 58. vrsta konjskega teka, 61. obvodna žival, ljubiteljica rib, 64. naglo tekoč, 67. hlod, 69. žensko ime, 71. nekdanji ruski vladar, 73. ubrano sozvočje, 76. pripadniki indijanskega plemena, 78. črnsko pleme v Afriki, 80. gora na Koroškem, 82. krtača, 83. tako, že, 85. gradiček ob Dravi pri Ptuju, 87. turški fevdalci, 88. časovne enote, 89. japonsko ime, 92. četrta in tretja črka besede pod 18. vod., 93. kratica v naslovu, 94. veznik, 95. predlog.

REŠITEV KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

VODORAVNO: *1. laičen, 6. start, 10. blago, 15. urban, 16. ploha, 17. pruka, 18. me, 19. izid, 20. krama, 21. srepo, 22. sena, 23. ges, 24. princ, 25. zveza, 26. peti, 27. in, 28. trema, 29. plemo, 30. pokol, 31. briga, 32. proti, 33 zamahi, 34. iz, 36. Idaho, 38. etika, 40. zenit, 41. ras, 43. Erazem, 45. mama, 47. Teja, 48. aktiv, 50. Mirna, 52. četne, 54. ar, 55. nra, ven, 56. mnogo, 57. teint, 58. ajak, 59. snaga, 60. piski, 61. zz, 62. elan, 63. klini, 64. čista, 65. tri, 66. Lim, 67. Brici, 68. rasti, 69. dver, 70. LM, 71. sraka, 72. pesmi, 73. hvala, 74. Pivka, 75. pasta, 76. Zlarin.*

NAVPIČNO: *1. Luigi Pirandello, 2. arzen, 3. ibis, 4. čad, 5. Er 6. slana, 7. Tomc, 8. aha, 9. Ra, 10. breze, 11. lupa, 12. ako, 13. Ga, 14 demilitariziran, 16. primaham, 17. premikač, 18. Metohija, 20. Kregar, 21. svetim, 22. sekane, 24. pridevek, 25. zlot, 26. pometeni, 28. tri, 29. premnogi, 30. paz, 35. zakrilim, 37. ozimnica, 39. ameriisti, 42. stajam 44. Ernani, 46. atesti, 49. Ivan, 51, aga, 53. Nika, 59. slika, 60. pisma, 61. zveli, 63. krak, 64. čast, 65. tvar, 67. brv, 68. res, 69. dva, 71. Si, 72. pa, 73. hl.*

NA DIVJEM ZAPADU

(Nadaljevanje sledi)

Vreme včeraj: Najvišja temperatura 12, najnižja 6, zračni tlak 992,9 pada, veter 16 km jugovzhodnik, vlage 81 odst., nebo pooblačeno, padavine 7.1 mm, morje rahlo razgibano, temperatura morja 12.5 stopinje.

Tržaški dnevnik

Danes, NEDELJA, 14. decembra
Spiridijon, Dušan
Sonce vzide ob 7.38 in zatone ob 16.21. Dolžina dneva 8.43. Luna vzide ob 10.12 in zatone ob 20.50.
Jutri, PONEDELJEK, 15. dec.
Jernej, Cvetana

Včeraj zopet premiera v Avditoriju

Opereta „Boccaccio" velik korak naprej

Pri predstavi, ki je zelo gladko tekla, so nadvse prijetno presenetili ne samo solisti, ampak vse skupine nastopajočih - Navdušeno odobravanje občinstva, ki je popolnoma napolnilo Avditorij - Tudi za danes se obeta močan obisk

Od «Planinske rože» do «Boccaccia» je ogromen korak, tako velik, da se je marsikdo bal, da bo mogoče celo prevelik. Danes po predstavi lahko rečemo, da je prav, da je bil ta korak napravljen. Z veseljem smo ugotovili, da razpolagamo z močmi, ki zmorejo znatno več, kot smo si še pred nedavnim časom upali misliti. Vedeli smo za Kjudra in poznali njegov elan, vedeli smo za sposobnosti naših gledališkiih igralcev, med katerimi jih je cel kup, ki se lahko kar na lepem prelevijo v pevce. Česar pa skoraj ne bi pričakovali, je to, da je bil tudi zbor na odru neverjetno dinamičen. Naši zborski pevci, ki so navajeni pri miru stati in gledati dirigenta, so nas zares presenetili, ko smo videli, da se znajo tudi na odru med petjem gibati, in to na način, da bi lahko često bilo z njim zadovoljno tudi kako drugo gledališče. Seveda je treba tukaj takoj pristaviti, da gre pri tem za veliko delo režiserja.

Režiser Anton Koren, gost iz Beograda, sicer Slovenec, ki je sam tudi operni pevec, ima pri uspehu predstave ogromen delež. To mu je bilo pač mogoče prav zato, ker pozna Suppejevega «Boccaccia» do podrobnosti in je za izvedbo, ki smo ji včeraj prisostvovali, priredil prolog, opereto dramaturško predelal in tudi prevedel. Vse dejanje na odru je razgibal, kolikor je mogoče spričo utesnjenih dimenzij odra. In poleg igre glavnih igralcev je odlično izdelal, kot smo že poudarili igro vseh skupin, tako da zbor, pa naj je nastopal kot meščani, sodarji ali študentje, ni bil na odru nikoli negiben, da ne bi vedel, kaj početi. In če je režiser vložil v delo mnogo truda, ima sedaj lahko tudi mnogo zadoščenja, da to delo ni bilo zaman.

Oskar Kjuder je vodil orkester in pevce na odru že skoraj s popolno sigurnostjo. Gotovo je treba reči, da bi do naših operetnih predstav ne prišlo, če ne bi bilo Kjudra. Le ožjemu krogu je znano, koliko je bilo treba truda preden je lahko šel z delom na oder. In kar na tem mestu naj pohvalimo še njegovega pomočnika v glasbenem pripravljanju operete, Erminija Ambrozeta, ki je bil neutrudni korepetitor.

Ne moremo se danes spuščati v podrobno navajanje, kako so se obnesli v novih težkih vlogah solisti. Nastopila je cela vrsta pevk in pevcev, med katerimi nekaterih še nismo poznali. Lahko rečemo, da smo jih bili vseh veseli, tudi tistih, ki jih že nismo poznali iz «Planinske rože». Tu sta bili poleg Piščančeve kot odkritje Pertotova in Forčova in odlično se je v svoji vlogi znašla Vugova, ki jo kot pevko sicer poznamo. Starešinič bo prav gotovo tudi kot «Boccaccio» še srca vnemal. Potem zabavna trojica Sancin - Lukeš - Kobal, pa Baštjančič kot knez in Raztresen, Martinuzzi, Turk — vsi so z vsemi svojimi močmi, ki nikakor niso majhne, prispevali k velikemu uspehu včerajšnje premiere. Za zbor študentov je treba reči, da je bila to posebna skupnica, tako pevsko kot v igri suvereno sigurna. V vložku se je kot Colombina odlikovala Bratuževa.

Da je baletnemu mojstru Vilesu uspelo spraviti na tesen oder nekaj zelo dobrih baletnih točk, je včasih predstavljalo dvojno umetnost, zlasti pri sceni sabljanja v prvem dejanju, ko je bil kar čudež, da zares kdo koga ni sunil. Kot baletka-solistka je nastopila Nadja Leban.

Tisti, ki zna na majhnem odru napraviti velike trge in knežje sobane, pa je iznajdljivi scenograf Jože Cesar. Pri tem pa ne pozabi na stil časa in kraja.

Čez oder v Avditoriju je šla prva predstava operete «Boccaccio», to je dela, kjer ni več diletantstva ne navadnega kiča. V tej opereti gre za pravo glasbo. In da je bil z včerajšnjo predstavo napravljen odločen korak na to področje, je končno velik dogodek v našem kulturnem življenju.

—«»—

Spominska proslava ob obletnici smrti P. Tomažiča in tovarišev

Krajevne organizacije bivših partizanov in političnih preganjancev z Opčin priredijo danes 14. t. m. ob 15. uri spominsko proslavo ob obletnici smrti Pinka Tomažiča in tovarišev.

Na proslavi, ki bo na strelišču na Opčinah, bodo zastopniki omenjenih organizacij položili vence ter se v nagovorih oddolžili spominu Pinka Tomažiča in tovarišev.

Na proslavo so vabljeni vsi bivši partizani, politični preganjanci ter demokratično prebivalstvo sploh.

—«»—

Volitve v Felszegy

V četrtek 18. decembra bodo v ladjedelnici Felszegy v Miljah volili člane nove notranje komisije in bodo tokrat izvolili skupno 7 članov (6 delavcev in 1 uradnika), medtem ko so do sedaj volili 5 članov. Skupno bo volilo okoli 900 delavcev in uradnikov zaposlenih v tem podjetju.

Včeraj dopoldne v Kopru

Podpisan sporazum o preskrbi vode iz miljskega vodovoda

Sporazum, ki bo veljal pet let, sta podpisala v imenu svojih vlad dr. Ivo Murko in dr. Manlio Ceccovini - Sporazum je zadovoljil obe strani

Včeraj dopoldne ob 10. so v Kopru podpisali aranžma o preskrbi z vodo iz miljskega vodovoda. V imenu jugoslovanske vlade je podpisal sporazum vodja delegacije višji svetnik pri izvršnem svetu ljudske skupščine LR Slovenije dr. Ivo Murko, v imenu italijanske vlade pa vodja italijanske delegacije, šef urada za pravne zadeve pri generalnem vladnem komisariatu v Trstu dr. Manlio Cecconini.

Problem miljskega vodovoda je nastal ob podpisu Londonskega memoranduma, ko je nova meja med Jugoslavijo in Italijo prečrtala sistem miljskega vodovoda. Ker je omrežje kar na 18 mestih prečkalo mejo, je bilo treba urediti vprašanje vzdrževanja naprav, oskrbe vode potrošnikom ter se pomeniti o ceni vode. Delegaciji sta se prvikrat sestali že leta 1955 nato pa je bilo vsega skupaj 15 sej. Vzrok, da niso mogli problema prej rešiti, je bil med drugim tudi v tem, ker so morali čakati na dokončno razmejitev med Jugoslavijo in Italijo na področju Miljskih hribov.

Na zadnjih sejah, ki so bile te dni v Kopru, pa so dosegli popoln sporazum o vseh vprašanjih. Za omrežje bo skrbela na italijanski strani miljska občina, na jugoslovanski pa rižanski vodovod. Le-ta bo po dogovorjeni ceni poravnal miljski občini že doslej dobavljene količine vode, v prihodnjem pa bo mesečno poravnal račune za porabljeno vodo na jugoslovanskem ozemlju.

Sporazum bo veljal pet let. Če ga po petih letih ne bo nobena vlada odpovedala, ga bodo avtomatično podaljševali za eno leto. Izvajanje aranžmaja bo nadzorovala posebna mešana tehnična komisija, v katero bosta podpisnici sporazuma imenovali vsaka po dva člana.

Čeprav je šlo pri miljskem vodovodu pravzaprav za neveliko stvar, pa je vendar bilo vmes nekaj tehničnih zapletenosti, ki so zahtevale mnogo dobre volje ,da se jih uredi. Zato je današnji podpis aranžmaja vendarle pomemben prispevek k splošnim težnjam obeh sosed da bi brž ko mogoče uredili vsa nerešena vprašanja. V tem smislu so potekala tudi pogajanja, na katerih je vladal duh vzajemnega razumevanja in sodelovanja. To sta poudarila tudi v svojih napitnicah šefa delegacij na svečanem kosilu, ki ga je priredil delegacijam miljski župan G. Pacco v Sesljanu.

Po današnjem podpisu aranžmaja je vodja jugoslovanske delegacije dr. Ivo Murko izjavil našemu sodelavcu, da je z rezultati sporazuma zadovoljen. Glede razgovorov pa je ponovno zatrdil, da so potekali v duhu medsebojnega razumevanja in sodelovanja.

Om.

—«»—

Stavka uslužbencev trgovinske stroke?

V ponedeljek se bo sestalo vodstvo sindikalne organizacije uslužbencev zaposelnih v trgovinah, kjer bodo razpravljali o sedanjem položaju te stroke. Kot je znano, obe združenji delodajalcev nikakor nočeta pristati na pričetek razgovorov za obnovo delovne pogodbe, zaradi česar sta obe sindikalni organizaciji že sklicali skupščini, na katerih so uslužbenci sklenili, da bodo pričeli s stavko, če do 20. t. m. ne bo prišlo do pogajanj.

Vse do sedaj delodajalci niso niti odgovorili na zahteve obeh sindikalnih organizacij in kaže, da bo do stavke v resnici tudi prišlo, tako da se kaj lahko zgodi, da bodo pred božičem stavkali prodajalci v trgovinah vseh kategorij. Stavka zadeva okoli 8.500 uslužbencev.

—«»—

Pridigarja udaril z dežnikom po glavi

V bolnišnici so včeraj okrog poldne nudili prvo zdravniško pomoč 30-letnemu pridigarju «Kristusove cerkve» Luigiju Lisiju od Spodnje Magdalene 1489, ki je bil pobit po glavi in na desnem sencu. Zdraviti se bo moral od 4 do 6 dni.

Lisi je dejal, da je v Ul. Carducci, in sicer na vogalu z Ul. Battisti, malo prej srečal 45-letnega Vittoria Maraspina iz Ul. Crispi 43. Ko ga je Maraspin zagledal, se je začel z njim prepirati in ga je v jezi močno udaril z dežnikom po glavi, nato pa je naglo odšel. Zdi se, da se je Maraspin hotel maščevati nad Lisijem, ker da je baje ta kriv, da so ga izključili iz omenjene cerkvene skupnosti.

—«»—

Nezgoda na delu

Na delu v pristanišču se je včeraj popoldne ponesrečil 56-letni Vittorio Pobega z Reške ceste 17. Natovarjal je lesene kole na vagon, pa mu je eden padel na desno nogo in mu jo poškodoval. Sprejeli so ga na I. kirurški oddelek in se bo moral zdraviti dva tedna.

BOŽIČNA in NOVOLETNA VOŠČILA s tržaškimi motivi:
Devin
Repentabor
Miramar
Napoleonska cesta
Mihec in Jakec itd.
vam nudi
TRŽAŠKA KNJIGARNA
Trst, Ul. sv. Frančiška 20
tel. 61-792

NAROČNIKE opozarjamo, da smo današnji številki priložili poštne položnice. Na ta način bodo najlaže poravnali zaostalo naročnino.
Uprava «Primorskega dnevnika»

GOSTILNA KRIŽMAN
v Velikem Repnu
priredi danes 14. t. m. od 18. do 24. ure
zabavni večer s plesom
Igral bo priljubljeni orkester «HERMAN»
Vljudno vabljeni!

Izpred kazenskega sodišča

Javni tožilec zahteval za «Johnnyja» in pajdaše skupaj trinajst let zapora

Obtoženci imajo precej sreče, ker sta bili dve obtožbi umaknjeni - Razprava se bo nadaljevala prihodnjo soboto

Za «Johnnyjevo tolpo» je prišel čas obračuna. Toda «Johnny», oziroma Giovanni Gianoni iz Ul. Navali, se je znal tudi tokrat rešiti najhujše obtožbe. Dva fanta, Vinicio Calcina in Luigi Smaila, ki sta okusila pesti Johnnyja in njegovih pajdašev, sta tožbo umaknila, s čimer sta odpadli dve obtožbi povzročitve telesnih poškodb. Ostali sta še dve, prva proti Johnnyju, 25-letnemu Mariju Znebelu iz Ul. delle Docce in 21-letnemu Enniju Lucianniju iz Ul. Bramante zaradi povzročitve poškodb Albertu Fragiacomu in druga proti vedno prisotnemu Johnnyju, Znebelu, 25-letnemu Olivieru Gregoriju iz Ul. Segantini, 19-letnemu Silviju M., 25-letnemu Loredanu Tamaru iz Ul. Madonna del Mare, bratoma Enniju in Francu Lucianiju, 24-letnemu Claudiju Di Manzanu iz Ul. Guerazzi, 21-letnemu Francu Giulianiju od Sv. M. M. Sp., 22-letnemu Giuseppu Sartoreju iz Ul. Diaz in 21-letnemu Tulliju Annibalu z Nabrežja Grumula. Vsi so bili obtoženi, da so zvečer 19. januarja 1957. leta v Ul. Venezian napadli Francesca Malerbo, kateremu so med pretepom zlomili rebro. Na zatožni klopi sta bila tudi 24-letni Silvano Luches iz Ul. Manzoni in 22-letni Bruno Vranicich z Grete, a ta dva sta se rešila zaradi odtegnitve tožbe.

Tožilec ni bil mil z obtoženci. Gre za povzročitve telesnih poškodb in čeprav bi vse skupaj izgledalo kot majhen dogodek črne kronike je poudaril, ni tako, kar dokazuje število obtožencev in tudi imena njihovih zagovornikov. Žal po italijanskem zakonu ni predvidena kazen za napad. In zato so ti mladeniči napadali s taktiko, da so pošiljali naprej šibkejše člane njihove tolpe, ki so provocirali in s tem dali povod ostalim, da so nastopili z izgovorom, da branijo šibkejše. Tožilec je nato pripomnil, da «curriculum vitae» Johnnyja ni tako lep kot kaže. Bil je izključen iz policijskih oddelkov in nato je bil večkrat tudi pred sodiščem. Sploh pa so se vsi omadeževali s surovimi napadi na mirne meščane in tako je tožilec predlagal za Luchesa in Vranicicha oprostitev zaradi odtegnitve tožbe, za vse fante vključno mladoletnega Silvija H., z manjšo odgovornostjo po leto dni zapora, za Ennija Lucianija, Znebela in Gregorija po leto dni in 4 mesece ječe, medtem ko je za Johnnyja zahteval 2 leti zapora. Vsega skupaj za tolpo, ki je dolgo nemoteno razsajala po mestu, 13 let ječe.

V začetku razprave so seveda zaslišali obtožence in Johnny je imel «čast», da je prvi spregovoril. Seveda tolpa sploh ni obstajala in ne on ne njegovi prijatelji niso napadali ljudi, niso nadlegovali deklet in zaročencev na gradu, zadostili svoji radovednosti in niso nikoli slekli dekleta, da bi seveda niso bili krivi obeh v obtožnici navedenih dogodkov. Večina njegovih soobtožencev se je seveda skušala s tajitvijo rešiti odgovornosti, a Ennio Luciani jim je razbil vse načrte. Fant je priznal marsikaj: predvsem je priznal, da je Johnnyjeva tolpa obstajala in da je sprovocirala več pretepov, da so slačili predvsem neznana dekleta, da bi jih ne spoznale. Pred preiskovalnim sodnikom je sicer nekoliko spremenil prvotno izjavo, vendar je priznal da je imel Johnny manijo za spore in jih je silil k temu. Ker ga včasih niso ubogali, jih je grajal in kregal. Tudi Sartori, ki je bil edini odsoten, je priznal, da je Johnny pretepač in da je imel tudi nevarne prijatelje.

Toda sreča fantov je, da je obtožba o pretepu pred «Cremcaffe» na Goldonijevem trgu dalje, da ni Fragiacoma, ki jih je izkupil v Cavani, več v Trstu in da Malerba ni mogel identificirati svojih napadalcev. Vseeno pa so spori in pretepi nosili pečat Johnnyjeve tolpe, ki se je junaško vedla samo pred samotnimi osebami. Na sodišče pa so prišli vsi elegantno oblečeni in njihove trditve so spravile s tira tudi predsednika, ki je pripomnil da so vsi «sami angelčki, ki so po nedolžnem pred sodnikom». Tudi Johnnyju, ki se je izgovarjal, da ni vstopil v bar «Fiore» v Cavani, kjer je prišlo do pretepa Fragiacoma, je ironično odgovoril: «Glej, kako je bil ubogljiv. Namig natakarja je zadostoval, da je zapustil lokal!»

Včeraj pa so bili vsi kot jagnjeta. Johnnyju pa je ostalo še nekaj starega duha. Prisotnim novinarjem je namreč zagrozil: «Glejte, kaj boste pisali! Potem bodo prišle tožbe!» Toda namesto tožbe pričakujemo strogo kazen, da bo za zgled Johnnyju in njegovim sovrstnikom.

Razprava se bo nadaljevala v soboto.

Preds. Scarpa, tož. Brenci, zapisn. Urbani obramba odv. Morgera, Antonini, Berton, G. Wondrich, Padovani, Battino, Girometta, L. Bologna, Scocchi in Ulcigrai.

—«»—

Obmejni promet v preteklem mesecu

Obmejni promet med Italijo in Jugoslavijo, ki se razvija na osnovi videmskega sporazuma, je v novembru dosegel zelo visoko raven. Skozi 21 obmejnih blokov tržaškega področja je pretekli mesec potovalo v obeh smereh skupno 536.200 oseb, in sicer 260.000 italijanskih in 276.200 jugoslovanskih državljanov. Kljub temu, da jesensko vreme ni ugodno niti za kratka potovanja, je bil osebni obmejni promet v novembru večji od prometa v oktobru in znatno večji od prometa lani, ko je dosegel 474.800 prehodov.

Dejstvo je, da obmejni promet iz meseca v mesec in iz leta v leto stalno narašča, kar dokazuje, da je videmski sporazum zelo koristen za prebivalstvo na obeh obmejnih področjih. Glede prehodov oseb je tudi v novembru prevladoval prehod na Škofijah (253.600 prehodov), drugi je bil prehod na Ferneličih (139.400 prehodov) itd. Po drugi strani pa se je zmanjšal mednarodni osebni promet s potnimi listi, in sicer zaradi zapadle turistične sezone. Skupno je pretekli mesec potovalo skozi tri mednarodne bloke 56.000 oseb.

S petkove seje na nabrežinskem županstvu

Občinski svet soglasno odobril zamenjavo vižoveljskih zemljišč

Nakup drv in premoga za ogrevanje javnih prostorov odobren

V petek se je nadaljevala seja devinsko - nabrežinskega občinskega sveta. Na dnevnem redu je bilo razpravljanje in sklepanje o nakupu večje količine drv in premoga za segrevanje občinskih in javnih prostorov, o zamenjavi vižoveljskih jusarskih zemljišč in o imenovanju komisije za pritožbe glede občinskih davkov. Predlog občinskega odbora glede nakupa drv in premoga je bil skoraj brez razprave soglasno sprejet.

Za tem je odbornik Drago Legiša poročal o vprašanju zamenjave vižoveljskega jusarskega zemljišča v Sesljanu za ustrezno količino privatnih zemljišč, ki so last osmih gospodarjev iz Vižovelj. Gre za zadevo, ki se je že delj časa vlekla bodisi zaradi njene juridične kot tehnične zapletenosti. Iz poročila odbornika Draga Legiše je bilo razvidno, da se je s to zamenjavo skušala podpreti gradbena iniciativa v Sesljanu in hkrati s tem turistični razvoj v tem kraju. Jusarsko zemljišče ob cesti proti Devinu je bilo doslej klasificirano kot pašnik, čeprav je eno najlepših v tem kraju. Potemtakem bi bilo mnogo koristneje in primerneje, če bi za uporabili za stavbno zemljišče in ne za pašnik. Da pa bi pristojne oblasti v Trstu v to privolile, namreč da se zemljišče reklasificira iz pašnika v stavbno zemljišče in zatem proda privatnim interesentom, je bilo treba na zahtevo pristojnih nadrejenih organov v prvi vrsti zagotoviti neokrnjenost jusarske posesti.

Po neštetih stikih in razgovorih, ki so jih občinski predstavniki imeli z interesenti, kakor tudi predstavniki pristojnih organov, je bilo vendarle moč izvršiti zamenjavo večjih kompleksov zemljišča last osmih posestnikov iz Vižovelj za odgovarjajočo količino zemljišča ob glavni cesti med Sesljanom in Devinom, ker so tako določene parcele postale last omenjenih posestnikov iz Vižovelj. Predlog odbornika Legiše, naj občinski svet potrdi postopek občinskega odbora v tej zvezi, je bil sprejet soglasno. Zatem je odbornik Legiša poročal o podobni zamenjavi v korist posestnika Pipana prav tako iz Vižovelj in o primeru Pernarčiča, kateremu je občinski svet na eni prejšnjih sej prodal zemljišče za gradnjo gospodarskega poslopja po 250 lir kv.m, a je ustrezni pristojni urad v Trstu to ceno zvišal na 280 lir

Pri naslednji točki dnevnega reda, ki zadeva imenovanje komisije za pritožbe v zvezi z občinskimi davki, je občinski svet soglasno potrdil lansko komisijo. S tem je bila seja zaključena. Prihodnja seja bo enkrat pred koncem meseca. Svetovalci bodo o tem obveščeni s pismenim pozivom.

Zadnja pot dr. Josipa Ferfolje

Kljub slabemu vremenu in dežju se je včeraj dopoldne poslovilo od pokojnega dr. Josipa Ferfolje veliko število njegovih prijateljev in znancev ter predstavnikov slovenskih političnih, kulturnih in gospodarskih ustanov. Nekoliko po 11. uri so na dvorišču mrtvašnice glavne bolnišnice krsto položili na mrtvaški voz, ki je bil ves poln lepih vencev pokojnikovih svojcev ter raznih društev in ustanov. Pevski zbor je pred odhodom zapel pokojniku v slovo žalostinko «Vigred» nato pa se je do Ul. Parini za krsto razvil dolg žalni sprevod, v katerem so bili poleg pokojnikovih hčera in svojcev vsi člani društva «Pravnik», predstavniki vseh slovenskih političnih organizacij, predsednik odvetniške zbornice ter številni kulturni, politični in prosvetni delavci in pokojnikovi prijatelji in znanci. Posmrtne ostanke dr. Ferfolje so nato odpeljali v Ronke, kamor ga je spremilo poleg svojcev večje število njegovih prijateljev iz Trsta, Gorice in Kopra.

Na pokopališču v Ronkah se je ob odprtem grobu poslovil od dragega pokojnika v imenu njegovih tržaških prijateljev in društva «Pravnik» dr. Tončič, ki je dr. Ferfoljo označil kot kraški hrast, viharnik iz Doberdoba, ki je bil večni upornik in je pod obličjem ujedljivosti in obupne tenkočutnosti skrival toplo srce in je bil vedno pripravljen pomagati. Pepo Matevžev, kakor so mu pravili v Doberdobu, je bil svoboden duh, vedno neodvisen in jeklen značaj, ki se je boril za svetle ideale od svojih mladih let do zadnjega dne.

OD VČERAJ DO DANES

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 13. decembra se je rodilo v Trstu 5 otrok, umrlo je 15 oseb, poroki sta bili dve.

POROČILI SO SE: šofer Leopoldo Sicuri in frizerka Luigia Fernetich, pomorščak Celeste Zanellato in delavka Mariagrazia Vezzi.

UMRLI SO: 79-letni Giacomo Savi, 77-letni Giovanni Bernetti, 88-letna Maria Paldrugovaz vd. Poldrugo, 79-letna Anna Sodomaco vd. Latin, 70-letna Carla Fabbro vd. Furlan, 74-letni Francesco Starec, 55-letni Danilo Vernocchi, 69-letna Erminia Leviz por. Martinuzzi, 51-letna Palmira Chiama por. Stuparich, 73-letna Luigia Urlich por. Bove, 68-letna Margherita Gerolimich vd. Bubinich, 74-letna Marija Stepančič vd. Pieri, 39-letni Angelo Piazza, 87-letna Fortunata Stellina Contento, 2-letni Adriano Panijan.

OKLICI: pomorščak Giuseppe Coglievina in učiteljica Lidia Borri, uradnik Sergio Lunardelli in gospodinja Carmen Minaldo, financarski narednik Mariano Conti in gospodinja Clara Motta, slaščičar Umberto Gustin in gospodinja Claudiana Zoldan, tramvajski uslužbenec Umberto Castellani-Bencich in gospodinja Ofelia Vidali, električar Claudio Zgur in bolniška strežnica Maddalena Bizjak, oficir trgovske mornarice Benito Romano in pravnik Leandra Borromeo, mizar Giocondo Cellie in šivilja Clara Campagnaro, visokošolec Giovanni Reitano in uradnica Annamaria Fabbro, pomorščak Claudio Gherghich in gospodinja Laura Castello, mornariški podoficir Gennaro Bracale in prodajalka Edda Indelicato, mehanik Mario Ferfoglia in šivilja Licia Perotti, uradnik Marcello Bronzin in gospodinja Ida Fanchin, trgovec Salvatore Dobrigna in delavka Mafalda Colussi, mehanik Enzo Coloni in gospodinja Flora Marsi, radiotehnik Mario Cusmich in baristka Liliana Sirotich, krojač Carmelo Verzi in gospodinja Graziella Martinoli, pek Luciano Pahor in prodajalka Olerma Puri, agent javne varnosti Cosimo Fumarola in prodajalka Angela Leopoardi, mehanik Guido Castioni in delavka Iole Maria Seghetto, karabinjer Mario Crescenzi in gospodinja Lidia Zaccari, finančna straža Francesco Rende in gospodinja Elena Morato, mizar Enrico Ierissevich in baristka Vittoria Maria Olivadoti, zidar Ezzelino Mazzega in gospodinja Angelina Sguazzin.

—«»—

NOČNA SLUŽBA LEKARN
v decembru

Biasoletto, Ul. Roma 15; Manzoni, Ul. Settefontane 2; Marchio, Ul. Ginnastica 44; Rovis, Trg Goldoni 8; dr. Rossetti, Ul. Combi 19; dr. Miani, Barkovlje in Nicoli v Skednju

—«»—

LOTERIJA

BARI	4	80	10	24	17
CAGLIARI	69	14	22	48	13
FLORENCA	74	90	87	13	6
GENOVA	32	1	9	21	40
MILAN	23	83	18	51	15
NEAPELJ	88	79	15	30	26
PALERMO	18	24	67	43	66
RIM	36	23	75	24	65
TURIN	50	30	2	86	40
BENETKE	61	13	7	82	69

ENALOTTO

1 2 2 X 1 2 1 X X 2 2 1

DAROVI IN PRISPEVKI

Ob sedemnajsti obletnici tragične smrti dragega sina Pinka daruje Ema Tomažič 5.000 lir za Dijaško Matico. V isti namen darujejo bratje Just, Zdenko, Emil in Alojz Colja 4.000 lir, Karel Cok 1.000 lir in Elvir Švab 500 lir.

Namesto cvetja na grob pok. dr. Jožeta Ferfolje daruje prof. Marta Furlan 3.000 lir za Dijaško Matico.

Namesto cvetja na grob pok. dr. Josipa Ferfolje darujeta Valerija in Milena Sila 1000 lir za Dijaško Matico.

Namesto cvetja na grob pok. dr. Josipa Ferfolje daruje družina Slavik 1000 lir za Dijaško Matico.

Profesorji slovenskega industrijskega strokovnega tečaja iz Nabrežine darujejo Dijaški Matici 1.700 lir v spomin pokojne matere prof. Vide Mihalič-Pivko.

Josipina Kariš daruje za Dijaško Matico 200 lir.

Namesto cvetja na grob pok. Lidije Roncelj por. Bezzechi darujejo za Dijaško Matico: Milica Cok 500, Amalija Cok 500 in družina Kolarič 500 lir.

Slovensko narodno gledališče s sodelovanjem Glasbene Matice
DANES 14. decembra ob 17. uri v AVDITORIJU v TRSTU
Franz von Suppé
BOCCACCIO
opereta v treh dejanjih s prologom
Prolog, dramaturška predelava in prevod: ANTON KOREN
Dirigent: OSKAR KJUDER
Režiser: ANTON KOREN
Korepetitor: ERMINIJ AMBROZET
Scenograf: JOŽE CESAR
Baletni mojster: ADRIJAN VILES
V soboto 20. t. m. ob 21. uri in v nedeljo 21. t. m. ob 17. uri v dvorani na stadionu «Prvi maj»
BOCCACCIO
Prodaja vstopnic danes od 14.30 do 17. ure v Ul. Roma 15-II.

SNG v Trstu
V sredo 17. t. m. ob 20.30 v kino dvorani v Škednju
DINO DARDI
ZLOČIN IN KAZEN
(Prosta interpretacija po romanu Dostojevskega)

Rod modrega vala bo prikazal v četrtek 18. t. m. ob 20. uri v Gregorčičevi dvorani v Ul. Roma 15 s pestrimi slikami, besedami in pesmijo
Veselo življenje tabornikov
Skioptično predavanje prireja RMV ob peti obletnici ustanovitve prve taborniške družine.

IV. GLEDALIŠKI PLES BO 10. JANUARJA

RADIO

NEDELJA, 14. decembra 1958
RADIO TRST A

8.00 Jutranja glasba; 8.40 Slovenski folklorni motivi; 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Glasbena matineja; 11.45 Mozart: Divertimento v D-duru K. 136; 12.15 Za vsakogar nekaj; 12.40 Novosti v jazzu; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika sedmih dni v Trstu; 15.00 Glasbena fantazija; 15.40 Vokalni oktet «Planika»; 16.00 Glasbeni popoldan; 16.30 Plesna čajanka; 17.00 «Ana Bolena», radijska drama, ki jo je napisal Mario Vani, prevedel pa France Zupan. Nastopajo člani radijskega odra pod vodstvom Slavka Rebca; 18.45 Respighi: Rimski vodnjaki; 19.15 Pestra glasba; 20.00 Šport; 20.30 Evropski odmevi — pri klavirju George Feyer; 21.00 Narava poje v pesmi: (32) «Tam v zraku pa po snegu zadiši»; 21.15 Gianni Safred in njegov ansambel; 21.30 Zvočni mozaik; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Koncert tenorista Janeza Lipuščka, pri klavirju Danilo Svara — Samospevi Gerbiča, Kreka in Lajovica; 22.30 «The Three Suns» z godalnim orkestrom; 22.45 Boccherini: Godalni kvartet v D-duru, op. 6 N. 1; 23.00 Vokalni kvartet «The Diamonds»; 23.30 Nočni ples.

RADIO TRST

9.15 20 tržaških pesmi rešiti, orkester in zbor; 9.40 Igra kitarist Bruno Tonazzi; 14.30-15.00 «El Campanon».

RADIO KOPER

8.00-7.15 Prenos RL; 7.15 Glasba za dobro jutro; 8.00 Kmetijska oddaja; 8.30 Z narodno pesmijo v nedeljsko jutro; 9.00 Nedeljska reportaža: «Eno noč s pomorsko milico s Kopra»; 9.20 Zabavna glasba; 10.00 - 10.30 Prenos RL; 10.30 Operne skladbe (Smetana, Rossini, Verdi, Puccini, Bizet); 11.20 Simfonični koncert; 12.10 Glasba po željah; 13.30 «Za našo vas»; 14.15 Priljubljene melodije na harmoniki; 14.30 Sosednji kraji in ljudje; 15.15 Glasba po željah; 16.00-19.00 Prenos RL; 19.00 Nedeljski šport; 19.30-22.15 Prenos RL; 22.15 Plesna glasba.

SLOVENIJA

6.00-7.00 Domač nedeljski jutranji pozdrav; 7.35 Lahka glasba; 8.00 Mladinska radijska igra — Niko Kuret: Obuti maček; 8.42 B. Bartok: Dueti za dve violini; 9.00 Zabavna matineja; 10.00 Še pomnite, tovariši...; 10.30 Po domače...; 11.00 «Pesnikovo življenje in ljubezen»; 13.30 Za našo vas; 15.25 Prijetni zvoki; 16.00 Mitja Kreft: 1.500 km po Makedoniji (reportaža); 16.30 Zbori in samospevi Danila Bučarja; 17.00 Igra orkester André Kostelanetz; 17.30 Radijska igra — Fred Denger: Minuta pred dvanajsto (ponovitev); 18.04 Tri skladbe Mauricea Ravela; 18.22 Mali zabavni ansambli; 18.45 Georges Bizet: Deklica iz Pertha, suita; 20.00 «Triumph varieté» (javna zabavno-glasbena oddaja Radia Monte Carlo); 21.00 P. I. Čajkovski: Pikova dama (prerez opere); 22.15 V plesnem ritmu; 23.10 Popevke in zabavne melodije.

TELEVIZIJA

10.15 TV za kmetovalce; 15.45 Direktni prenosi športnih dogodkov; 17.00 TV za otroke: «Giramondo» in «Lassie»; 18.00 Podoba igralca; 18.30 TV dnevnik; 18.45 «Nuernberški mojstri pevci» — prenos dela tretjega dejanja Wagnerjeve opere iz občinskega gledališča v Bologni; 20.10 «Cineselezione»; 20.30 TV dnevnik; 20.50 «Carosello»; 21.00 «Nocoj v Rascel City»; 22.05 50 let»; 22.45 Posnetki z mednarodnega festivala hribovskih pesmi; 23.15 TV dnevnik in nedeljski šport.

TELEVIZIJA — NANOS
Kanal E ali 6

10.00 do 11.00 Oddaja za kmetovalce — Beograd; 20.00 TV dnevnik — Zagreb; 20.15 Televizijska igra «Dim» — Zagreb; 21.00 Dokumentarni film — Zagreb; 21.15 Kulturna kronika — Zagreb; 21.30 «60 minut ob coctailu», zabavna glasbena oddaja — Ljubljana.

GLEDALIŠČA

VERDI

Danes ob 16. uri druga predstava Puccinijeve opere «Manon Lescaut». Dirigira Oliviero De Fabritiis.

TEATRO NUOVO

Danes ob 17. uri za abonma D - DD in ob 21. uri za abonma G - F recital Paole Borboni: Riccardo Bacchelli: «Mineralna voda», Aldo Nicolay: «Emilia v miru in vojni», Dino Buzzatti: «Sama doma», Carlo Terron: «Mravlja», Stefano Pirandello: «Konec dneva». Cene: 600 lir, 400 lir in 250 lir.

KINO

Excelsior. 14.00: «Totò na Luni», Totò, Sylvia Koscina, Ugo Tognazzi, Sandra Milo.
Fenice. 14.00: «Tiger», Cinemascope, technicolor, Steward Granger, Anthony Steel, Barbara Rush. Divji dvoboj v džungli.
Nazionale. 16.00, 18.50, 21.50: «Karamazovi». Cinemascope, Yul Bryner, M. Schell, C. Bloom. Mladoletnim prepovedano.
Arcobaleno. 14.00: «Potvorjen general», Glenn Ford, Red Buttons, Taina Elg.
Supercinema. 15.30: «Vrtoglavica», Natalie Wood, Gene Kelly. Cinemascope, technicolor. Prvi poljub, prvi greh. — Ob 10.00 in 11.30: «Cacio, ljubezen in fantazija» Technicolor.
Filodrammatico. 14.30: «Bostonski uporniki», H. Stalmaster, L. Patten.
Grattacielo. 14.30: «Kruh, ljubezen in Andaluzija», V. De Sica, C. Sevilla, P. De Filippo.
Cristallo. 13.30, zadnja 21.45: «Most na reki Kway», W. Holden, A. Guiness
Capitol. 14.00: «Benetke, mesec in ti», A. Sordi, M. Allasio. Eastmancolor.
Astra Roiano. 14.30: «Se bo vzhajalo sonce», Ava Gardner, T. Power.
Alabarda. 13.45: «Slabi časi za urednike», A. Griffith, M. Mc Cormick.
Aldebaran. 14.00: «Človek, ki ni hotel ubiti». Cinemascope, technicolor. Don Murray, D. Varsi.
Ariston. 14.00: «Neoporečni Godfrey», David Niven, June Allyson.
Aurora. 14.00: «Zbogom orožje», R. Hudson, J. Jones, V. De Sica, cinemascope.
Garibaldi. 14.00: «V kraljestvu Walt Disneya».
Ideale. 14.30: «Furia Selvaggia», Paul Newman, Lita Milan, J. Dehner. Ljubezen in nasilje v divjini.
Impero. 15.00: «Tramvaj poželenje», M. Brando, V. Leigh. Mladoletnim prepovedano.
Italia. 13.45: «Dekle greha», Brigitte Bardot, Jean Gabin.
Moderno. 14.00: «Moja babica policaj», Tina Pica, M. Riva, L. Gizzi, Ugo Tognazzi.
S. Marco. 14.00: «Tat on, tatica ona», A. Sordi, S. Koscina, E. Manni.
Savona. 14.00: «Pal Yoey», Kim Novak, Frank Sinatra, Rita Hayworth. Cinemascope, technicolor.
Viale. 14.00: «Lovci», Robert Mitchum, May Britt.
Vittorio Veneto. 14.00: «Pepel pod soncem», Frank Sinatra, T. Curtis, N. Wood.
Belvedere. 14.00: «Prehod ponoči», J. Stewart in A. Murphy
Marconi. 14.00: «Dolgo vroče poletje», Paul Newman, Joanne Woodward, Orson Welles, Anthony Franciosa.
Massimo. 14.30: «Vražji Quinland», C. Heston, J Leigh, O. Welles.
Novo cine. 14.00: «Arizona», William Holden.
Odeon. 14.00: «Pariške skrivnosti», Lorella De Luca, Frank Villard.
Radio. 14.30: «Tarzan in izgubljeni Safari», Gordon Scott in Betta St. John.

KINO V MILJAH

Europa: «Igra pižam», Doris Day. Technicolor.
Roma: «El Alamein», Fausto Tozzi, Rossana Rory.
Verdi: «Ključ», S. Loren in W. Holden.
Volta: «Plava kri», A. Guinness.

MALI OGLASI

V TRSTU v veletrgovini «Felice», Ul. Carducci 41, nasproti pokriti tržnici, so na izbiro vsakovrstne bunde (vetrnj jopiči) vseh vrst, dežni plašči za moške in ženske, hlače iz žameta ter že izdelane obleke in posamezni jopiči, vse po najnižjih v Trstu obstoječih cenah. Nadalje obveščamo, da smo ravnokar prejeli 10.000 Montgomery plaščev za dečke, ki so v prodaji za vsakega kupca po reklamni ceni, t. j. po 4.000 lir. Torej pomnite, v veletrgovini «Felice» v Trstu dobite bunde po 2.900 lir. S tem odrezkom vam priznamo poseben popust.

BOŽIČNA DREVESCA, srebrne jelke v najlepši izbiri, ugodne cene, na drobno in na debelo: Ul. Valdirivo 13, dvorišče, tel. 25-581, Coimpex.

DIJAŠKA MATICA v Trstu vabi na današnji redni občni zbor, ki bo z običajnim dnevnim redom ob 9. uri v Ulici Roma 15.

DRUŠTVO SLOVENSKIH SREDNJEŠOLCEV v Trstu
priredi v torek 16. t. m. ob 20.30 v Gregorčičevi dvorani v Ul. Roma 15 predavanje o delu jugoslovanske mladine.

ČITATELJI!
NAROČITE SE NA
«Primorski dnevnik»
za leto 1959
že sedaj in ne čakajte novega leta.
Vsak novi naročnik bo prejemal tako list — od dneva naročila do 31. dec. 1958 — zastonj.
Zraven tega dobi za nagrado še lepo slovensko knjigo ali GRAMOFONSKO PLOŠČO z Avsenikovimi melodijami.
NE ZAMUDITE UGODNE PRILIKE!
Uprava PRIMORSKEGA DNEVNIKA
Ul. sv. Frančiška 20-III. Tel. 37-338.

«UNION»
Svetovno znana zavarovalnica od leta 1828 je v TRSTU
UL. GHEGA 8 - I.
tel. 27512 - 35939
Prokurator RAVNIK

Tapetniška delavnica
MARIO PAHOR
Specializirana v opremljanju dnevnih sob in drugih prostorov
TRST
Ulica S. Anastasio 12, tel. 61-218

TURISTI AVTOMOBILISTI
Avto delavnica
OLIMPIA
Moderna postaja za pranje in mazanje
Mehanična delavnica
Skrbna popravila po zelo ugodnih cenah
Trst,
Ul. Vespucci 4, tel. 55410

GOMMA PLASTICA
Ulica dell'Istria 8, tel. 50-054 (pri Sv. Jakobu)
Vam nudi vse hišne potrebščine, torbe, igrače, lutke, plastiko za pode-imitacija parketov.
Vse po konkurenčnih cenah!

- NAMIZNI PRIBOR (Besteck) Z NERJAVEČEGA JEKLA (Rostfrei).
- SERVISI IZ PORCELANA.
- DEKORATIVNI PREDMETI.
- LESTENCI TER VSEH VRST ELEKTRIČNIH LUČI.
- ELEKTRIČNI LIKALNIKI, SESALCI ZA PRAH, PRALNI STROJI, HLADILNIKI.
- PEČI IN ŠTEDILNIKI NAJMODERNEJŠIH OBLIK NA VSA GORIVA.

KERŽÈ
Trst,
Piazza S. Giovanni 1
PRODAJA TUDI NA OBROKE

ZAHVALA

Toplo se zahvaljujemo vsem, ki so nam stali ob strani ob bridki izgubi naše matere in stare matere

MARIJE PETAROS vd. ČAČ

Posebna zahvala pevskemu zboru «Lipa» za ganljive žalostinke, darovalcem cvetja ter vsem, ki so na katerikoli način počastili spomin drage pokojnice in jo spremili na zadnji poti.

Družine ČAČ, PERTOT in ZOBEC

Bazovica, 14. XII 1958.

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so se v tako velikem številu udeležili pogreba naše drage in nepozabne soproge in matere

EMILIJE JERIČ roj. RAUBER

Še posebno se zahvaljujemo pevskemu zboru s Proseka, darovalcem vencev in cvetja ter vsem onim, ki so na katerikoli način počastili njen spomin.

Žalujoči soprog, otroci in ostalo sorodstvo

Brišćiki, 14. decembra 1958.

Goriško-beneški dnevnik

Dogodki tedna

Goriški občinski svet

Goriški občinski svet je imel v tem tednu tri seje, od katerih sta bili dve posvečeni razpravi o pobiranju trošarine. Občinski odbor je predlagal, naj se s prihodnjim letom zaupa pobiranje trošarine ustanovi INGIC, čeprav je zasebno podjetje Bozzini in Gionchetti opravljalo to službo 30 let. Opozicijski svetovalci so se v večini uprli temu predlogu. Zagovarjali so delovanje podjetja Bozzini in zahtevali, naj se razpiše dražba, na kateri naj bi zainteresirana podjetja med seboj konkurirala; le-tega pa občinski odbor ni dovolil, ampak je enostavno zahteval, naj svetovalci povedo, če so za INGIC ali proti njemu.

Predmet kritik je bila tudi naglica, s katero je odbor predložil vprašanje občinskemu svetu. Po mnenju vseh govornikov bi moral dati odbor svetovalcem na razpolago več časa, da bi se seznanili z vprašanjem, zlasti še, kadar gre za tako važno vprašanje.

Občina je zaupala ustanovi INGIC pobiranje trošarine za dobo štirih let, da bi ugotovila, koliko stroškov povzroča ta služba. Po poteku te dobe bo prevzela pobiranje trošarine v neposredno upravo.

Predlog odbora je podprlo 17 svetovalcev večinske stranke, svetovalec PSI, dva svetovalca KPI in dva predstavnika Slovencev, trije svetovalci PSDI so se vzdržali, dva svetovalca MSI in svetovalec PNM pa so glasovali proti.

Sestanek obmejnih predstavnikov

Na Bledu so se sestali predstavniki obmejnih oblasti Jugoslavije in Italije, ki so med drugim razpravljali o možnosti otvoritve novega večjega bloka za obmejni promet pri svetogorski železniški postaji, in sicer v Ul. sv. Gabrijela (Erjavčev drevored v Jugoslaviji). Ker so bili predstavniki obeh držav naklonjeni otvoritvi bloka, goji prebivalstvo, ki bi se tega bloka posluževalo, upravičeno upanje, da se bo njihova želja kmalu uresničila.

Huda nesreča na Oslavju

V ponedeljek se je pripetila na Oslavju huda nesreča, v kateri so se ranile tri osebe: motociklist Karlo Okroglič s Sečednega ter 17-letna Emilija Sošteršič in 18-letna Marija Prinčič obe z Oslavja. Nesreča se je pripetila, ko se je Okroglič z motociklom vračal iz Gorice domov in se je od zadaj zaletel v dekleti. Vsi trije so se potolkli po glavi in po udih. Odpeljali so jih v bolnišnico v Gorico. Njihovo zdravstveno stanje je že dobro.

—«»—

Obvestilo KPI

Goriška federacija KPI poroča, da sta federalni komite in pokrajinska kontrolna komisija sprejeli na skupnem sestanku sklep državnega vodstva stranke, da naj se pokrajinski tajnik KPI Silvino Poletto razreši svoje funkcije in da se pošlje v Rim na odgovorno mesto v vodstvu stranke. Na Polettovo mesto je bil izvoljen Vincenzo Marini (Banfi).

—«»—

Danes otvoritev sedeža avtomobilskega kluba

Danes ob 11.30 bodo ob prisotnosti predstavnikov oblasti otvorili novi sedež avtomobilskega kluba v Gorici, Ulica Roma. Poslopje je že nekaj časa dograjeno. Te dni so pripeljali opremo, tako da bodo z 20. decembrom vsi uradi nameščeni v novih prostorih. Zgradba je stala okoli 40 milijonov lir. Napravljena je zelo razkošno in tvori prijetno harmonijo s sosednjimi poslopji v tej ulici, ki je postala ena izmed najlepše urejenih v našem mestu.

—«»—

Do sedaj sta bili v goriški pokrajini le dve predkongresni zborovanji socialističnih sekcij v pričakovanju pokrajinskega kongresa, ki bo 4. januarja v Gorici. Zborovanji sta bili v Gorici in Gradiški in v obeh krajih je zmagalo z absolutno večino Nennijevo poročilo. V Gorici bodo Nennijevo stališče zastopali na pokrajinskem kongresu 4 delegati, Vecchiettijevo pa eden, v Gradiški pa bo 5 delegatov za Nennija, dva za Vecchiettija in eden za Bassa.

—«»—

TEMPERATURA VČERAJ

Včeraj so na goriškem letališču zabeležili najvišjo temperaturo 8,8 stopinje ob 13.30, najnižjo pa —1 stopinjo ob 24. uri.

Vesti iz Doberdoba

V kratkem otvoritev delovišča v Jamljah

Gradnja šole v Jamljah in šeststanovanjske hiše v Doberdobu dobro napreduje

Še v ponedeljek je čas za prijavo brezposelnih, ki bi se hoteli zaposliti v delovišču, ki bo v kratkem otvorjeno v doberdobski občini. Delovišče bo trajalo 51 delovnih dni, v njem pa bo zaposlenih 15 delavcev. Ministrstvo je za njegovo delovanje namenilo okoli 900.000 lir. Z njim bodo popravljali poti v Jamljah, ki so v zadnjem času precej slabe. Zlasti cesta, ki pelje iz Doberdoba proti Jamljam na spodnji strani jezera, je v svojem začetnem delu zaradi deževja zelo razrita.

Gradnja jameljske osnovne šole naglo napreduje. Zgradili so že pritličje in prvo nadstropje, sedaj pa bo na vrsti še streha. Ko bo šolsko poslopje zgrajeno, bo eno izmed najmodernejših, saj bo imelo avtomatično centralno kurjavo.

Tudi gradnja šeststanovanjske hiše za brezdomce v Doberdobu dobro napreduje. Največja zidarska dela so že pri kraju. Predvidevajo, da bo poslopje dokončano spomladi. Medtem bo ustanova IACP izdelala prednostno lestvico občanov, ki bi prišli v poštev za nakazilo stanovanja. V Doberdobu je kakih 15 družin, ki se bodo potegovale za nova stanovanja.

—«»—

V četrtek seja pokrajinskega sveta

V četrtek 18. decembra se bo sestal pokrajinski svet, ki bo po vsej verjetnosti razpravljal o interpelaciji svetovalcev KPI glede krminsko - gradiškega namakalnega sistema, o obračunu pokrajinske uprave za leto 1957 ter o proračunu za leto 1959.

Sindikalne vesti iz naše pokrajine

V CRDA v Tržiču prenehali graditi 19.000-tonsko cisterno

Danes v Vidmu sestanek deželnih voditeljev CGIL

V petek so prenehali z gradnjo 19.000-tonske cisterne v tržiški ladjedelnici za nekega italijanskega lastnika ladij. Ladjo so pravkar pričeli graditi, ko je nenadoma prišla žalostna novica, da se mora z delom prenehati, ker so prišle vmes neke težave. Kakšen je glavni razlog, da se ladja ne bo gradila, ne vemo. Ostane pa dejstvo, da bo proizvodnja v ladjedelnici, ki je že dolgo časa v zelo kritičnem položaju, z izgubo tega naročila še bolj prizadeta.

Vest je povzročila veliko nezadovoljstvo med delavci, ki na lastni koži občutijo pomanjkanje naročil. Delavci zahtevajo, da se v skladu s programom FIOM - CGIL mobilizirajo vsi delavci okoli zahteve, da se morajo preskrbeti nova naročila, ki bodo v zadostni meri zaposlila vse delavce v ladjedelnici, in da se ne sme čakati na vladne obljube, ki so se že tolikokrat izkazale za škodljive interesom delavcev in podjetja samega.

V prvi polovici tega tedna bo sestanek voditeljev sindikalnih strok FIOM tržiške ladjedelnice in goriške livarne SAFOG, na katerem bodo razpravljali o ukrepih, ki jih bo sindikalna organizacija sprejela, da bi se še pred prazniki dobilo od odgovornih krogov zagotovilo, da bosta podjetji dobili nova naročila. Pred tovarnama bodo tudi sindikalna zborovanja.

Danes se bodo v Vidmu sestali predstavniki Delavskih zbornic (CGIL) iz videmske, goriške in tržaške pokrajine ter iz Pordenona, da bi izdelali stališče do vladnega zakonskega osnutka o ustanovitvi dežele s posebnim statutom Furlanija - Julijska krajina. V osnutku tega statuta niso v zadostni meri upoštevane pravice delovnih ljudi naše dežele.

—«»—

Obvestilo iz Sovodenj

Sovodenjska občina je dobila novega živinozdravnika dr. Vida iz Gorice. Kdor bo klal prašiča doma, mora zakol prijaviti občini, da meso pregleda živinozdravnik. Tudi spremembe dneva zakola se morajo javiti nekaj dni prej.

Občinski zdravnik dr. Dainese ordinira vsak ponedeljek, sredo in petek od 14. ure dalje.

Posvetovalnica za mater in otroka pa je odprta vsak četrtek ob 14. ure dalje.

—«»—

Včeraj ponoči ob dveh so pripeljali v bolnišnico Brigata Pavia z rešilnim avtomobilom Zelenega križa 20-letnega Guerrina Visintina iz San Piera, ki se je bil malo prej prvrnil v Zagraju s svojo vespo. Ugotovili so mu zlom levega ramena.

—«»—

Včeraj ob 16. uri se je 46-letni jugoslovanski državljan Karel Skabar, doma iz Bilj, prevrnil v Ulici Lantieri s svojim dvokolesom. Z rešilnim avtomobilom Zelenega križa so ga odpeljali v bolnišnico Brigata Pavia, kjer so mu obvezali rani na desnem temenu in na levem očesu.

—«»—

Rojstva, smrti in poroke

V goriški občini se je v tednu od 7. do 13. decembra 1958 rodilo 12 oseb, umrlo jih je devet, porok pa je bilo pet.

RODILI SO SE: Mariagrazia Crozzolo, Rita Trani, Annamaria Marasco, Rita Dagnotti, Giuliano Plesnicar, Enza de Michelini, Francesco Rosana, Maria Rosana, Cristiano Cagnato, Violana Passon, Patrizia Tomini, Loretta Orazietti.

UMRLI SO: 57-letna gospodinja Anna Rottini por. Castellina; 77-letna upokojenka Paola Vernig vd. Benedetti; 62-letni trgovec Luigi Vecchi; 57-letni gostilničar Guido Franco; 56-letni upokojenec Mario Nadaja; 42-letna gospodinja Ida Fasanu por. Barcovini; 59-letni brivec Bruno Lippi; 76-letna upokojenka Fosca Bisiach por. Ceschia; 76-letni upokojenec Luigi Privileggi.

POROKE: upokojenec Alfonz Rakušček in gospodinja Maria Corti; agent civilne policije Guido Barison in gospodinja Iolanda Bergliaffa; sladoledar Floriano Ciprian in učiteljica Edda Visintin; šofer Pietro Bulian in učiteljica Vilma Cei; šofer Aleksander Medvešček in uradnica Helena Makuc.

OKLICI: delavec Augusto Turco in delavka Ida Miculin; agent javne varnosti Antonio Catta in gospodinja Lidia Zigani; industrijec Riccardo Osbat in učiteljica Lina Zulli; uradnik Giulio Mannu in uradnica Giuseppina Slemitz.

—«»—

Kino v Gorici

CORSO. 14.30: «Pepel pod soncem», F. Sinatra in T. Curtis.

VERDI. 14.00: «Všeč je premnogim», Brigitte Bardot.

VITTORIA. 15.00: «Poskus doktorja K.», A. Edison in P. Ovens, cinemascope v barvah, Mladoletnim vstop prepovedan.

CENTRALE. 15.00: «Prelaz Oregon», J. Ericson in L. Albricht. Cinemascope v barvah.

MODERNO. 15.00: «Napolitanec na divjem Zapadu», B. Taylor, barvni film.

—«»—

DEŽURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Alesani, Ulica Carducci 12, tel. 2268.

KOLESARSTVO

Bližnji program Rogerja Riviera

CORTINA D'AMPEZZO, 13. — Svetovni kolesarski prvak v enourni vožnji Rivierè, je včeraj prišel v Cortino skupno z ženo in sestro, je zaradi poslabšanja vremena danes zapustil to zimsko letovišče in odpotoval v Milan. Novinarjem je izjavil, da je skoraj že popolnoma okreval po padcu 7. nov. v Parizu in da bo znova začel svojo kolesarsko aktivnost 25. januarja v Parizu. Dejal je tudi, da se bo zanesljivo udeležil dirke Pariz - Nica in tudi dirke po Italiji, če se bodo njegovi razgovori z italijanskimi organizatorji ugodno zaključili.

ŠPORT ŠPORT ŠPORT

Včeraj popoldne na stadionu «Ferraris» v Genovi

Italija rešila neodločen rezultat po vodstvu in premoči Čehoslovakov

Strelca: Masopust (ČSR) v 27' prvega polčasa, Galli (It.) v 38' drugega polčasa - Italijanski debutanti niso zadovoljili

Strelca: v prvem polčasu v 27' Masopust (ČSR); v drugem polčasu v 38' Galli (It.).

ČESKOSLOVAŠKA: Stacho; Meaz, Novak; Bubernik, Popluhar, Masopust; Brumovsky, Obert, Pluskal, Kacani, Molnar.

ITALIJA: Buffon; Robotti, Castelletti; Bergamaschi, Cervato, Fogli; Stacchini, Boniperti, Nicolè, Galli, Bean.

SODNIK: Tschenscher; stranska sodnika Kreitlei in Siebert, vsi Nemčija.

GLEDALCEV okrog 20.000. Dež. Igrišče razmočeno.

GENOVA, 13. — 12. srečanje nogometnih reprezentanc Italije in Češkoslovaške, ki je bilo danes na stadionu «Ferraris» v Genovi, se je končalo z neodločenim rezultatom 1:1. Tekma je veljala za «mednarodni pokal», v katerem vodi Češkoslovaška s 14 točkami pred Madžarsko, Italija pa je predzadnja s 4 točkami in z majhnimi izgledi na občutnejše izboljšanje položaja.

Današnji tekmi je prisostvovalo komaj okrog 20.000 gledalcev, kar je delno pripisati televizijskemu prenosu, delno pa dežju, ki je padal skoraj ves čas tekme in ki je tudi zelo otežkočil teren. Ne glede na število gledalcev pa je za to srečanje vladalo veliko zanimanje, predvsem zaradi italijanske enajstorice, ki je nastopila z znatno pomlajeno formacijo, v kateri so bili kar štirje debutanti.

Po odigranju himen in izmenjavi daril je dal nemški sodnik Tschenscher znak za začetek. Igra je bila že v prvih minutah zelo hitra. Prvi napad so izvedli Italijani. Stacchinijev predložek na center je Galli z glavo podaljšal do Bonipertija, ki pa žoge ni mogel zadržati in je šla v out. Kmalu nato je Cervato zaradi prekrška Bubernika izvedel kazenski strel z roba kazenskega prostora, ostro, toda mimo vrat. V 3' prvi napad Čehoslovakov. Akcija se je razvila po desni strani in zaključila s strelom debutanta Brumovskega pol metra mimo vrat. Minuto kasneje so gostje v belih majicah znova prodrli, tokrat z Molnarjem, ki je ušel po sredini in s 14 m ostro in prizemno streljal. Buffon je ubranil z dvojno intervencijo.

Naslednjo akcijo so izvedli Italijani. Po precizni izmenjavi z Nicolejem je Boniperti preko Gallija zaposlil Beana, ki pa je preveč okleval in žoga je šla izven igrišča. Akcije domačih so v 8' prekinili gostje s protinapadom in z zaključnim strelom Molnarja, ki ga je Buffon prestregel. V 9' je Stacchini dosegel žogo na zadnji črti, toda njegov dolgi predložek na center Bean ni znal izkoristiti. Po nekaterih napakah Nicoleja so Italijani zaradi prekrška Mraza nad Beanom dosegli kazenski strel, izvedel ga je v drugem poskusu Boniperti in češkoslovaški vratar Stacho je ubranil.

Akcije Italijanov, ki so bile doslej živahne, so začele polagoma izgubljati na svoji jasnosti in gostje so vse bolj prehajali do besede z umirjeno, precizno in solidno igro na sredini igrišča. Na Obertovo polvisoko bombo mimo vrat so odgovorili Italijani, toda tudi Bean ni streljal visoko. V 12' so bili gostje dvakrat pred vrati. Prvič je streljal mimo Brumovsky, drugič pa krilec Bubernik. Naslednjo akcijo Italijanov je prekinil Masopust z intervencijo proti Bonipertiju.

Po nekaj manj pomembnih akcijah je v 15' Fogli streljal tik nad prečko. Malo pozneje so gostje dosegli prvi korner dneva, ki pa je ostal neizkoriščen. Sledili sta dve akciji domačih. V prvi je branilec Mraz prehitel Beana, v drugi pa je Stacho ubranil Gallijev strel na Stacchinijev predložek. V 19' nevaren napad gostov po desni strani, ki ga je razčistil Buffon.

Obramba Čehoslovakov je skoraj neprehodna. Odlikuje se izvrstni srednji krilec Popluhar, pa tudi Mraz in Novak sta vedno na mestu. Akcije italijanskega napada so vse preveč linearne in premalo prodorne, tako da se vedno razbijajo pred kazenskim prostorom. Nasprotno pa je premoč gostov vedno bolj očitna. Odlikuje jih izredna tehnika in preciznost.

V 24' je Buffon v akrobatskem skoku prestregel Masopustov strel z glavo. Minuto kasneje je branilec Novak prestregel idealni predložek Stacchinija Nicoleju, potem pa je Stacho z lahkoto prestregel centralni strel Bonipertija z roba kazenskega prostora.

1:0 za goste

Po slabem strelu Beana v 27' so gostje v 27' zasluženo dosegli vodstvo. Stranski krilec Masopust je preigral tri nasprotnike, se pomaknil z leve na desno stran in ko mu je Buffon stekel nasproti, je s kakih 12 m prizemno in ostro streljal v mrežo.

Po tem golu so Italijani zaigrali še slabše. Mnogo je grešila vsa napadalna vrsta, predvsem pa Nicole in italijanska obramba se je otepala napadov gostov kakor je vedela in mogla. V 32' je Masopust prisilil Buffona, da je izboksal njegov oster strel. V 33' se je Mraz rešil v korner. Izvedel ga je Pean in Boniperti je iz obrata streljal mimo. Minuto kasneje so gostje dosegli drugi kot, v 35' pa so izvedli še eno lepo akcijo s sodelovanjem celotnega napada. Zaključil jo je Masopust z močnim strelom, ki ga je Buffon izboksal. Gledalci so glasno odobravali dobro igro gostov in žvižgali domačim. V 37' je Masopust streljal mimo in šele v 39' je Italijanom uspelo preiti v protinapad, ki pa ga je zaustavil Bubernik. Malo pozneje je Stacho ubranil Beanov strel na Stacchinijev predložek.

Sledili sta še dve akciji Italijanov. Prva se je zaključila z Gallijevim strelom mimo vrat, druga pa z Beanovim diagonalnim strelom, prav tako mimo. Do konca polčasa ni bilo več nič posebnega.

V celoti so bili gostje v tem delu igre znatno boljši tako individualno kot kolektivno.

Italijani se popravljajo

Drugi polčas sta začeli obe moštvi brez sprememb. Že v 1' je Stacchini streljal naravnost v Stacha, v 2' pa je Bean na Nicolejev predložek streljal mimo. Italijani so vztrajali v napadu in v 4' je Boniperti močno streljal v vrata, toda Stacho je lepo ubranil. Čehoslovaki so ubrali previdnostno taktiko. V 6' je Nicole, sedaj znatno boljši kot v prvem polčasu, streljal mimo. V 7' se je nudila Italijanom lepa priložnost za izenačenje. Nicole je precizno zaposlil Gallija ki je ušel, preigral branilce, nato pa najprej zakasnil s strelom in končno poslal žogo naravnost v Stacha, ki jo je odbil do Beana. Ta je takoj znova streljal, toda žoga se je odbila od Gallija, ki se je zgrudil. Zaradi poškodbe Gallija in Stacha je bila igra za 1' prekinjena, nato pa sta lahko oba nadaljevala igro.

V 11' so gostje dosegli tretji kot. Sledil je kazenski strel za Italijo zaradi prekrška Popluharja nad Cervatom, toda brez učinka. «Azzurri» so bili sedaj aktivnejši, čeprav neprecizni v zaključnih fazah. V 13' se je Popluhar rešil v korner, toda Stacchini je iz kota streljal za vrata.

Premoč domačih je postajala vedno očitnejša. V 15' so Italijani po akciji Bonipertija dosegli tretji kot in nato še dvakrat ogrožali vrata gostov z Bonipertijem in Gallijem. V 18' so domači spet za las zgrešili priložnost in izenačenje. Po izmenjavi med Gallijem in Beanom je ta padel, Žoga je šla na desno stran, kamor je pritekel Stacchini in obramba gostov se je rešila v kot. Nato so gostje povzročili indirektni kazenski strel. Boniperti je dal žogo Galliju, ki je močno streljal naravnost v prečko.

Tempo igre je poslej nekoliko popustil. Po akcijah krilcev na sredini igrišča je moral v 22' Masopust rešiti v kot, kmalu nato pa je sodnik dovoltil nenamerno roko v kazenskem prostoru gostov. V 23' so domači zaradi napake Novaka dosegli četrti kot, ki je ostal neizkoriščen. V protinapadu gostov je Obert na Kacanijev predložek prisilil Buffona da se je rešil v kot. Minuto pozneje je Galli prestregel dolg Fogliev center in poslal žogo v mrežo, toda sodnik je pravilno dosodil off-side Gallija.

Končno izenačenje

Italijani so bili v znatni terenski premoči in v 28' se je Bonipertijev diagonalni strel odbil od droga Stachovih vrat. V protinapadu so Čehi po Molnarjevem spustu dosegli kot. V 30' je zaradi Castellettijeve napake Brumovsky ušel prav do končne črte, od tam central, Molnar pa je poslal žogo visoko čez vrata. Po naslednji akciji gostov z Obertovim strelom mimo so ponovno prevzeli pobudo Italijani. V 33' je Boniperti podal koristno žogo Beanu, ki je najprej preigral enega nasprotnika, nato pa mu je Mraz izbil žogo v kot, ki je ostal neizkoriščen. V 35' nesporazum med Buffonom in branilci, nato pa v 38' končno izenačenje Italijanov. Po Bonipertijevem predložku je Galli ušel prav do končne črte, kjer ga je zrušil Mraz. Precizni sodnik ni dosodil 11-metrovke, pač pa kot. Žogo je z glavo prestregel Galli in jo poslal v mrežo. 1:1!

Izenačenje je Italijane navdušilo. Znova so močno pritisnili, vendar pa so gostje ostali hladni, v 41' celo dosegli kot. Sledil je še kazenski strel v korist gostov, spust Beana in nato sodnikov zaključni žvižg.

Neodločen rezultat je v bistvu pravičen. Taktični in tehnični premoči gostov v prvem polčasu je sledila skoraj konstantna, čeprav neurejena premoč Italijanov v drugem polčasu. Zaradi popustitve češkoslovaških krilcev so se italijanski napadalci, čeprav niso igrali najbolje, laže razvili. Med gosti so se posebno odlikovali Novak in Popluhar v obrambi ter Kacani, Molnar in Obert v napadu. Med Italijani je treba posebej omeniti Nicoleja, vendar samo za drugi polčas, Stacchini je bil slabši, razočarali pa so Bean, stranska krilca in Cervato.

—«»—

LESTVICA

za mednarodni pokal po tekmi Italija - Češkoslovaška

Češkoslovaška	9	6	2	1	22:13	14
Madžarska	8	5	2	1	25:15	12
Avstrija	10	4	3	3	21:21	11
Jugoslavija	9	2	3	4	15:12	7
Italija	7	1	2	4	7:18	4
Švica	7	0	2	5	9:21	2

Odgovorni urednik
STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

Danes v Trstu

NOGOMET

Triestina-Padova, pokal «E. De Martino», nacionalni turnir juniorjev. Občinski stadion ob 14.30.

Libertas - Fortitudo, diletanti, igrišče v Ul. Flavia ob 14.30.

Cremcaffè - Gradese, diletanti, igrišče Ponziane ob 14.30.

CRDA - Fiumicello, diletanti, igrišče pri Sv. Ivanu ob 14.30.

Muggesana - Istria, diletanti, igrišče v Miljah ob 14.30.

KOŠARKA

Stock - OZO Milan, ženska A serija. Športna palača ob 17.30.

Don Bosco (Trst) - Petrarca Padova, moška A serija. Telovadnica v Ul. della Valle ob 11.30.

RUGBY

CUS Trieste - Rugby Trieste, beneško-julijska skupina «promozione». Igrišče pri Sv. Alojziju ob 10. uri.

HOCKEY NA TRAVI

Finale pokala Brosch

CUS da Vinci-Itala, ob 7.50.

Polisportiva Trieste - Polisportiva Monfalcone, ob 9.

CUS Trieste - US Triestina, ob 11.15.

KONJSKE DIRKE

Dir (trotto) na Montebellu. Začetek ob 13.30. Glavna dirka za «Nagrado smreke», lir 335.000, m 2100. Dirka Totip.

—«»—

ZARADI NAGRAD IN PLACE

Protestna stavka igralcev Triestine

Igralci Triestine so včeraj uprizorili malo protestno stavko. Ob uri ko bi moral biti na občinskem stadionu trening so se sicer zbrali na igrišču, niso pa se slekli in so odklonili vsak trening v znak protesta, ker še niso prejeli nagrad za posamezne tekme od zmagovitega srečanja z Laziom pa do neodločenega rezultata z Napolijem. Novinarjem so igralci pojasnili, da tudi niso še prejeli plače za november, ki jim jo sicer nakazuje FIGC, kar zadeva vodstvo Triestine seveda le posredno.

Razen tega so se igralci pritožili, da jih vodstvo Triestine takoj brez najmanjšega odlašanja kaznuje za vsakokratne zagrešene ali pa tudi samo za domnevne prekrške, medtem ko jim nagrade izplačuje vedno z velikimi zamudami.

TENIS

Anderson zmagovalec prvenstva države Victoria

MELBOURNE, 13. — V finalu posameznikov mednarodnega teniškega prvenstva države Victoria v Melbourne je Avstralec Mal Andersen proti pričakovanju premagal rojaka Ashleya Cooperja, ki je bil velik favorit, v samih treh setih s 7:5, 6:4, 6:3.

V finalu ženskih dvojic sta Avstralki Mary Hawton in Thelma Long premagali Južnoafričanki Reynolds in Schuurmann s 6:2, 12:10.

BOKS

Loi premagal Rudhofa po točkah v 10 rundah

TURIN, 13. — Evropski prvak lahke kategorije Duilio Loi je premagal po točkah v 10 rundah mladega Nemca Conny Rudhofa. Loi je bil vseskozi v premoči in v 8. rundi je zrušil nasprotnika, ki se je dvignil šele po 8 sekundah.

Giacchè premagan s tehničnim K.O.

ŽENEVA, 13. — Italijanski boksar lahke kategorije Renato Giacchè je izgubil s tehničnim knock-outom v 8. rundi proti Epiphanu Akonu, ki je uradni izzivalec francoskega prvaka kategorije. Ko je sodnik prekinil borbo zaradi globoke rane nad Italijanovim očesom, je Akono vodil po točkah.

V okviru iste prireditve je Italijan Gerosa v lahki kat. premagal Francoza Ahmeda Sekraouija, Italijan Scipini pa je v peresni kat. boksal neodločeno s Francozom Pigoujem.

KINO PROSEK-KONTOVEL

predvaja danes 14. t. m. ob 16. uri film:

CAMPING

Igrajo: MARISA ALLASIO, NINO MANFREDI in KIDA HORIUCHI

Kino na Opčinah

predvaja danes 14. t. m. z začetkom ob 18. uri Cinemascope barvni film:

Ogenj v podpalubju

(Fuoco nella stiva)

Igrajo: RITA HAYWORT, ROBERT MITCHUM in JACK LEMMON

V ponedeljek 15. t. m. ob 18. uri ponovitev istega filma.

FRAN LEVSTIK

Popotovanje od Litije do Čateža

1.

Letos je poteklo 100 let, kar je v Slovenskem Glasniku izhajalo Levstikovo Popotovanje od Litije do Cateža, ki ga nameravamo tukaj ponatisniti. To sicer kratko Levstikovo delo je v zelo tesni zvezi z razvojem slovenskega leposlovja. V njem je pisatelj podal program za domače leposlovje. Levstikove programske misli, ki niso povsem izvirne, tudi niso moderne glede na literarni razvoj v ostali Evropi. Ker pa je bila slovenska leposlovna proza v tistem času še vedno pri najbolj skromnih začetkih, potem lahko rečemo, da so bile te Levstikove programske misli vendar zelo pomembne, potrebne, uporabne in zdrave.

Po Levstiku naj bi bilo zabavno in poučno narodno slovstvo buditeljsko, namenjeno predvsem preprostemu kmetiškemu bralcu, da bi mu zbujalo veselje do knjig. Tudi snovi naj bi iskalo zlasti v kmetiškem življenju. «Kaj ti bo gospoda, ki je vsa potujčena?» V Popotovanju Levstik znova oživlja etnografsko romantiko, razodeva pa tudi klasicistično in realistično estetsko usmerjenost. Seveda se pisatelji že kaj kmalu niso mogli držati samo Levstikovih smernic. Hoditi so morali po snov tudi v nastajajoče izobraženstvo in meščanstvo; pri tem so se obenem odpovedali omejitvi, da bi pisali samo za kmete. Kljub vsemu pa je slovensko slovstvo le še ostalo zaprto pred vsemi sodobnimi literarnimi vplivi.

Popotovanje od Litije do Cateža je poleg Martina Krpana z Vrha sedaj izdala ljubljanska založba Mladinska knjiga kot 20. zvezek Knjižnice Kondor. Obe deli sta za poznavanje Levstika bistvene važnosti in je zato založba zelo prav napravila, da je to knjigo izdala. Obširno spremno besedo in opombe je napisal Blaž Tomaževič, medtem ko je dr. Stane Mikuž napisal komentar k številnim ilustracijam, ki jih je naslikal za izdajo l. 1917 Hinko Smrekar. Knjižico priporočamo zlasti dijakom, ki jim je pravzaprav neobhodno potrebna.

Bilo je letošnjo jesen o svetem Martinu. Napotiva se na Dolenjsko jaz in moj prijatelj, ki ga imenujem Radivoja, ker ni vsakemu človeku všeč, da se njegovo ime raznaša po knjigah od ust do ust. Vem, da jih je dovolj, ki tega komaj čakajo; ali nikdar niso bili vsi ljudje enaki pa tudi ne bodo.

Zjutraj ob osmih odrineva iz Litije, vzemši starikavo babo, da nama je odnašala in pot kazala. Nisva šla zdaj šele prvič v te kraje, ali nikdar še ne po tej poti; bila je tedaj obema neznana.

Iz Litije se pride najprvo v Šmartno, ki ni prevelika, pa čedna vas, da bi se lahko imenovala trg. Do tukaj gre široka, gladka cesta, ki drži dalje proti Šentvidu. Kakor hitrno ostane Šmartno za hrbtom, precej se začno stiskati hribje od obeh strani: njive in travniki med njimi so vedno ožji. Kdor hoče iti na Čatež, kakor sva midva misel imela, mora v Kostrevnici zaviti z ravne ceste na desno roko v hrib po grdem kolovozniku, da še kmet ne vem kako drva po njem izpeljava; pa vendar je dejala baba, da pride časi celo kočija sem dol, kadar se gospoda iz dolenjskih graščin pelje do Litije, potem pa dalje po železnici. Zdaj neki merijo drugo cesto, ki bo krajša, pa vendar ne bo imela tako zaprtih klancev.

Koračila sva z debelimi gorjačami po strugah in jarkih; babuza pa je pravila tó in to, vendar nič takega, da je vredno opomina. Vprašam je, ali znajo v njenem kraju ljudje še kaj narodnih pesmi, pa mi ni vedela povedati; le v Šmartnem je kazala eno samo ženico, ki poje od Jezusovega trpljenja sedemdeset razdelkov dolgo pesem in tudi še drugih takih.

Poezija našega naroda umira; samo kaka babuška še zna odlomek te ali one stare junaške pesmi. Naselile so se med nami, posebno v Gorenjcih, kratke vrstice, zložene po nemški navadi. S pravljicami je skoraj tudi ravno taka. Minila je doba, ko se je skladalo in pelo. Kar se ni še do zdaj nabralo, poslej se ne bo dobilo več dosti izvirnega. Ako bi mi tudi imeli Vuka, nimamo pesmi, da nam bi jih zbiral, in ko bi prav imeli pesmi, gotovo nam bi manjkalo Vuka; saj še to, kar je cvetelo med ljudmi, nam je moral pokazati neslovenec — Korytko.

Pot je bil zmerom enak. Šli smo zdaj skozi borovje in smrečje, zdaj po golem nizkem grmovju. Malokje je stala majhna kočica revnega osebenjka. Za nami so se dvigali ono stran Save beloglavi snežniki; pred sabo pa, tako tudi na levo roko, imeli smo same gozde. Le na desno, po daljnih gorah, vidiš tu in tam kako prijazno cerkvico. Najbliže ti je grad Wagensberg, dobre pol ure za Šmartnom, tikoma ravnine, strugi podobne. Zidan je vrh strmega, pa ne previsokega hriba, ki je enak seneni kopici. Nekdaj ga je imel Valvasor in slovečemu pisatelju v čast se imenuje še zdaj ena soba Valvasorjeva; v njej nihče ne stanuje. Tako je ukazal knez Windischgrätz, ki je nedavno kupil to graščino.

Poldrugo uro od Litije klanec nekoliko poneha, pa ne za dolgo. Ni dosti ravnine, pa tudi to si je obrnil človek v svojo korist, kakor ti kažejo njive in hiše, tod in tam raztresene. Vidijo se tukaj že prvi vinogradje in vesel se čutiš, da si na Dolenjskem; ali kapljica teh trt je še kisla; svet ni še dovolj zaslonjen pred mrzlimi snežniki. Temu kraju se pravi na Libergi. Tik pota stoji cerkvica brez duhovnega, pa ima pokopališče. Še kmalu nisem videl na kmetih tako čednih grobov. Skoraj vsaka gomila je otrebljena in posajena z okroglimi kamenci, kakor imajo navado pri mestih. Ne vem, je li cerkovnik tako domiseln ali imajo ljudje toliko spoštovanja do mrtvih.

Kolovoznik se je obrnil kmalu spet navkreber in čez majhne pol ure pridemo do gostega bukovja.

«To je hosta turnske graščine,» pravi babina.

Radivoj odgovori: «Saj se precej pozna, da ni kmetova, ker je gosta in lepa. Kmetu ne dela nobena stvar tolikega nepokoja kakor lep, zaroden les. Nima prej miru, da ga izpridi; zato je pa dandanes povsod že tako malo drv. Prejšnje čase je bila marsikje dana kmetom pravica, na grajskem sekati za domačo potrebo; tudi lastne gozde so imeli.

(Nadaljevanje sledi)

TRST, nedelja
14. decembra 1958
Leto XIV. - Št. 296 (4141)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 30 lir
Tel.: Trst 94-638, 93-808, 37-338 - Gorica 33-82
Poštnina plačana v gotovini

UREDNIŠTVO: UL. MONTECCHI št. 6, II. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — Podružnica GORICA: Ulica S. Pellico 1-II. — Tel. 33-82 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15. do 18. — Tel. 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini enega stolpca: trgovski 80, finančno-upravni 120, osmrtnice 90 lir. — MALI OGLASI: 30 lir beseda.

NAROČNINA: mesečna 480 lir — vnaprej: četrtletna 1300 lir, polletna 2500 lir, celoletna 4900 lir — Nedeljska številka mesečno 100 lir, letno 1000 lir — FLRJ: v tednu 10 din, nedeljska 20 din, mesečno 250 din — Nedeljska: letno 780, polletno 390, četrtletno 195 din — Poštni tekoči račun: Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — Za FLRJ: ADIT, DZS, Ljubljana, Stritarjeva ul. 3-1., tel 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 600-70/3-375

Sklepi vseafriške konference v Akri

Odločna borba za osvoboditev in za skupnost afriških držav

39 držav glasovalo v OZN za neodvisnost Alžirije

AKRA, 13. — Konferenca afriških narodov, ki se je danes končala, je sklenila ustanoviti stalno tajništvo. Na konferenci, ki je trajala šest dni, so sodelovali delegati 62 organizacij, ki predstavljajo 200 milijonov Afričanov iz 28 držav.

Resolucija, ki javlja ustanovitev stalnega tajništva, poudarja, da so voditelji afriških političnih strank in sindikatov odločeni voditi do kraja borbo proti odklanjanju svobode in temeljnih človeških pravic afriškim narodom.

Smotri tega stalnega tajništva bodo: 1. Zavzemati se za razumevanje in enotnost med afriškimi narodi. 2. Pospešiti osvoboditev Afrike izpod imperializma in kolonializma. 3. Mobilizirati svetovno javno mnenje proti odklanjanju priznanja političnih in temeljnih človeških pravic Afričanom. 4. Razvijati med Afričani čut pripadnosti eni sami skupnosti, zato da se izoblikujejo združene države Afrike.

Ena izmed sprejetih resolucij izreka upanje, da bo napočil dan, ko bodo afriške dežele združene v afriški skupnosti.

Druga resolucija poziva afriške neodvisne države, naj v največji meri podprejo odvisne narode v njih borbi za svobodo. Resolucija poudarja, da se na ozemljih, kjer so mogoča demokratična sredstva, narodna nedvisnost lahko doseže z mirnimi sredstvi, in jamči svojo podporo vsem oblikam miroljubne akcije.

Resolucija protestira proti kolonializmu in imperializmu na britanskih, francoskih in portugalskih ozemljih v Afriki in v Južnoafriški zvezi, kjer živi domače prebivalstvo pod režimom kolonialnega fašizma.

NEW YORK, 13. — Na popoldanski seji političnega odbora OZN so z 32 glasovi proti 18 in 30 vzdržanimi odobrili resolucijo afriških in azijskih držav o Alžiriji. Resolucija priporoča pogajanja med francosko in afriško vlado.

Pred tem je bila zavrnjena sprememba Haitija, naj bi besede «pravica alžirskega ljudstva do neodvisnosti» nadomestili z besedami «pravica alžirskega ljudstva, da odloča o svoji usodi» Paragraf resolucije, ki «priznava pravico alžirskega ljudstva do neodvisnosti», je bil sprejet z 39 glasovi proti 15 in 23 vzdržanimi. Paragraf, ki priporoča pogajanja v skladu z listino OZN, pa je bil sprejet s 36 glasovi proti 18 in 25 vzdržanimi.

Celotna resolucija je bila sprejeta, kakor rečeno, z 32 glasovi proti 18 in 30 vzdržanimi in ni dosegla dvotretjinske večine. S tem je bilo delo političnega odbora izčrpano. O resoluciji mora glasovati še splošna skupščina.

Prvi je danes govoril tunizijski predstavnik Mongi Slim, ki je obrazložil resolucijo 17 arabskih in azijskih držav.

Mongi Slim je ponovno pozval francosko in alžirsko vlado na pogajanja. Dodal je, da mora skupščina spodbujati pomirjevalne namene alžirske vlade, ki ne postavlja več nobenih uvodnih pogojev za pogajanja. Dodal je, da predlagana resolucija ne vključuje nobenega pravnega priznanja alžirske vlade.

Indijski predstavnik Krišna Menon je izjavil ,da bo glasoval za resolucijo, čeprav se mu zdi nepopolna. Menon je poudaril, da vojna Francije v Alžiriji ni borba kolonialne sile, ki skuša vzpostaviti red, pač pa vojna države, ki je izvršila napad na suvereno ljudstvo. Poudaril je, da Indija ni priznala alžirske vlade, toda prepričana je, da ta vlada v celoti predstavlja veljavnega sogovornika, ki ga Francija išče.

Na sinočnji seji je jugoslovanski delegat Vidić izjavil med drugim, da mora vsak realističen poizkus za rešitev alžirskega vprašanja vsebovati priznanje pravice alžirskega ljudstva, da samo odloča o svoji usodi v skladu z načeli listine OZN.

Delegat ZAR Lufti je izjavil, da francoska vlada krši načela listine OZN, ker odreka Alžircem pravico do samoodločanja. Pripomnil je, da enostranski ukrepi o integraciji lahko samo poslabšajo položaj. Britanski in italijanski delegat sta danes zagovarjala stališče Francije.

Glavna skupščina pa je danes potrdila resolucijo o sprejemu Gvineje v OZN. Francoski delegat je dejal, da francoska vlada ne more še zavzeti dokončnega stališča, vendar pa se ne protivi sprejemu. Zato se je pri glasovanju vzdržal.

—«»—

Proizvodnja aluminija v kombinatu «B. Kidrič»

MARIBOR, 13. — V jugoslovanskem kombinatu «Boris Kidrič» v Kidričevu v Sloveniji je pričel obratovati oddelek za proizvodnjo anodnih mas. S tem je končana prva etapa izgradnje tega največjega jugoslovanskega kombinata za proizvodnjo glinice in aluminija. V kombinatu bodo do konca leta 1961 spustili v obrat tudi pogon elektrolize. S tem bo proizvodnja aluminija v Jugoslaviji povečana od 15.000 na 30.000 ton letno.

Položaj v Iraku

BAGDAD, 13. — Novi ravnatelj iraške policije polk. Kazem Rašid Hilmi je izdal proglas na prebivalstvo, v katerem je med drugim rečeno: «Udarite brez usmiljenja po tistih, ki škodijo dobremu imenu republike. Ostanki starega režima niso še izginili. Pozivam vas na odločno borbo.» Hilmi je pozval člane policije, naj spoštujejo svojo prisego o zvestobi revoluciji od 14. julija.

Zatrjuje se, da je bil prejšnji ravnatelj policije Tafer Jehia aretiran v zvezi z zadnjo zaroto.

Medtem so v Bagdadu zanikali trditve, da so izvršili smrtne obsodbe, ki jih je izreklo iraško vojaško sodišče proti nekaterim bivšim ministrom. Usmrtili so samo dva skrajno nacionalistična advokata, ki sta Gailani in Ravi.

Agencija «Srednji vzhod» poroča, da je iraška vlada imela v četrtek zelo važno sejo. Ista agencija poroča, da bagdadske oblasti strogo nadzorujejo vsakogar, ki zapušča prestolnico. Tuji državljani ne morejo zapustiti Bagdada brez posebnega dovoljenja vojaškega guvernerja.

Agencija Tass pravi danes, da spada zarota proti iraški vladi v okvir ameriškega načrta, da bi iz Srednjega vzhoda napraviti odskočno desko za napad na SZ in na druge miroljubne države.

Po četrtem Fanfanijevem porazu pred parlamentom

Nennijev poziv levičarski struji v KD Togliatti opozarja na «integralizem»

Glasovi o preureditvi Fanfanijeve vlade: Segni naj bi postal zunanji minister - Desničarji v KD zahtevajo od Fanfanija «zaprtje na levo», levičarji pa okrepitev politike levega centra

(Od našega dopisnika)

RIM, 13. — Nič posebnega ni povedal danes Fanfani v Milanu, kjer je govoril ob Gronchijevi navzočnosti na sestanku evropskega kulturnega centra. Medtem pa se v Rimu govori o preureditvi vlade. Predvsem se poudarja, da bi bilo prav, če bi v preurejeni vladi obrambni minister Segni prevzel zunanje ministrstvo. Toda na Viminalu so uradno take govorice zanikali.

Jutri bosta Nenni in Togliatti objavila svoje mnenje o sedanjem političnem položaju, ki je nastal po četrtem porazu Fanfanijeve vlade v parlamentu. Togliatti piše v jutrišnji «Unità», da je prišlo do sedanjega položaja zaradi klerikalnih političnih dosledn ih pozicij in klerikalne doktrine, ne pa zaradi osebnih napak predsednika vlade. V članku se poudarja, da opozicija levice, ki šteje 11 milijonov glasov, predstavlja odločujočo silo v politiki države. Nato piše Togliatti, da se vprašanja ne rešujejo «z metodami katoliškega integralizma». Po njegovem mnenju je nevarnost razpadanja demokratične ureditve resna in stvarna, ker so že na delu sile, katere ga hočejo uresničiti.

Glede bodoče perspektive pa pravi, da leži v prvi vrsti v nalogi nadaljevanja in razširitve gibanja za obrambo neposrednih interesov delavstva, ustavnih svoboščin in demokratičnih ustanov, upoštevajoč pri tem, da vsak uspeh otežkoča izvajanje integralističnega načrta. Zato pa je potrebna enotnost delavskih demokratičnih in ljudskih sil.

Togliatti poudarja, da Fanfani ni kar tako pozval PSI, naj prekine vezi enotnosti s KPI in se vključi v protikomunistično fronto. Kajti kdor pošilja take pozive, zelo dobro ve, da ne morejo biti sprejeti, če se ne plačajo s ceno globoke krize v socialističnem delavskem gibanju. Prav to bi Fanfani hotel, ker bi mu olajšalo pot v klerikalni režim. «Potrebno je utreti novo pot,» poudarja voditelj KPI in takole zaključuje svoj članek: «Naj ta vlada odstopi sedaj ali pozneje ,ali pa naj trmasto ostane na Viminalu z rezultatom, ki bo še globlja kriza, katera je zelo dobro vidna, pot ki jo KPI kaže, je edina, ki omogoča demokratičen pravičen izhod.»

Nenni pa piše, da je nauk zadnjega poraza, da Fanfani čimprej razčisti položaj znotraj KD in naj zaradi tega skliče kongres kak mesec prej kot v aprilu. Po zadnjih glasovanjih gre za neizogibno tehnično srečanje desnice in levice. «Tudi mi bi morali zaradi tega pasti pod obtožbo «moralistične negibljivosti», ki jo je sprožil dnevnik «Pesse Sera» proti tistim, ki nočejo videti «enotne fronte» ob slučajnem in tehničnem sovpadanju desničarskih glasov z našimi; desnica pa z nobenega vidika ni danes različna od tiste desnice pred desetimi leti, od desnice, kakršna je vedno bila in vedno bo.»

Za «proste strelce» pa pravi Nenni, da sramotijo krščansko demokracijo in dokazujejo, da ne more držati v rokah političnega vodstva države. «Prosti strelci» nikakor niso neznani. Gre za *«bassa forza»* poslancev Scelbe, Pelle in Andreottija, t. j. za zagovornike štiristrankarske koalicije, za predstavnike ekonomske in tradicionalne klerikalne desnice, za zagovornike enobarvne vlade odprte fašistom in monarhistom. Krščanska demokracija pa ne more s tega vidika nič pričakovati od neapeljskega kongresa PSI. «Kajti kot ne obstajajo za PSI vprašanja sodelovanja v vladi, prav tako je nesprejemljiva za nas danes in vedno vsaka pomožna funkcija, ki bi mašila demokristjanske razpoke v menu najbolj samomorilne taktike, ki se ji pravi *manjše zlo.*

Tudi zaradi tega z objektivnega stališča je prav gotovo slabša novocentristična negibljivost v okviru politike režima zakrinkanega z levičarskimi poudarki, ki je imel v hitlerijanskem nacionalsocializmu in Mussolinijevem fašizmu najpopolnejši izraz.»

Na koncu svojega članka poziva Nenni demokristjanske levičarje, naj razumejo, da ni politike socialnega odprtja, ki ne bi vsebovala tudi trde in neusmiljene borbe proti notranjim in zunanjim konservativnim interesom. Desnico pa Nenni poziva naj igra z odprtimi kartami. «Dokler ne bo prišlo do takega razčiščenja, bo ostalo vse kot prej in slabše kot prej.»

Kaj pa pravijo demokristjanski levičarji? V njihovih krogih se izraža mnenje, da je potrebno čakati izid zasedanja glavnega odbora KD in da bi bilo potrebno okrepiti «politiko levega centra» s pomočjo bolj kvalificiranih ljudi, ki jih bodo stranke poslale v vlado, predvsem pa je potrebno zboljšanje programa.

Demokristjanski desničarji pa so že povedali, da zahtevajo, da se določijo pravila akcije izvršnega odbora, ki morajo biti prilagojena volilnemu programu, v imenu katerega desnica vodi borbo, in sicer: Fanfani se mora odpovedati mišljenju, da je sodelovanje s PSI demokristjanski bistveni namen. Desničarji torej zahtevajo od Fanfanija «zaprtje na levo» a «razširitev demokratičnega območja mora biti dosežena proti uradnim predstavnikom levice v parlamentu.»

Končno naj še omenimo govorice, da bo med božičnimi prazniki Fanfani ponudil zunanje ministrstvo republikancem, da bi dosegel njihov vstop v vlado in s tem dokončno razširil svojo večino. Vendar pa je zelo dvomljivo, da bi vodstvo PRI tako ponudbo sprejelo.

A. P.

Raketa «Jupiter» z opico «Gordo» je zletela 480 kilometrov visoko

Glava rakete, v kateri je bila opica z instrumenti, je padla v morje in je niso mogli najti, ker niso delovali za to potrebni aparati - Organizem opice je skoraj normalno reagiral ves čas poleta

CAPE CANAVERAL, 13. — Ameriška vojska je v današnjih jutranjih urah izstrelila balistično raketo «Jupiter» ki je nosila v svoji glavi majhno opico z imenom «Gordo». Zvečer so uradno sporočili, da je poizkus uspel in da je raketa dosegla višino 480 km ter je potem padla v morje. Sleherno iskanje so opustili, ker se je glava z opico vred potopila.

Predstavnik Pentagona je kmalu po izstrelitvi izjavil, da je v glavi rakete majhna opica, ki živi v Južni Ameriki in da gre za zelo «inteligentno žival». Opica ima enako anatomsko strukturo kakor človek. Podobna je po velikosti veverici in tehta približno pol kilograma.

Predstavnik zdravstvene službe pri mornarici kapitan Norman Lee Barr je glede obnašanja opice izjavil: «Začetni pospešek je povzročil pri opici majhno fiziološko spremembo, toda ni bilo nobene znatne fiziološke posledice. Dihanje je postalo počasnejše in rahlo neredno. Utripi so med pospeškom postali nekoliko pogostejši. V trenutku ko je prišlo do izgube težnosti, je bilo dihanje normalno. Ves čas opazovanja so utripi srca postajali hitrejši samo v neznatni meri in elektrokardiogram je ostal normalen. Najvažnejši podatki, ki so se zbrali pri tem poizkusu, dokazujejo, da izguba težnosti nima resnih škodljivih posledic na organizem. Potrebna je še analiza podatkov fiziološkega značaja in materiala, ki so ga oddajali instrumenti. Domneva se, da so opazovanja trajala 800 sekund (nekaj nad 13 minut) in da je približno 500 od teh sekund žival bila v pogojih odsotnosti teže. To je privikrat da so bila mogoča tako dolga opazovanja o učinkih odsotnosti teže na živeči organizem.»

Dve uri pozneje je poveljnik balistične službe v vojski general Barclay izjavil, da je glava rakete padla na prej določeno mesto, ni pa dal drugih podatkov. Šest ur potem pa je objavil uradno izjavo, da so prekinili iskanje glave rakete, ker so ugotovili, da se je naprava v konici rakete, ki naj bi omogočila ladjam in letalom, da to konico opazijo, pokvarila, ko je glava padla v morje. Opazovalci na ladjah, ki so bile razmeščene na področju, kjer je raketa končala svoj polet, so videli konico in druga dva dela rakete, ko so se vrnili v atmosfero, toda niso mogli ugotoviti kraja v Južnem Atlantiku, kamor so padli.

General Barclay je izjavil, da čeprav niso mogli najti konice z opico, ki se je potopila v Južnem Atlantiku, so kljub temu zbrali precejšnjo količino informacij o učinkih potovanja po vesoljstvu na živo bitje.

Obrambni departma javlja, da bodo po spopolnitvi in analizi zbranih podatkov ti «materialno prispevali k prihodnjemu poletu človeka po vesoljstvu». Poizkus so označili kot «znanstveno-biološki» poizkus pod skupnim nadzorstvom vojske in zdravniškega zbora. Strokovnjaki pravijo, da so inštrumenti registrirali naslednje reakcije opice: utripanje srca, krvni pritisk, dihanje, puls, reakcijo plastik, temperaturo in pritisk v kabini, kjer je bila opica zaprta.

Žival je imela na glavi majhno električno čelado. Opica je ležala in je imela privzdignjena kolena ter je bila zvezana. Čelada je bila povezana s trakovi iz nylona z gumijastim ležiščem, kjer je opica ležala. Pod razduho so ji postavili termometre, ki so registrirali temperaturo. Na prsih je bil mikrofon, ki je amplificiral utripe srca. Dihanje opice je registriral inštrument, ki je bil povezan s čelado.

Ime opice je «Gordo». Žival je tehtala okoli 450 gramov. V kabino so jo spravili približno pet ur pred izstrelitvijo rakete. Kabina je bila dolga 25 cm, visoka 35 cm, široka 17,5 cm na enem koncu in 12,5 cm na drugem. Kabina je bila v stožčasti glavi rakete.

Kabina skupno z inštrumenti in z opico vred je tehtala 13 kg. Prevlečena je bila s steklenimi vlakni in z aluminijastimi lističi, da je bila zavarovana pred naglimi spremembami temperature.

Državni departma pravi, da so «veveričasto opico» izbrali za ta poizkus, ker je anatomsko in fiziološko podobna človeku, ker je zelo razvita in ker lahko približno reagira kakor človeško bitje med vesoljskim poletom in lahko ostane živa ob povratku v atmosfero.

«Namen poizkusa je bil,» pravi uradno poročilo, «ugotoviti temeljne pogoje, v katerih član družine primatov, kateri človek pripada, lahko preživi in ostane pri zavesti med vesoljskim potovanjem, ter ugotoviti fiziološke spremembe in reakcije in končno določiti temelje za prihodnje poizkusne študije.»

Uničujoča strela

PERUGIA, 13. — Med nevihto je udarila strela v hlev kmeta Brandimarte in ubila vse živali, ki so bile v hlevu: enega bika, 5 krav, 2 teleti, 1 mulo, 20 ovac in 30 kokoši. Skupna škoda znaša 2 milijona lir.

Strela je zažgala tudi bližnji senik istega kmeta in uničila 80 stotov slame, 150 stotov sena in 80 stotov kme ter povzročila škodo 600.000 lir. Zatem je strela udarila v bližnji alev ki je last kmeta Argenta, in je tam ubila 2 prašiča v skupni vrednosti 80.000 lir. Nastal je požar tudi v stanovanju kmeta Brandimarte.

Bellamoda
pri C. ADAMI
TRST, ULICA IMBRIANI ST. 9
Tel. 41-604
(blizu Verdijevega spomenika)
dobite veliko izbiro moškega, ženskega in otroškega perila, jopičev, nogavic in srajc, vse po najugodnejših cenah
OGLEJTE SI BREZ OBVEZNOSTI!

MOTORNA KOLESA 49 kub.
NAJBOLJŠIH ZNAMK
MOSQUITO - PARILLA - NSU
UGODNE CENE - IZVOZ
do konca januarja brezplačen
MELILLO ALFREDO
TRST, Ul. A. Caccia 3-10, Tel. 96032

Z božičnimi
in novoletnimi voščili
v
PRIMORSKEM DNEVNIKU
boste opozorili naše svoje cenjene odjemalce
PRAVOČASNO SE POBRIGAJTE
PRORACUN NA ZAHTEVO PRI OGLASNEM ODDELKU
UL. SV. FRANČIŠKA 20, TEL. 37-338

Tvrdka Donato CAPURSO Succ.
TRST, Ulica Torrebianca 19 — P.O.B. 384
IZVAŽA DARILNE POSILJKE
Kolesa, motorna kolesa, avtomobile, radioaparate, šivalne stroje — nove in rabljene v najhitrejšem času in po zelo ugodnih cenah.

TRST - Ul. Moreri 7
Telefon st. 28 373
POŽAR ARTEMIO
TOVORNI PREVOZI
v vse kraje, tudi v inozemstvo

Ribarič Ivan
IMPORT • EXPORT
VSEH VRST LESA IN TRDIH GORIV
TRST — ULICA F. CRISPI 14 — TEL. 93-502
ULICA DELLE MILIZIE 19 — TEL. 96-510

TRANSADRIA d. d.
IMPORT-EXPORT
vseh vrst lesa trdih goriv in strojev za lesno industrijo
TRST - Sedež: Ul. Cicerone 8, II
Telefon: Ul. Cicerone 30214
Scalo Legnami 96-715

NOVALUX
UL. PAGANINI 6 - TRST
(Pri cerkvi sv. Antona)
• LESTENCI
• KERAMIKA
• DARILNI PREDMETI

De Gaulle, Marrane in Chatelet kandidati za predsednika republike

Prve volitve bodo 21. decembra, morebitna ponovitev pa 28. dec.

PARIZ, 13. — Podpredsednik državnega sveta in predsednik začasne ustavne komisije René Cassin je danes obiskal De Gaulla in ga vprašal, ali sprejema kandidaturo za predsednika republike pri volitvah 21. decembra. Po razgovoru z generalom je Cassin izjavil, da De Gaulle sprejema kandidaturo.

Zatem je Cassin potrdil, da je ustavna komisija dobila pismo komunističnega kandidata Georgesa Marrana, ki izjavlja, da sprejema kandidaturo. Cassin je dodal, da do sedaj ni drugih kandidatov, ki pa se lahko še prijavijo. Potrdil je, da bo uradna razglasitev izvolitve v začetku januarja.

Tik pred zaključkom prijav pa se je še zvedelo, da se je prijavil še tretji kandidat, ki je dekan fakultete za znanost na pariški univerzi Albert Chatelet. Kandidaturo je predložila zveza demokratičnih sil, v kateri so Mendes France, Daniel Mayer in Francois Mitterand.

Ta levičarski kandidat lahko zbere vse tiste nekomunistične glasove, ki so nastopili proti De Gaullu, zlasti ko je ta zahteval od skupščine neomejena pooblastila.

—«»—

RIO DE JANEIRO, 13. — V Ladeira Deitapaj v severnovzhodni Braziliji se je iztiril vlak, pri čemer je bilo 11 potnikov ubitih, 34 pa ranjenih.

Veliki uspehi Igorja Ozima

DUNAJ, 13. — Ugledni jugoslovanski violinist Igor Ozim je gostoval sinoči v dunajski koncertni dvorani «Konzerthaus», kjer je izvajal dela Beethovna, Debussyja, Lipovška in drugih kompozitorjev. Občinstvo je z aplavzi nagradilo umetnika, ki je moral na zahtevo publike na koncu dodati programu še nekaj drugih točk.

Igor Ozim bo v kratkem gostoval na Finskem, Švedskem, Danskem in v Zahodni Nemčiji; julija prihodnjega leta pa bo gostoval v Avstraliji in Novi Zelandiji, zatem pa v Južni Ameriki.

(Nadaljevanje z 2. strani)

o vseh mogočih vprašanjih brez prej določenega sporeda. Poudaril je, da je med tem razgovorom dobil vtis, da je sedaj velika možnost, da se na ženevski konferenci sporazumejo o ustavitvi jedrskih poizkusov in o uvedbi mednarodnega nadzorstva. (Po poročilih iz Ženeve tam sedaj polagoma napredujejo pri sestavljanju posameznih členov zadevnega sporazuma. Do sedaj so se sporazumeli o treh važnih členih).

Senator je poročal predsedniku tudi o informacijah, ki jih je od Hruščeva dobil o sovjetskem napredovanju pri izdelovanju najmodernejšega orožja. V poučenih krogih trdijo, da je Hruščev povedal, da imajo v SZ majhne, toda izredno močne jedrske bombe, za katere potrebujejo majhno količino jedrskih snovi. Poleg tega ima Sovjetska zveza medcelinsko balistično raketo, ki lahko leti na razdaljo okoli 14 tisoč kilometrov. To so seveda ugibanja in domneve, ker o razgovoru med senatorjem in Hruščevom niso bili objavljeni nobeni podatki. Humphrey je glede Berlina izjavil, da je iz razgovora dobil vtis, da SZ misli resno izvajati svoje načrte, če zahodne države ne privolijo v razgovore. Dodal pa je, da je Hruščev «pokazal zanimanje» za druge predloge. Zato bi morale zahodne države skrbno proučiti, kar mu je izjavil Hruščev.

Akra in Kairo

V Akri, glavnem mestu Gane, se je prejšnje dni začela vseafriška konferenca pod geslom «Afrika Afričanom». Ko to pišemo napovedujejo, da bo vsak hip objavljena sklepčna resolucija. Na konferenci so številni govorniki poudarjali potrebo nadaljnje borbe za osvoboditev še nesvobodnih afriških dežel in nujnost njihove enotne politike proti imperializmu in kolonializmu. Poudarjali so nujnost gospodarske povezave in poznejše povezave v razne afriške federacije. Mnogi govorniki so poudarjali, da mora biti končni cilj afriških narodov ustanovitev združenih afriških držav, za kar sta dali zgled Gana in Gvineja, ki sta se sporazumeli o združitvi na podlagi federacije.

Druga važna konferenca je bila v Kairu. Gre za afriško-azijsko gospodarsko konferenco, na kateri so pregledali gospodarske pogoje, ki naj bodo podlaga za nadaljnji razvoj sodelovanja bivšega kolonialnega sveta. Zbralo se je 450 delegatov iz zelo različnih držav, kakor so na primer Kitajska in Južni Vietnam, Sovjetska zveza in Japonska, Indonezija in Filipini. Zato se seveda niso mogli izogniti blokovskim spopadom; vendar pa so bile na konferenci zastopane vse tri smeri: zahodna, vzhodna in tista, ki se zavzema za pozitivno nevtralnost in sožitje. Vodilna tema na konferenci je bilo poudarjanje škodljivih posledic evropskega skupnega tržišča na gospodarstvo afriških in azijskih dežel. Zato so sprejeli s tem v zvezi sklep o ustanovitvi afriško-azijske organizacije za gospodarsko sodelovanje s sedežem v Kairu ter sklep o ustanovitvi osrednjega odbora, ki bo proučeval škodljive posledice evropskega skupnega tržišča in skupen nastop na tem področju.

Sklepčna resolucija govori tudi o industrializaciji afriških in azijskih držav, o boljšem izkoriščanju lastnih surovin, o koordinaciji proizvodnje in trgovine in o uvedbi preferenčnega trgovinskega režima med prizadetimi državami.

Na Zahodu so skušali konferenco sicer podcenjevati, vendar pa niso mogli povsem prikriti zaskrbljenosti. Angleški «Manchester Guardian» je n pr. napisal, da «tisti, ki se bodo sestali v Parizu zaradi skupnega tržišča, naj mislijo tudi na sestanek v Kairu». V Franciji pa vidijo v konferenci poskus prodora novih sil na tržišče v nekdanjih francoskih kolonijah, ki so sedaj svobodne, ali pa bodo kmalu.

7 dni v svetu

Alžir

V političnem odboru OZN se je te dni začela razprava o položaju v Alžiriji. Kakor obicajno, je francoska delegacija zapustila dvorano, češ da gre za izključno notranjo francosko zadevo. Veliko število govornikov poziva Francijo, naj začne razgovore z Alžirci, mnogi pa še posebej poudarjajo da je potrebno Alžircem priznati pravico do neodvisnosti, in da moru Francija končno opustiti svojo pravno fikcijo, češ da je Alžirija sestavni del Francije.

Medtem je francoska vlada odredila upravno reorganizacijo v Alžiriji. Dosedanji vrhovni poveljnik oboroženih sil general Salan se vrne v Pariz, kjer bo prevzel mesto generalnega inšpektorja vojske. Vrhovno poveljstvo vojske v Alžiriji bo prevzel letalski general Challe. Vodstvo civilne uprave bo prevzel finančni in gospodarski strokovnjak Delouvrier, medtem ko bo zloglasni padalski general Massu postal nadprefekt v Alžiru.

Vse to pomeni, da misli De Gaulle nadaljevati vojno in spremeniti njen način. Imenovanje Massuja za nadprefekta dokazuje, da se je De Gaulle odločil za politiko integracije. Imenovanje Delouvriera pa spada v okvir generalovega gospodarskega načrta za Alžirijo in Saharo. Ker je Delouvrier mednarodno priznan gospodarski strokovnjak, upa De Gaulle, da bo to zadostno jamstvo, da lahko dobi iz tujine nove kapitale za svoje načrte v Alžiriji.

Četrti poraz Fanfanijeve vlade

Ko smo prejšnji teden pisali, da bo vladni odlok o trgih za zelenjavo, sadje in ribe, ki je bil odobren v senatu, prišel spet pred poslansko zbornico, ni še nihče mogel pomisliti, da bo prav na tem odloku Fanfanijeva vlada tudi ta teden doživela — tokrat že četrti neposredni poraz, s tem da bo ostala v manjšini. Toda zgodilo se je, da moramo tudi ta teden pisati naš tedenski pregled italijanskih dogodkov pod naslovom «Četrti poraz Fanfanijeve vlade».

Kot se čitatelji spominjajo, je Fanfani komaj v soboto prejel zaupnico s pičlimi štirimi glasovi večine — toda še preden je tako rekoč petelin komaj trikrat zapel, so ga njegovi tovariši, ki jim pravijo «prosti strelci», v petek pri tajnem glasovanju glede spremembe v zakon vladnega odloka o trgih, že četrtič izdali. Najmanj 16 demokristjanskih poslancev je glasovalo proti vladi, ki je ostala v manjšini za dva glasa. Toda Fanfani se ni več ko toliko zmenil za najnovejši poraz. Po sedemurni seji je vlada v petek sklenila, da ne poda ostavke, češ da gre samo za tehnični značaj postopka, in bo isti zakonski odlok predložila v obliki rednega zakonskega osnutka o trgih z rednim postopkom, kar pomeni, da bo prišel na vrsto v parlamentu šele čez pol leta. Pač pa je Fanfani sklical za 22. t. m. zasedanje glavnega odbora, čeprav je minilo komaj nekaj tednov, odkar so se zadnjikrat sestali njegovi člani.

Po tolikih porazih je narav no, da levičarske stranke zahtevajo odstop Fanfanijeve vlade, ker ni sposobna več vladati zaradi pomanjkanja stalne in trdne večine v parlamentu. No, Fanfani je odšel takoj po seji v Bonn na sestanek z Adenauerjem, nato pa v Pariz na sejo atlantskega sveta. Poraz Fanfanija je posledica razprtij in osebnih sovraštev v krščanski demokraciji, ki bodo predvidoma še naraščale vse do aprilskega kongresa in tudi tedaj ne bodo še odpravljene. V tem tednu so se pojavila nasprotja še med Katoliško akcijo in organizacijo katoliških delavcev ACLI. Zvedelo se je tudi, da namerava za generalnega tajnika v KD kandidirati bivši obrambni minister Taviani, za katerim stojijo tisti krogi, ki se zbirajo okrog genovskega kardinala Sirija, nekakšnega ideologa Katoliške akcije.

Fanfaniju je vedno ni uspelo rešiti niti zahtev javnih nameščencev, katerih predstavnike je ves teden sprejemal na razgovore. Levičarska organizacija in sindikati CGIL so Fanfanijeve izjave ocenili kot nezadostne za rešitev tako važnega mezdnega spora ogromnega števila delovnih ljudi.

Prejšnji teden je komisija za finance v poslanski zbornici odobrila zakonski osnutek za amnestijo, ki bo prišel sedaj pred pravosodno komisijo, nato pred poslansko zbornico in končno pred senat. Postopek je tako dolg, da zakon ne bo mogel biti odobren pred 15. januarjem prihodnjega leta. Sele ko se bo to zgodilo, bo sodišče sodne spise procesa proti 50 benečanskim partizanom in antifašistom lahko spravilo v arhiv. Zato se bo proces v Florenci začel 22 t. m., nakar bo zaradi božičnih praznikov prekinjen in se bo nadaljeval sredi januarja, seveda le v primeru, če do tedaj zakon o amnestiji ne bo še stopil v veljavo.